

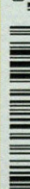
Erramun Martikorena: "Euskal kantua biziko da, gure mintzaira bizi bada"

ARGIA

Euskal Herriko Asteakaria

01715

HIRI LASAI BAT LAUTADAN

Julen Zelarain

"Ez gaude gatazkaren konponbidearen atarian"

**DATORREN
ASTEAN**

B E R E Z I A MUSIKA

**Zuzenekoak eta
Musika Aretoak**

Musika eta Internet

Egileen Eskubideak

Diskoen Produksioa

Maiatzaren 23ko ARGIArekin batera

Argazkiak: Joseba Olalde
Diseinua: Aitzol Goikoetxea

■ **Julen Zelarain:** «Ez gaude gatazkaren konponbidearen atarian» 9

■ **Gasteiz:** Hiri lasai bat lautadan 21

■ **E. Martikorena:** «Euskal kantua biziko da» 34

■ **Alaitz eta Maider:** «Inshala» itxaropena da 42

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. Asisko Urmeneta 4
Irakurleak mintzo 5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa 6
Elkarrieketa: Julen Zelarain.

Xabier Letona 9
20 urteko historia, bidean haziz eta helduz joan dena. *Eriz Zapirain* 12

EKONOMIA

MCC-k 2004. urterarteko lan ildoak markatuko ditu. *Daniel Udalaiz* 15

EUSKARA

Zein da irakaskuntza elebidun honen xedea?
Mikel Asurmendi 18

GIZARTEA

Gasteiz: Hiri lasai bat lautadan.
Zalao Mendez 21
«La voz de la merindad», Tafallaldeko ahotsa.

Daniel Martirena 32
Elkarrieketa: Erramun Martikorena.

Mikel Asurmendi 34

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak 38
Elkarrieketa: Joxe Belmonte.

Aitor Zuberogoitia 40
Alaitz eta Maider: «Inshala» itxaropena da.

Nagore Irazustabarrena 42
Eskoizia eta Eireko musikak Usurbilgo gaualdi berezian. *Zalao Mendez* 45

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak 46

Agenda 49

Irrati-Telebista. Beñat Doxandabaratz 50

Bizia 53

Ihesi 54

Denborapasak 56

IRITZIA

Politika: Richard Irazusta 8

Azkena: Andoni Egaña 58

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura eta Euskara Departamendua

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora:

fundazioa
fundación

ETA LORTU !!!
FINI ALBANIARRAK ,
SERBIARRAK, ITALIARRAK,
EUSKALDUNAK, DANIARRAK,
ESKOZIARRAK, BRETOINAK,
FRANTSAK, KORTSIKANOAK,
FLANDRIARRAK, ESPAINOLAK,
INGELESAK... FUERA DENAK!!!

WE'RE COMING
BACK HOME!!

JABEA: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.

Kontseilu Editorialeko Arduraduna:
Balaren Bakaikoa.

Erredakzioa: Nagore Irazustabarrena,
Onintza Irureta, Xabier Letona, Eriz
Zapirain.

Maketazioa: Berdaitz Goia.

Grafismoa: Aitzol Goikoetxea.

Administrazioa: Marijo Aierza.

Harpidetzak: Olatz Korta, Edurne
Urruzmendi.

Hedapena: Ixabel Bereziartua.

Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña
Soraluze, Bego Zuza.

Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. 20160
Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45.

Faxak: 943 37 34 03 (erredakzioa)/
943 36 10 48 (komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122
Urruña. Tel.: 559 47 60 00.

Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Iratxeko Monastegia 70, 3.
ezkerra. 31011 Iruñea.

Tel.: 948 17 80 78. Faxa: 948 17 80 77.

POSTA ELEKTRONIKOA:

Erredakzioa: kazeta@argia.com

Komertziala: komertzial@argia.com

WEB ORRIALDEA

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P., S.A.L.

Harpidetza sariak:

Hego Euskal Herria...15.000 pezeta.

Ipar Euskal Herria...717 libera.

Espainia...15.000 pezeta.

Beste atzerriak...19.300 pezeta.

Airez...30.225 pezeta.

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
Ametzagaiña Taldeko partaidea da

Estatu Batuak eta bortxakeria

Gai alaiagoak eta maitagarriagoak daudela badakit, heriotza eta bortxa aipatu baino. Halaz ere gaurkotasunezko gai bat da. Kevorkian sendagilea juzkatu dute Estatu Batuetan. Guztia lardaskatuz, atzipez, 10 eta 25 urte bitarteko zigorra ezarri diote eri batzuk duintasunez hiltzen laguntzeagatik, familiek eta haiek beraiek horrela galdatuta, hamar urteotan, epai batzuetan errugabe suertatu ostean. Bera gose greban jarri da beharrezkoa balitz hil arteraino zentzugabekeria hori salatzeak asmoz.

Kevorkian (deabrutzat hartuta) herio sendagilea izendatzen dute, munstro bilakaturik, hedabideen joko makurra eta maltzurari esker, bere ekimenetan kuraia eta ausardia besterik ez dagoenean gizarte itxurati eta doilor batean bere agintariekin. Baina nik neure buruari galdetzen diot gaitzizen hori ea ez dagoen askoz hobeto Clinton zirtzil eta zital jaunari. Bere agintean, orain arte, besaultikit, odolezko narrioz beterik dagoen Etxe Zikinetik, zirkinik egin gabe zenbat aldiz agindu die soldaduei errugabeak hiltzea demokraziaren izenean? Zenbat hilotzen erantzule zuzena dugu?

Hargatik Kevorkiren aurka argudiatu dute bizitza sakratua dela. Ahazten zaie Clinton Presidenteak zaldikeria berriari ezartzen diona edozein lurraldetan, Sarajevon, Sudanen, Iraken heriotza ereinduz, izuaren bidez etsaiekin amaituz bere handinahia eta multinazionalen negozioak defenditzearren. Ematen du bizitza ez dela hain sakratua besteei dagokienean. Clintoni besteen heriotza gaitzitzen ez zaiola, alegia.

Bestenaz, arlo honetan, ia guztietan bezala,

Estatu Batuetan, errealitatea eta fikzioa autolikatzaren dira etengabe ikasleen azken triskantzaren legeak. Hiltzaileek, eragozpen barik, haien xedea gauzatzeko, armak lortu zituzten. Mendekua nahi zuten, isolamendua eta hutsune sentimenduarekin. Zortzigarren saraskia ikastetxe batean 3 urteko epean. Ez da harritzekoa, sistema horretan berez desoreka eta gorroto iraunkorra arau mutatu direlako. Sistemaren hedabideek sekulako hipokresia erakutsiz dena pozoitzen eta usteltzen dute inolako erantzukizunekin nahiz eta odolez blai bizi diren.

Estatu horrek dirua eta boterea besterik ez du nahi eta munduko azken mendean jendarme handiena izatera heldu da, bortzikeria barreiatuz edonon, era patologiko batean.

Dena den herri horren hasiera eta garapena besteen heriotza eta desagerketarekin finkatu eta garatu da. Horra hor, bestela tribu indioekin behinola agitutakoa.

Betiko indarkeria gaizto eta toxikoa, hain zuzen ere, aipatu ditugun hiltzaile horiek bereganatu dute, bere obsesio odoltsuarekiko harik eta besteak hiltzen zituzten artean irri egin arte, izua, odola, mina, herra, bortxakeria eta herioarekin ikuskizun danteskoa erdietsiz. Testuinguru honetan nola esan dezake Clinton Etxe Zikinaren egoiliar ziniko eta lotsabakoak gatazka guztiak berba eginez tenkatzaren direla? Berak bere arbasoen eredia jarraikiz hiltzeko lizentzia du eta Kevorkian osagileak ezin diezaieke ordea, nahimen onez, bere gaixoei lagundu, bakean hil daitezen.

**TOMAS ANGEL GONZALEZ
ZABALBEITIA
BILBO**

Hiruko Txikian

VENGAAA, QUE PODEMOOOS...

Agintari txarraren oihu estandarra. Izan ere, agintzea zaila ei dela dio esaera erdaldunak, militar kasarren gustuko aitzaki erabilien hori. Kirolera eraman dute, fundamentuzko ezer esateko ez duten sasi entrenatzaileek, motibazioaren gradora edo eramanez. Hondarribia. Arraun estropadak. Trainerilak. Mundu bat uretan. Alde horretatik, bapo. Mikrofonotik «tiempos en la baliza...» Venga que podemoska patroiak. Eta orain hogeita hamar bat urte koadrilako arraunlari erdaldun bakarrenetakoa lehorrean. Entrenadore. «La ida en luz, pero hemos venido a joaldiz» maiz ziona

arraunlari garaian, «no había ola para hacer series» komentatzen zion bere klubeko delegatuari. «Habeis ganau», esan nion kopeta ilunduta. «Qué va...» «Si hombre, ahora sois mayoría...». Minuturen bat behar izan zuen nerea harrapatzeke, bere ingurukoekin batera. Gurean, arraunketak euskara zuen oinarri eta erdaldunek euskal hitzez jardun behar izaten zuten berean. Orain, joan asteburuan Hondarribiak salatu zidan bestelakoa, estadistikek ezkututzen zidatena. Hori bai, guztiak dira euskararen aldekoak, eta gehienek dute abertzaletzat euren burua

◆ **JOXE MARI OSTOLAZA**

T E R R M O

TXANPONA

ESTATISTIKAK
ETA BOTEREA

Aldian aldiko gobernuek estatistikekin ito eta manipulatzeko gaituzte. Iragan astean langabeziaren eskaini zizkiguten. Langabeziak apirilean behera egin zuela zioten. Ez zuten esan apirilean Aste Santuko oporrak zirenik, udaldiko hileetan bezala, hemen ere, enpeguak gora egiten baitu... hori bai behin-behinekoak. Langabeziak berriro gora egiten duenean, esango digute errua udaldiaren amaierari egotzi behar zaiola. Ez digute esaten, halaber, gora egiten duen enplegua behin-behineko eta ezegonkorra dela. Are gutxiago esaten digute mozkin gehien lortzen duten eta lanik gehien sor dezaketen sektoreek mozkinetan gora egiten darraitela eta enpleguan behera. Burtsan kotizatzen duten 300 enpresek 3 bilioi pezeta inguruko mozkinak izan zituzten 1998an. Banketxe eta aseguruak mozkinetan gora egin dute, baina enpleguan % 1,18ko beherakada izan zuten; elektrizitate konpainiek aldiz, % 6,6koa. Estatistikak ondo doaz, betikoentzat: bankari eta goi enpresarientzat, zeinak aldian aldiko gobernua sostengatzen dituzten. Eta hauek dira datuak manipulatzeko gaituztenak.

◆ DANIEL UDALAITZ

INKESTEN DANTZA

JADANIK hasi dira inkestak han eta hemen ateratzen, udaberriko zizekin batera. Batzar Nagusietarako Eusko Jaurlaritzaren lehena atera zen iragan astean eta, oro har, aurreko autonomikoe-tako joerak mantentzen ditu. Aipagarriena, EAJ-EAren emaitza ez dela bi taldeen batzarkideen gehiketa. PPK eta EHk goranzko joerari eusten diote, PSE-EEK beherakoa ageri du eta IU-EB antzera mantenduko litzateke. Borroka handiena, oraingoan, Araban iragarria dago, inkestaren emaitzen arabera PP izango baita Gasteizko lehen alderdia eta, gutxiagatik, bigarrena Araban. Ezpatak goian, beraz, zazpigarren alaban, kanpaina nonbaiten gogorra izango bada han izango baita.

EITB-KO KORAPILOA

EGUNETIK egunera korapilotsuagoa bilakatzen ari da EITBko zuzendari nagusiaren izendapen berria. Badirudi jeltzaleak aurreratu egin direla Andoni Ortuzarren hautagaitza horren azkar aurkezteaz eta gutxieneko kontsentsu barik. Euskararena ei da Ortuzarrekiko EHren oztoporik handiena. Gasteizko oposizioako gainerako taldeek era batera ala bestera berdin ekingo zioten zalapartari. Correo taldeko egunkari nagusiaren editorialak berak —jeltzaleen jokaera egurtu ondoren— aitortu egiten zuen iragan astean, nonbaiten logika badu euskara jakiteak EITBko

■ Aurki hautatuko da EITBko zuzendaria.

zuzendaritza nagusiarena moduko kargu batean dela. Kudeatzaile ona izateari baino garrantzi handiagoa ematen zion euskara jakiteari.

KONTZERTUA EUROPAN

EZ dirudi Europako Batasunetik euskal fiskalitatea eta Batasuneko kontrajarriak datozela ebatziko denik. Besteak beste, Espainiako abokatuek beraiek ere Espainiako fiskaltza eta euskal diputazioetakoa kontrajarriak ez daudela defendatu zutelako (nahiz eta Estatua ari den elegitkin gora eta behera). Edozein modutan, oraingoak berriro erakutsi du argi eta garbi herri txikiak beren estatuak aurrez aurre izateaz gain, Europako Batasuna ere hor dutela.

92. ARTIKULUA KEPA MINERRENTZAT

SENDAEZINEZKO gaitz larria duela eta. Kepa Miner 65 urteko preso hernaniarraren abo-

B A H E A

- «Mahaia nola deitu berdin zaigu. Funtsezkoena da lurraldetasuna zaintzea eta Lizarra-Garazin planteatzen den edukia izatea», zioen Arnaldo Otegi HBko buruzagiak «Ekaitza» aldizkarian.
- «HBrekin ez dago elkarriktaririk eta, biolentzia gaitzetsi arte, egon ere ez da egongo» zuten solemnitare osoz Javier Iturbe PSNko Iruñeko alkategaiak.
- «Aurrerantzean Frantziak presoren bat edo beste hurbil dezake, baina mugimendu bat

E T R O A

KUKUGORDEKA

Behin eta berriz sinatzeaz egon den Gasteizko gobernuari buruzko akordioaren inguruan, EAJ, EA eta EH kukugordeka ari direla dirudi. Gobernukideek hauteskunde osterara arte sinadura jartzeko presarik ez dutela dirudi, EHk ahalik eta azkarren sinatuko lukeen bitartean. Biolentziaren inguruan edo politikan jardun beharreko bitarteko eta moduez adostu beharreko idazkia ei da arazorik handiena. Borondatea da nagusiki balio duena, baina baita sinadura ere, hau gabe egoerak samur har dezake beste norabideren bat. Hauteskundeen ondoren, adibidez. Lotuta dagoena lotuta dago.

katuek 92. artikulua indarrean jartzea eskatu du. Minerrek biriketako gutxitasun kronikoa du eta, ondorioz, arnasa hartzeko zailtasunak ditu. Gaur egun pertsona normal batek hartzen duen arnasaren % 28 besterik ez du hartzen; duela bi urte, aldiz, gaitasun hau % 37koa zen. Arnas ahalmena, beraz, behera doakio eta espetxeetako baldintzetan normalean joango litzaiokeena baino azkarrago. Beste 30en bat presok ere osasun arreta eskasa eskaintzen zaiela salatu du, gehienera egoki aztertuak izan daitezten traslado eskaerak atzera bota dizkiete eta ebakuntzen zain daude hilabete luzeetan.

MADRILEN BORONDATERIK EZ

HEGO EUSKAL HERRIKO zenbait komunikabidetan zabaldu denez, Madrilgo gobernuak negoziatziorako borondaterik ez duela jakinarazi die Lizarra-Garaziko akordioko kideei. 98aren

bukaera aldera egon ei dira kontaktu saio batzuk, baina Gobernuak ez ei du onartzen atzerriko lagunik tartean. ETarentzat, aldiz, mintzakideen segurtasunerako berma bat izateaz gain, lekuko lana ere egin dezake nazioarteko pertsona horrek. ETak deitzen ez diola esateak txiste doinua hartzen du su-etenetik zortzi hilabetera.

■ ETaren ustez Madrilén ez ei da borondaterik.

■ E. Fungairiño.

IZPIAK

Eduardo Fungairiño, Espainiako Auzitegi Nazionaleko fiskal nagusiaren urteko txostenak are argiago utzi du orain arte fiskal honek euskal gatazkarrekiko erakutsi duen borondatea. ETaren su-etena zalantzan jartzeaz gain, Auzitegi Nazionala hemendik bost urtera euskal presoak epaitzen egongo dela iragarri zuen.

Michel Bonet 1992tik Angeluko auzapeza zena hil zen iragan astean minbizi baten ondorioz. 1971n iritsi zen udaleko kargurik gorenera eta harezkerotik udaletxean mantendu izan zen.

Jaime Mayor Oreja Espainiako Barne Ministroak, EAEko egungo izaera juridikoa mantendin Estatuaren parte-hartzea handitzeko plan bat iragarri du.

■ J. M. Oreja.

«Kretupean gorde behar dira eguna iritsi arte», dio Frantxua Maitia PSFko buruzagiak.
 • Jose Maria Aznar, Espainiako gobernuburua: «Estatua eskua luzatzeko prest dago baina ez du ahul bat, legearen eskua baizik».
 • Xabier Arzalluz: «PPren leloa —‘Tu garantía’— iraina da guretzat».
 • «Biolentzia amaitzen ez den artean eta jendeak adierazpen askatasuna ez duen artean, Espainiako iparraldean askatasunik ez dagoela esan liteke», dio Margarita Mariscal de Gante, Espainiako Justizia Ministroak.

Gehiengoa

Hego Euskal Herriko politikagintzak laster abiatuko du etapa instituzional berri bat. Indar aber-tzaleak, Gasteizko Legebiltzarrean gehiengoa izanik legealdi honetan, haien arteko hartuema-nak zehaztuko dituen akordio baten edukiera lantzen ari dira. Gertakari hau, orain zazpi hilabete hartutako konpromisio-aldaketaren logikan kokatu behar da: elkarriketa lantzea, soluziobideak bilatzea, norabide berri bat zertzea, ku-deatzea hots. Oraingo honetan, benetan, zerbait zeharo aldatu da Hegoaldean.

Sortuz geroztik, Lizarra-Garazi akordioak hainbat etapa eta zenbait erauntsi zeharkatu behar izan ditu. Bere hasieran sorrazitako ezusteko eragingarria gain-ditu ondoren, akordioak sinatzaile berriak bildu zituen eta hazkun-dearen lehen krisia arazo gehiegi-rik gabe bizi da. Era berean, bere barne funtzionamendua zehaztu du, talde koordinatzailearen osa-keta erabaki, eta bere komunika-zioa kudeatu. Erronka ez da samu-rra izan. Printzipio nagusiak baieztatu ondoren, berauek era-biltzea eta aplikatzea ez da erraza inola ere. Hona lehen desafioa:

Joera hertsia lehenbailehen saihestea; estatu-nagusi politi-koen bezalako joera muturreko hertsia alegia. Tamaina honeta-ko kudeaketak, akordioaren sina-tzaileen sostengua eta konpromi-soaz haratago joan behar du, be-raz, hedatze lana premiazkoa da. Hala izanik ere, gauzak ez dira errazak, batzuen komunikazio moduak ez dira nahitaez bestean printzipioekin bat etortzen. De-magun, adibidez, afitxa kanpaina bat eramana dela akordioaren sinatzaile den gutxiengo baten alde-tik. Komunikazio lantze honek bai forman bai funtsean arau batzuk eskatzen ditu.

Bigarren desafioa: datozen hauteskundeetan Hegoaldeko sinatzaileek elkarren aurkako interesak kudeatuko dituzte-nean, esaterako. Kanpaina bero-beroa izanen da, dena kontuan izatera, jokuan dena hirukoitza baita: ekainaren 13a, hiru au-kerarako eguna da Hegoaldean: Europako, eskualdeko eta udaleko bozak. Lizarra-Garaziren adierazpena hauteskunde aurrekanpainan elkarrekin helaraztea, orekari lana da.

Hirugarren desafioa: hau guztia ez da giro politiko bare eta

lasai batean garatuko bistan denez, ederregia litzateke. Aldi berean, dirudienez, gobernuen aldetiko jarrera egonkorra, eza-ri-ezarian, jarduera errepresibo eta probokagarria bihurtzen ari da. Atxilotzeak, nahas-mahasean, agerikoak dira, Parisen edota Donostian; hala nola LAB sindikatuaren egoitzen miaketa, Jarrai mugimenduarena eta Herri Batasunaren egoitza nagu-siarena. Interpelazio gehiago iragartzen duten informazioak zabaldu dira: Jarrai-ren ilegalizazioa, baita HBrena ere. Preso bakar batzuen hurbiltze opariak manipulatzaren bitartean, «Egin» egunkariaren kazetari enblematiko bat espetxeratzen dute. Gainera, gorpu bat agertzen da, ETako militante batena,

bere suizidioa konplikatzen ondo ahalegindu dena, arrasto frogat bera ere ez uzteko punturaino.

Laugarren desafioa: nola eran-tzun honi guztiari odol hotza man-tenduz, biolentziarik eta sumintze larregirik gabe? Lizarra-Garazi akordiaren sinatzaileak hasberriak dira. Joan den apirilaren 10 eta 12an, elkarrekin eramandako mo-bilizazioek argi eta garbi erakutsi dute, botereei ezin zaiela utzi go-gorki jotzen behin ere gure artean, gure aldetiko erantzun neurtu egoki bat eman gabe, testuen bidez egina eta aho batez. Bilboko manifesta-zioak eta ondoko grebak ondo era-kutsi dute, sektore abertzale baten aurkako errepresio gero eta gogo-rragoak tarteko, guztion elkarta-sunaren beharra eskatzen duela, oinarriko militantearenetik Le-hendakariarenaraino. Madrialek eta Parisek mezua ulertu dutela dirudi, bestalde.

Eta orain, erauntsi guztiak gure gibelean izaki, egungo Euskal He-rria kudeatzeko ordua da, biharkoa eraiki dezagun. Gasteizen ontzen ari den gehiengoaren akordioa,

abertzaleek elkarrekin kudeatuko dituzten ehundaka udaletxe-ra eta eskualdetara zabalduko da. Hartara, marko politiko berri bat diseinatuko da datozen lau urtetarako. Partekatzen duten guztiaz eta beren diferentzietatik kontziente izanik, hautetsi hauek kudeaketa komun batean engaiatuko dira demokratikoki aitzina egiteko, eta herri berri eta ezberdin baten eraikitzeke.

Boskagarren desafioa: Hegoaldean, dauden instituzio ko-munen kudeaketa beharko da. Seigarrena: instituzio berriak eratu edo indartu beharko dira, nola hala udalerrietako haute-tsiena, Iparraldekoekin kideatzeko ●

Richard Irazusta
AB-ko kidea

*“Gasteizen ontzen ari den
gehiengoaren akordioa,
abertzaleek elkarrekin kudeatuko
dituzten ehundaka udaletxera eta
eskualdetara zabalduko da.
Hartara, marko politiko berri bat
diseinatuko da datozen lau
urtetarako”*

J U L E N Z E L A R A I N

Banku batzuetan izan ohi diren segurtasun neurriak daude Hernaniko Amnistiaren Aldeko Batzordeetako (ABB) bulegoan, ate bat zabaldu eta itxi arte ez da bestea zabaltzen. Berba jario handikoa da Zelarain, 32 urteko ABBetako Koordinatzaile Nazionala. Aita izan berri da.

“EZ GAUDE GATAZKAREN KONPONBIDEAREN ATARIAN”

PABLO SANCHEZ

■ «Mobilizazioen goia ukitzen ari gara; ez diogu mobilizatzeari utzi behar, baina konpromisoa areagotu bai».

Mobilizazioekin aurrera jarraitzen da eta iragan asteburuan ere izan da hausnarketa eta manifestazioetarako tarterik. Euskal presoen egoerak, ordea, berdintsu jarraitzen du.

Eremu ideologikoan aldaketa batzuk izan dira eta emaitza zehatzetan ere lorpen batzuk izan dira. Orain arte alderdi eta mugimendu batzuk sakabanaketa eta espetxe

politika legitimatzen aritu dira eta gaur egun alderantzizkoa da, ia inork ez du hitz egiten sakabanaketa eta espetxe politikaren alde. Aldaketa hau gizartearen mobilizazioari esker izan da. Nahikoa den? Argi da ezetz baina sektore desberdinen konpromisoa areagotzen ari da. Emaitza zehatzten inguruan bi azpimarratuko nituzke: gaixotasun sendaezinak pairatzen dituzten borroka maila handi batean gaindituta dago —ikusi besterik ez askatu izan dituz-

ten presoak—; eta bestetik, penintsulatik kanpo zeudenen penintsularatzea. Baina funtsean oraindik espetxe politika ez da aldatu, nahiz eta honen kostua gero eta handiagoa den PPrentzat. Noiz arte horrela? Neurri batean herri honen esku dago, PPri presioa jasanezina egingo zaion egunean, egungo espetxe politika gainditu egingo da.

■ Preso gaixoen egoera, oster, ez da batere txukuna.

Hor bi alor desberdindu behar dira. Alde batetik sendaezinak diren gaixotasunak daude eta hemen Iturriagaren askatzearekin ate bat zabalduta zen. Honek ez du esan nahi presoen osasun alorrean beren eskubideak errespetatzen ari direnik, alderantziz, egunero ditugu albiste ugari beren eskubideak nola bortxatzen diren adierazten digutenak. Hor dira Esteban Esteban Nieto edo Kepa Minerren adibideak, edo ebakuntzak direla medio gauzatzen ez den ia 30 presoren lekualdatze eskaera.

■ **Gizartea hausnarketara bultzatu duzue aurrera begira egin beharrekoaz. Zuen ustez, zer egin behar da?**

Garrantzitsua da gizarteak bat egin duela presoak Euskal Herriratzearen aldarrikapenarekin eta horren alde mobilizatzen hasia dela. Baina mobilizazioen goia ikutzen ari gara. Horrek ez du esan nahi mobilizatzeari uko egin behar diogunik baina bai konpromisoa areagotu egin behar dela. Zer egin daitekeen? Gauza asko seguruenik, baina kontua ez da hori guk bakarrik esatea, masa sozial handi horrekin batera egin behar da hausnarketa eta noraino iristeko prest dagoen aztertu.

■ **Madrilak eta Parisek badutela tope bat aipatu izan duzu. Non da tope hori?**

Oso zaila da hori kuantifikatzea. Mantentzen ari diren jarrerari eustekak jasanezko desgaste politikoa ekartzen die-nean, PP eta frantses gobernuaren erabakiak aldatuko dira. Tope hori lortzea ez da erraza izango baina herri honen jarrerak askoz aktiboagoa izan behar du egoera hau aldatzeko.

■ **Lizarra-Garaziko akordioa onartu zenetik, euskal gizarteko aktore gehienek jokamoldea aldatu egin da. Zuengan nola eragin du honek? Eta jauzi bat eman behar bada, zuen jardura nondik norakoa izango da datozen hilabeteetan?**

Ikusi behar da guztion aldetik benetan zer borondate dagoen egoera honi aurre egiteko. Adibide bat jarriko dizut. Ibarretxe behin eta berriro aipatzen ari da kale borroka desagertu egin behar dela eta abar. Iritzi errespetagarria da baina Ibarretxeri argi esan behar zaio kale borroka edo herri

■ «Funtsean espetze politika ez da aldatu, nahiz eta honen kostua gero eta handiagoa den PPrentzat».

borrokaren adierazpenak herri honek bizi dituen injustiziekiko erantzuna direla, batzuk antolatuak eta beste batzuk ez. Ibarretxe ezin duena planteatu zera da, batzuei desagertu daitezen eskatzea, berak inongo alternatibarik mahaigaineratzen ez du-

■ «Urtarrilaren 9tik gaur egunera, alderdi eta instituzioen hutsunea presoen alorrean izugarria izan da»

nean egoera hori gainditzeko, adibidez presoek Euskal Herriratzearena. Egoera berri honetan badago elementu klabe bat, Euskal Herriak sujetu aktiboa izan behar duela bere arazoak gainditzeko, eta ez du balio soilik hitz politikak erabiltzea. Maila batean artikulatu dira elkarlanean aritzeko oinarriak baina egia da, halaber, urtarrila-

GOIZTIARRA POLITIKAN

Duela 9 urte ekin zion Amnistiaren Aldeko Batzordeetan (AAB), Billabonan, bere jaioterrian. Urte horretan bertan sartu zen AABetako Batzorde Nazionalean eta 96az geroztik erakundeko Koordinatzaile Nazionala da. Politika munduari aspaldi ekin zion, ordea, Jarrai erakundean 17 urterekin hasi baitzen (urte berean atxilotu zuen guardia zibilak: «ahaztu ezin diren egunak dira horiek»). 18rekin HBko zinegotzia zen herrian.

ren 9tik gaur egunera alderdi eta instituzioen hutsunea izugarria izan dela.

■ **EAJ, EA eta beste alderdi eta mugimendu batzuk ez daude ohituta horrelako mobilizazioak bata bestearen atzetik egitera, eta azkenengo hilabeteetan atera dira zenbait aldiz kalera. Hori oztipoa al da zuentzat?**

EAJk, adibidez, planteatzen badu beren kultura politikoan ez dela sartzen hilabetero mobilizazioak egitea, guk onar dezakegu hori baina alternatibak jartzen badira. Gakoa ez da nor ari den mugitzen bestearen dinamikara;

gaur egun ikusi behar da borondatea non dagoen, eta guztion artean aztertzea zein neurri diren eraginkorrenak egoera desberdinak gainditzeko. EAJk eta beste indar abertzale batzuek garatu dute instituzioen inguruko kultura politikoa eta niri galdetuz gero presoak Euskal Herriratzearen alde instituzio desberdinek zer egin duten, bada ziur asko 'ezer gutxi' esango nuke. Areago, Gasteizko Legebiltzarrak duela lau urte erabaki batzuk hartu zituen

eta ez da ahalegin handirik egin egoera hori gainditzeko, bere kudeaketa horretan oso eskasa izan da. Horrekin ez dut esan nahi erantzukizun guztiak berdinak direla, baina bakoitzak duen kultura politikoaren barnean askoz gehiago egin liteke.

■ **Alderdi eta gizarte agente desberdinekin izan zarete azken hilabeteetan.**

Guztionean hausnartu eta zerbait egin behar dela diozu. Zuek zer proposatzen duzue?

Bilkuretan erabateko adostasuna egon da diagnostikoan. Guk eskatu diegu bakoitzak bere esparrutik zer egin dezakeen hausnartzea, erantzun zehatzik ez dugu jaso baina espero ditugu. Ezer ez egitea iruzurra litzateke. Motorea presoak Euskal Herriratzearen aldeko masa sozial aktibo hori da, baina alderdiek ere jarrera aktiboa izan beharko lukete.

■ **«Hausnarketa, guztionean, konpromiso tinko eta iraunkorra...», hori guztia oso abstraktua da. Zuek alderdi eta agente desberdinekin hitz egitean proposatu al diezue zerbait zehatzagoa?**

Bai, proposamen eta ekimen oso

zehatzak egin dira baina nahiago dut ez aipatzea. Nik aipatu eta gero, antzeko zerbait egiten bada, seguraski norbait berehala aterako litzateke esanez, «zuek Senideek eta AABetatik markatutako erritmoan ari zarete». Nahiago dugu zuhurtasunarekin jokatzeko. Denbora batera ez bada ezer gauzatzen, publiko egingo ditugu proposamenak.

■ **Prozesu subiranista eta bake prozesua batera, presoak kale-ratzea ondoren; bake prozesua eta prozesu subiranista, tartean presoak atera... Saltsa-maltsa handia dago. Zuek nola ikusten duzue?**

Bi elementu ezberdindu behar dira. 2.000 errefuxiatu, ia 600 preso politiko, herri honen eskubideen alde guztia ematen ari den pertsona multzoa... Edozein abagunetik kanpo, kolektibo horiek garrantzitsuak dira eta kontuan hartu behar dira, gatazkaren konponbiderako beren partehartzea garrantzitsua delako. Burujabetzaren bidean, dena den, Madrilera eta Parisera begiratu gabe urratsak ematen hasi beharra dago eta hori eredugarria iruditzen zait Euskal Herriko Udalerrien Biltzarra, herri honen lehenbiziko instituzio nazionala. Lizarra-Garazik, finean, gutxiengo batzuetan oinarritutako konponbide demokratikoa bultzatzen du; burujabetza eta lurraldetasunaren minioak konpontzen badira, arazoaren ondorioak izan direnak ere konpondu beharko dira, preso eta errefuxiatuena alegia.

■ **Sakabanaketa ohi bezain gordin da egun, baina gatazka gairatzeko urrats batzuk ematen ari direnean, 'Presoak Euskal Herrira' leloa ez al da zaharkitua geratzen ari? Jende asko 'Presoak etxera' aldarrikatzen ari da.**

Ez, ez da zaharkitua. Ea okertzen naizen, baina ez dut uste gatazkaren konponbidearen atarian gaudenik. Ez gaude fase erresolutibo batean eta presoena fase horretan konponduko da. Amnistiaren bide horretan guk lehentasuna Euskal Herriratzeko jartzen dugu, presoek biziraupena bermatu behar delako.

■ **Presoak eta errepresaliatu guztiak tresna garrantzitsua dira PPren gober-**

■ «PPri presioa jasanezina egingo zaion egunean, egungo espetze politika aldatu egingo da».

nuarentzat. Zer egin liteke horren garrantzitsuak izan ez daitezen?

Gobernua presoek giza sofrimendua erabiltzen ari da presio gisa eta horrek izugarri baldintzatzen du herri hau. Presoen Euskal Herriratzeko, beren instrumentalizazioa saihesteko modu bat litzateke, bestela PPren gobernuak beti jarriko digu hori mahai gainean: «Herri honen eskubideen

■ «Bakoitzak duen kultura politikoa barnean askoz gehiago egin dezake presoak Euskal Herriratzeko»

truk, presoek sofrimenduarekin amaitzea eskaintzen dizuegu». Lotsagarria izateaz gain, txantaia horrek jokoan jarriko luke herri honen duintasuna.

■ **Azken boladan Senideak elkarrekin eta Amnistiaren Aldeko Batzordeak deialdi publiko gehienak elkarrekin egin dituzue. Zergatik?**

Ez gara dena elkarrekin egiten ari baina hainbat gauza bai. Horren logika askotan ez dator hausnarketa teoriko sakon baten ondorioz, eguneroko praktikak bultzatutako

zerbaitetik baizik. Hori batez ere herrietan gertatzen da, askotan elkartzen baitira iritzia elkar trukatzeke eta aurrera begira zer egin daitekeen hausnartzeko. Baina garbi dago erakunde bakoitzak bere nortasuna mantentzen duela, lan eremu batzuek konpartitzen baditugu ere, beste batzuk desberdinak dira eta.

■ **Presoei dagokienez, zer hartuko zenukete keinu garrantzitsu gisa Madrilgo gobernuaren aldetik?**

Pertsona bati dagozkion eskubideen begirunea inoiz ez genuke keinu gisa hartuko. Presoen Euskal Herriratzeko, emanda ere, inoiz ezin da keinu gisa hartu.

■ **Baina, imagina, hauteskunde ostean preso guztiak Euskal Herriratzeko dituztela. Gizarteak keinu gisa hartuko luke.**

Ez dakit gizarteak nola hartuko lukeen, dena den, argi dago injustiziak gairatzen joateak egoera erraztu egiten duela. Baina ezin duguna onartu da, presoek eskubideak bermatzea egoera orokor hori hobea izan dadin; azken finean bestela, giza sofrimendua txanpon gisa erabil daitekeela onartzea litzateke.

■ **Errealitatean horrela izaten da.**

Ez dut uste horrela izan daitekeenik, bestela giza sofrimendu gehien sortzen duenak instrumentu politiko gehiago izango ditu eta joku horretan sartuko bagina ez nuke pentsatu nahi egoera zein izan daitekeen. Presoei dagozkien eskubideak errespetatzeari baino, nik balore gehiago emango nioke oraindik zigorra betetzeke duten preso batzuk askatzeari, hori neurri politikoa delako eta borondatea adierazten duelako.

■ **Prest ikusten duzue gizartea aipatzen duzuen dinamika iraunkorrerako?**

Bai. Bai egoera orokorrean eta baita presoek alorrean ere, duela urte bi esan izan balidate egoerak horren azkar eboluzionatuko zuela, ez nukeen sinetsiko. Horrek erakusten du herri honek aldaketarako duen gaitasuna izugarria dela. Aurrera begira oraindik ilun samar ikusten da nola egitura daitekeen konpromiso maila hori, baina etorriko da ●

◆ XABIER LETONA

Jarrai gazte erakundeak 20 urte bete ditu maiatzaren 6an. KASen baitan sortutako mugimendua Euskal Herriaren azken urteetako historian erreferente bat bilakatu da. Hainbat ekimenen bultzatzaile, beste hainbat erasoaldiren pairatzaile ere izan da urteotan.

20 URTEKO HISTORIA, BIDEAN HAZIZ ETA HELDUZ JOAN DENA

Duela 20 urte, 1979ko apirilean, Leioan lehenik eta Beasainen ondoren (maiatzaren 6an) Jarrai gazte erakundeak bere Biltzar Eratzailea burutu zuen. Gazte erakunde abertzale eta sozialista bezala definitu zuen bere burua aurkezpen hartan. Urtebete lehenago KASen baitan izandako eztabaiden ondorio izan zen bere sorrera. Ordan ezker abertzalean zeuden taldeengandik (EGAM eta GAI) aldenduko zen, gazteak bilduko zituen eta hauen autoantolakuntza bultzatuko zuen erakunde baten beharra ziren eztabaida haien zioa. Egitasmoak, azkenean, Jarrai izena jaso zuen.

Jarraik izan beharreko egituraketa politikoaren inguruan KASek zituen barne eztabaidak Jarrai bertara zabaltu ziren eta urte horretan bertan (urriaren 13an) burututako biltzar nazionalan, KASek zuzendaritza izatearen aldekoak gailendu ziren; Jarrai KASen gazte erakundea zen. Egituraketa hau berau izango zuen 80ko hamarkada guztian zehar.

1980an Jarraik bere I. Biltzarra burutu zuen Euban. Hainbat lan eremu izan zituen bilkurak, baina bi nabarmendu ziren beste gainetik: soldadutza eta droga; gerora, urteen joanean, behin eta berriro errepikatuko zirenak. Lehenari dagokionez, aurka-ko jarrera azaldu zuen Jarraik —zera zioen orduko agiri batek: «'mili'aren aurrean, gure jarrera ezezko borobila da. Kontzientzi-eragozpen eskubidearen alde gaude, bere bi aukerak, zerbitzu soziala eta intsumisioa, balezkotzat hartuz», baina hiru urteren buruan, II. Biltzarrean, soldadutza Hego Euskal Herrian egitearen alde agertu zen: «milia miliekina». Jarrera honek, kontzientzi-eragozpenaren eta intsumisioaren alde Euskal Herri osoan abitutako mugimenduaren aurrean, aukera galtzea ekarriko du, atzean geratzea. Urteen poderioz,

bere ikuskera aldatu eta soldadutzaen aurka azalduko da berriro.

SOLDADUTZA. «Soldadutzari ez» eta «Soldadutza honi ez» dikotomian, izan ziren eztabaiden erakusgarri dira Patxi Xabier Fernandez, garai hartan Jarraiko militante izan zenaren —egun «Gara» egunkari-ko kazetari— hitzak: «Beharbada ikuspegi utopikoago bat zegoen. Jendeak aipatzen zuenean euskal ejerzitza sortzaren beharra, ikusten zuen bazegoela aukera bat estatu propio bat sortzeko, Kuba edo Vietnamen adibideak jarraituz. Espainiar eta frantses Estatuak ejerzito bat zuten eta hemen, Euskal Herrian, defensiboki bazen ere, horrelakoren bat eduki behar zen. Hori zen aitakia, kaxotx askoren artean,

■ Jarrairen Aste Santuetako gazte topaguneak jendetza handia biltzen du.

euskal ejerzito bat aldarrikatzeko edo 'soldaduska honi ez' esateko. Nik gogoratzen dut orain kartzelan dagoen Pipe San Epifanio intsumisioaren defendatzaile sutsua zela garai hartan. Garaien dinamika

bultzatzen zaitu erabaki batzuk hartzera eta beste batzuk baztertzeraz; eta gazteriak berak bultzatu du intsumisioaren aldeko pausu hori. Izugarritzko eztabaidak zeuden. ez bakarrik Jarrairen barruan, baita albo-

ko erakundeekin ere; EKI eta horiekin ez, harremanik ez genuelako, baina bai EMK edo LKiren inguruan zeuden gazteekin edo anarkistekin».

DROGAK. Soldadutzaren eztabaidarekin batera, drogen afera ere ez zen eztabaida gutxiren iturri izan Jarrain. Adostasuna erabatekoa zen espainiar Estatuak, euskal gazteria malgutu nahian, heroina hauen artean barneratu zuela adierazterakoan; drogen legeztapenaren kontuan baina, ez zetozen denak bat. «Desadostasunak zeuden (eta egun ere oraindik mantentzen di-

ALBERTO ELOSEGI

■ ABLEen (ETT gazteleraz) aurkako Jarrairen ekintza, Donostian.

ra, nik uste, ez bakarrik Jarrain, baizik eta ezker abertzalean eta gizartean oro har) erabilpenaren inguruan, legeztatu ala ez legeztatu. Ponentzia amaigabeak genituen droga bigunak eta droga gogorren artean, legalak eta ilegalak, alkohola sartu ala ez sartu; alkoholarekin ere, nolabait esatearren, gazteak borrokarako galtzen zirela; beste batzuk zioten alkohola bai, droga zela, baina sozialki onartuta zegoela Euskal Herrian; tabernen garrantzia azpimarratzen zen gazteriaren kokagune gisa...» dio Patxi Xabier Fernandezek.

AKTIBISMOA. 1983an II. Biltzarra burutu zuen Jarraik. Ordurako ZEN Plana

■ Jarrai, zorionak eta eskerrik asko

Zorionak: Orain 20 urte euskal gazte talde batek Jarrai sortu zuenean seguraski ez zuen pentsatuko 20. Urtemuga inoiz ospatzera ailegatuko ginenik, beste gauza askoren artean 20 urte bete baino lehenago Independentzia eta Sozialismoa eskuratuta izango genuelakoan, eta gutariko askori hori gertatu zaigu, hots, Jarrain sartu eta handik gutxira Borroka

Santi Hernando
EH-ko legebiltzarkidea

irabazita zegoela pentsatzen genuelako. Baina borroka gogorra da, aurrean daukagun etsaia ez da makala eta bere esku dauzkan tresna guztiak Euskal Herriaren kontra erabiltzen dituelako. Eta horra hor zorionak emateko beste arrazoietako bat. Jarraik bizirik dirau etsaiak bere aurka eginiko eraso guztien gainetik, bai euskal gazteriaren kontra erabilitako errepresio mota guztien gainetik, bai akulturalizazioaren gainetik, eta baita ere indibidualismoaren gainetik.

Eta atzera begiratuta zenbait gauza etortzen zait burura, ZEN Planaren kontrako mobilizazioak, drogari buruzko eztabaida bitxiak, soldaduskari buruzko eztabaida bukagaitzak, Kimuak-en sorrera, Gaztetxeak zabaltzen sartutako indarrak, eta nola ez Martxa eta Borroka, Gernika 37-87, kongresuetako gauetan eginiko parrandak eta herrialdekeriei buruzko txistekak.

Eta eskerrik asko: Eskerrak emateko arrazoi asko daude, baina nik bi aukeratuko ditut. Lehenengo eta behin Euskal Herria maitatzen erakustegatik. Jarraitik pasatutako pertsonak milaka izango gara, eta seguru nago guzti guztiok marka horrekin atera garena,

erakunde horretan emandako urtetan Euskal Herria helburu izatea ikasi dugulako.

Eta bigarrenik, eskerrik asko bizi dugun une historiko honetara ailegatzen laguntzeagatik. Jarraitik pasatutako jende gehienak bere militantzia Ezker Abertzaleko beste erakunderen batetan jarraitu du, eta hemen Txato (Anuk) aipatu behar

dut, bera izan baita danontzako adibiderik eredugarriena, bere konpromisoa heriotzaraino eraman baitzuen. Jarraitik pasatutako lagunek gaur egun LAB, HB, Egizan, Gara eta beste era askotako erakundeetan darraite bere konpromiso militantearekin, klandestinitatean eta estatu frantziar eta espainiarreko karzeteletan daudenak ahaztu barik, Euskal Herrian ezer ez litzateke berdin izango Jarrai gabe.

Bukatzeko animo eta aurrera Borroka gogorra bezain polita da, eta gaur egun Jarrairen inguruan antolatuta zaudetenok ondo dakizue, etsaiak ezin baitu onartu Euskal Herriaren Askatasuna egunero eraikitzen duen Jarrai bezalako erakunde bat paketan aritzen uzten. Beraz, jopuntuan jarraitu arren, jarrai ezazue Euskal Gazteria antolatzen, Euskal Gazteriarekin lanean ikastetxeetan, kaleetan, jarrai ezazue Euskal Gazteria eta gazte-ohientzako ereduia izaten, jarrai ezazue Euskal Herria askatzen, Euskal Herria eraikitzen, jarrai ezazue Independentzia eta Sozialismoaren bidean. Garaipena gurea da, galtzen den borroka bakarra bidean uzten duena da eta. Eskerrik asko eta Zorionak Jarrai. Zorionak beti ●

delakoak bere jarduera abiatua zuen, gazte oro zen susmagarri. Honi aurre egiten saiatu zen Jarrai, beste aldarrikapenak albora utzi gabe: «Hasiara haietan gauza asko jorratu nahi genituen, baina azken finean borroka antierrepresibora mugatzen ginen. Denbora aurrera joan ahala, Biga-

rren Kongresutik batez ere, arlo antierrepresibo horrez gain, eguneroko dinamika horrez gain, gazteriari zegozkion arloak lantzen hasi ginen». 1986an, zenbait barne kritikek bere jarduna soilik aktibismoan oinarritzen zutela eta beste zenbait esparru utzita zeuzkatela zioten. Horren ondorio

izan ziren ikastetxe, auzo eta herrietan eginiko aurkezpenak eta, besteak beste, gazteek nozitzen zuten langabeziaren aurka abiatutako kanpaina. Ordurako HBren «Martxa eta Borroka» kanpaina —euskal rock musikak azken urteetan bizitako boomaren isla— pasea zen eta gaztetxeen mugimendua ere loratzen hasia.

Ondorengo urteetan Jarrai hazten joan zen eta Hegoaldeko auzo eta herri gehienetan antolatzen hastea lortu zuen. Funtzionamendua garbia zen eta da: lehenik herri eta auzoko militanteak biltzen dira, gero eskualdeetako biltzarrek, herrialdeetakoak ondoren, eta nazionala azkenik. Batzorde Nazionala berriz, herrialde bakoitzetako kide kopuru finko batek osatzen du. Egoera juridikoari dagokionez, alegalitatea. «Ikastetxeren batean biltzeko, eskatzen genuen baimena elkarte kultural-errekreatibo bezala. Jarrai bezala ezin zen ezer antolatu, ez manifestaziorik, ez ezer» dio Patxi Xabier Fernandezek.

Hazkunde horrekin batera, Jarrairen aurkako errepresioa ere areagotu egin zen: «Garai hartan mugitzeko erraztasuna handiagoa zen. Urteekin batera Estatu espainiarrak eta frantsesak zorrotz egin dituzte euren tresnak gazteria kontrolatzeko». Erasoaldi horren maila gorena 1992an Bilboko Txuridinaga auzoan burutzen ari ziren V. Biltzarrean gertatu zen. Poliziak 300dik gora lagun atxilotu zituen eta Barne Ministerioko ordenagailuetan fitxatu ondoren aske utzi zituzten.

V. Biltzar horretan gazte mugimenduaren inguruko kontzepzioa bera aldatu zen, Olatz Dañobeitia Jarraiko egungo bozeramaileetako batek dioenez: «Jarrai erakunde baino mugimendu bezala definitzen hasten da. Gaur ezagutzen dugun euskal gazte mugimendua V. Biltzar horretan egin ziren hausnarketan ondorio dela esan dezakegu».

Bost urte igaroko ziren 1997an VI. Biltzarra burutu arte. Bitarte horretan, «gazte erakundeak izugarritzko indarra eskuratu zuen, askoz gazte jende gehiago bilduz, era antolatuan eta maila lokalean gazte espresio ezberdinak sortuz

■ Xabier Kalparsoro, «Txato» («Anuk», komisaldegian hila), eta Floren Aoi, Jarrairen IV. Biltzarrean, 1990. urtean.

eta borroka fronte ezberdinak eratuz. Horren isla ziren intsumisioaren borroka bera edo Etxarri Aranazen abiatutako gazte topagunea». 1994an hasi zen Jarrai, urtero eta Aste Santu garaian, topaketa hauek antolatzen. Jende andana bildu izan du edizio bakoitzean, beti ere festa eta aldarrikapena uztartuz.

■ “Gazteria lehen lerroan egon da eta horrek Estatu frantses eta espainiarrean min egin du”, Olatz Dañobeitia

1997ko Biltzarrean jauzi bat ematearen beharra nabarmendu zen, hots, indar metaketa horrek «duen erabilgarritasun sozial eta politikoa, agerian utzi behar zen». Horrez gain, gazteriak bizi duen egoeraren diagnostiko orokor bat egiten zuten: «gazteriak egun dituen arazo larrienak pairatzen dituen bizi baldintzak dira, etxebizi-

tzaren problematika, langabeziarena, lan baldintzena... Honek gazteengan etsipen jarrerak, ziurtasun-gabezia sentsazioak... sortzen ditu; eta hor ikusten zen borroka zabal bat martxan jarri behar zela ondorio horiek ezabatatzeko. Euskal Herriak, zorionez, badu gazteri oso aktibo eta konprometitua eta gure apustu nagusia gazteen bizi baldintzak borrokatzea da, beti independentzia eta nazio eraikuntzaren bidean kokatuta» dio Olatz Dañobeitiak.

KALE BORROKA. Jarraiko kideak beti miran egon badira ere, azken hilabeteotan hainbaten

ahotan izan den kale borrokaren haritik, zera dio Dañobeitiak: «Eraso mediatikoak, polizialak, eta bestelakoak ez dira soilik Jarrairen aurkako erasoak, euskal gazteriarren aurkakoak baizik. Euskal gazteri osoa da kriminalizatua eta egurtua, bai Jarrairi zuzenean jotzen zaionean, bai eguneroko errealitatean gazteriak bizi duen zapalkuntzan. Gazteria lehen lerroan egon da, eta horrek Estatu espainol eta frantsesean min egiten du. Hori mozteko, biolentziaren eta errepresioaren erabilera dago. Hor kokatzen dugu behin eta berriz Jarrai kale borroka-ekin lotzearen saiakera. Eta hor kokatzen dugu, baita ere, Euskal Herriak ireki duen prozesuaren aurka joateko nahia».

Lizarra-Garaziko akordioaren eta ETaren su-etenaren ondotik zabaldutako prozesuak garai batean sinestezina zen hainbat gazte talderen arteko elkarlan puntuala ere ekarri du. Aurrez ordea, duela hiruzpalau urte, Jarraik Ipar Euskal Herriko Gazteriak erakundearekin elkarlan sakinagooa abiatu zuen. Olatz Dañobeitiak, urrats hau oso garrantzitsutzat jotzen du, «helburua Euskal Herrirako euskal gazte mugimendu bakar bat sortzea baita. Eta momentu honetan garrantzi handiagoa hartzen du. Zergatik? Momentu hau Paris eta Madrili begiratu gabe herri hau abian jartzeko momentua delako; euskal gazteri bakar bat bezala pentsatzen eta garatzen hasteko garaia delako».

◆ ERIZ ZAPIRAIN

■ Martxoaren 26an Jarraiko kide ohiek eginiko prentsaurrea, David Pla bozeramailearekin batera.

M C C - R E N B I L T Z A R R A

Mondragón Corporación Cooperativak (MCC), 35.000 langiletik gora dituen enpresa taldeak, hilaren 26an egingo du Gasteizen bere VII. Biltzarra. Bertan, besteak beste, 2001-2004 epealdirako Korporazioaren lan ildo berriak eztabaidatuko dira.

MCC-K 2004. URTERARTEKO LAN ILDOAK MARKATUKO DITU

MCCk maiatzaren 26an egingo du Gasteizen bere VII. Biltzarra, garai berrietara egokitzeko eta 2001-2004 epealdirako bere estrategia antolatzeko asmoz. 650 ordezkari izango dira bertan beren lankideen ordezkari gisa eskuhartuko dutenak. Biltzarraren funtsezko eztabaidagaia Kontseilu Nagusiak «MCCren enpresa jokabidea 2001-2004» izenez aurkeztu duen ponentzia izango da. Testu hori, bere garaian, Biltzarraren osokoaren partaide diren kooperatiba guztietara banatu zen, aztertu, eztabaidatu eta emendakinak aurkeztu zituzten. Beraz, 2001-2004 epealdira begirako enpresa jokabidearen plangintza aurretik egin dute kooperatibistek. Orain, VII. Biltzarrak emendakinak eztabaidatu eta dagozkion ondorioak aterako ditu.

PONENTZIAREN EDUKIA. «Trabajo y Unión»ek (T.U. Lankide) dioenez, Biltzarraren onarpenerako aurkeztu den ponentziak zera proposatzen du: «MCCren egitekoa berfinkatzea, ezaugarri sintetiko eta simpleagoetan oinarrituta, baina 1991n

■ MCC-k egun indarrean dauden helburu nagusiek 2004. urterarte iraun dezaten nahi du.

onartutako ezaugarrien funtsa aldatu gabe; gugan esanguratsuenak diren baloreetan sakontzea; egungo oinarritzko helburraren baliagarritasuna defendatzea, hu-

rrengo plangintzaren bide berrietan; eta Jardunbide Nagusien bidez jarduerarako jarraipide nagusiak zehaztea, etorkizuneko lehiakortasun erronkari eman behar

■ Bost kooperatibistatik hiruk euskaraz hitz egiten du

Bost kooperatibistatik ia hiruk nahiko ondo hitz egiten du euskaraz. Taldeka, euskararen ezaugarria Talde Industrialean dago zabalduena (% 63k) eta Banaketa Taldean, berriz, % 40ak hitz egiten du. Hori da Siadecok MCCko langileen artean egindako inkestak ematen duen datu adierazgarrietako bat.

Beste hizkuntzei dagokienez, hamairetik bat besterik ez da ondo moldatzen

ingelesez, eta % 5ak baino ez du ondo hitz egiten frantsesez. Kooperatibisten % 58ak ez daki ez ingelesik eta ez frantsesik. Gazteek beterranoek baino hizkuntzen ezaugarria zabalagoa dute.

Inkesta honen beste datu interesgarri batek argitzen duenez, gazteak dira ondoen prestatuak daudenak. Horrela, 40 urtetik beherako kooperatibistek beren «esperientzia urritasuna» ikasketa mailako prestakuntza hobetuz osatzen

dute. % 27ak erdi edo goi mailako ikasketak ditu, eta 40 urtetik gorakoan artean, berriz, % 11ak.

Finantza edo Ikerketa Taldeko kooperatibistak beren ikasketa maila handiagatik nabarmentzen dira (% 29ak goi mailako ikasketak ditu); Talde Industrialean ikasketa profesionalak dituzten langileak nabarmentzen dira (% 28) eta Banaketarako Taldean bigarren mailako ikasketak dituztenak ●

diogun erantzuna emateko».

MCCren balore korporatibo esanguratsuenak, orain artean, ondorengo hauek izan dira: elkarlana, elkarren arteko proiektu baten jabe eta partaide gisa; partaidetza, kudeaketan dugun konpromisoaren adierazgarri; gizartearekiko konpromisoa, aberastasunaren banaketa solidario gisa ulertua; eta berrikuntza, etengabe berritzeko jarraitaren adierazgarri.

Oinarritzko helburuak, kudeaketan aurrera egitea eta ahaleginak biltzea lirateke. Indarrean dauden bost helburu nagusiek 2004. urtera bitarteko plangintzan iraun dezaten nahi dute. Hauek dira, T.U.ren arabera: *«Bezeroa pozik uztea; errentagarritasuna, gure enpresen garapena sendotzeko; nazioarteratzea, munduko merkataritzaren liberalizazio geroz eta handiagoari erantzuteko; garapena, lanpostu gehiago sortzeko, pertsonaren garapena bultzatzeko eta bezeroen premiak betetzeko dugun konpromisoa betetzeko; gizartearekiko inplikazioa, partaidetza konprometituan eta ondo egindako lanean oinarritzen den antolamenduaren adierazgarri».*

1984an eratu zenetik gaur arte, MCC-k sei biltzar kooperatibo egin ditu. 1984ko abenduaren 19an Arrasaten izan zen Biltzar Eratzailea eta 637 lagun bildu ziren.

■ Fagor da Mondragón Corporación Cooperativa taldeko enpresetako bat.

Biltzar Kooperatiboa formalki ekinean jartzea erabaki zuten, eta baita Taldeen Kontseilua eratu eta Behin-behineko Batzorde Iraunkorra izendatzea ere. Lehenengo Biltzarra 1987ko urriaren 2an eta 3an

1984ko abenduaren 19an eratu zenetik gaur arte, MCC-k sei biltzar kooperatibo egin ditu

egin zen. Biltzar horretan Esperientzien oinarritzko irizpideak zehaztu ziren; Elkar-tearen Kapitalaren Tratamenduari buruzko lehen arautegia egin zen; eta Talde Kooperatiboko ordainketarako gehieneko muga

6. mailaraino zabaltzea onetsi zen, beste gauzen artean.

II. Biltzarra 1989ko abenduaren 1 eta 2an izan zen eta han eratu zen FEPI (Kooperatiben arteko Heziketa eta Sustapenerako Fundazioa). Besteak beste, talde kooperatiboan lanpostuak sortzeko oinarriak ere onetsi ziren. III. Biltzarra 1991ko abenduaren 19 eta 20an egin zen eta, bertan, antolamendu proiektu berria onetsi zen, bi jarraipidetan oinarriturik: zuzendaritza estrategikoaren batasuna eta sektoreko antolamendua.

IV. Biltzarra 1993ko uztailaren 15ean burutu zen eta, bertan, besteak beste, MCCk 1993tik 1996ra bitartean izango zuen enpresa politika onetsi zen. V. Biltzarra 1994ko uztailaren 21ean egin zen eta, besteak beste, sektore talde bakoitzak Biltzarraren Osokoa ordezkaritza izan zezan onetsi zen, baita MCCn Enplegua kudeatzeko Oinarriak eta Irizpideak ere. Azkenik, VI. Biltzarra 1995eko otsailaren 24an izan zen, eta Biltzarraren Osokoa kooperatiben ordezkaritza gisa 370 lagun beharrean, 650 partaide izatea erabaki zen. Harrezkero, Biltzarraren Osokoa gutxienez lau urtean behin biltzen da ●

◆ DANIEL UDALAITZ

■ Lanean aintzat hartzen diren alderdiak

Ondoko orrialdean azaltzen diren datuez gain, Siadecok egin inkestatik beste zenbait datu ere nabarmen daiteke. Esaterako, kooperatibista gehienak Hego Euskal Herrian jaioak dira, % 16 bakarrik da etorkina. Hirutik bi Gipuzkoan bizi dira % 70ak bertan kokaturiko kooperatibetan egiten du lan. Hirutik bi gizonezkoak dira eta langileria bidez besteko adina 40 urtekoa da. Lautik hiru ezkonduak dira eta batez besteko lan antzinatasuna 19 urte ingurukoa da.

Kooperatibisten laurden batek kooperatibaren jarduerari buruz oso ondo informatuta dagoela uste du, oso ontzat ematen du laneko giroa eta oso pozik dago bere lan jarduerarekin. Honen harira, aintzat hartzen dituzten alderdi na-

gusiak hauek dira: lanpostu finko bat edukitzea eta laneko giroa edo «enpresako giro soziala».

TU aldizkariko editorialgileei ez zaie oharkabea pasa inkestan ageri diren «hausnartu beharreko» hainbat jarrera. Beraien ustez, «lanean aintzat hartzen diren alderdiak» arreta handiz aztertzea merezi du. Horrela, lan ziurtasuna, laneko giroa eta somatzen den giro baikorra, lanpostu bakoitzari atxikitzen zaizkion egitekoak eta ordainsariak dira motibazio goretienak, inkestan esku hartu dutenen % 78ak bat egiten baitu horretan. Aldiz, % 10,4ari bakarrik gertatzen zaio bereziki erakargarri kooperatiba batean lan egitea, eta % 3,3 bakarrik dira poz berezi bat sentitzen dutenak MCCko partaide izateagatik.

TU aldizkariko editorialgileei hau kontraesana iruditzen zaie, «harrigarria gertatzen baita, batetik, adierazpen horiek egitea eta, bestetik, % 53ak beren kooperatibarekin 'nahiko atxikirik' eta % 23,8ak 'oso atxikirik' dagoela aitortzea». «Itxura batean behintzat —editorialak dienez—, kooperatibistek ez dute hasiera batean adinako bulkada etikoa sentitzen, eta euren positibismoa, biltzarako eredu indibidual eta praktikoa bezala, somatzen da. Hori harrigarria da eta kontraesan bat ere badela esan daiteke, zeren MCC sortuz buru ematen zaion kooperatibismo antolatu eta indartsuan baitaude egungo lanaren segurtasuna eta lan giro atsegingarri hori lortzeko aukeraren oinarriak; hori gabe egun ez legoke ezer» ●

K O O P E R A T I B I S T A R E N P R O F I L A

Siadecok inkesta bat egin zuen MCC-ko kooperatibisten artean, nolakoak diren, zer pentsatzen duten eta enpresarekiko beren harremana zertan den aztertzeke. 600 lagunek erantzun zuten inkestak egungo kooperatibistaren ezaugarriak erakusten dizkigu.

GARAI BERRIEKIN ALDATUZ JOAN DEN TIPOLOGIA

Inkesta MCC-k argitaratzen duen «Trabajo y Unión, T.U. Lankide» aldizkarian agertu zen joan den irailean. Inkestaren ondorioek, aldizkariaren editorialak dioenez, «erabat erantzuten diete gizarteak urteotan zehar izan dituen aldaketei, kooperatibistak ez baitira aldaketan eragin horretatik kanpo bizi. Guztiz normala da, berrogei urte igaro ondoren, belaunaldi berriek ezberdin pentsatzea, eta ez dute iragana zuzentzeko egiten, hori kooperatiben hastapeneko zergatietan uko egitea bailitzateke, baizik eta sinesmenek, gizarte ongizateak eta hiritarren eskubideek sakon eraldatu duten kultur esparru berri bati egokitzeagatik».

HAINBAT KOOPERATIBISTA MOTA. Siadecoren inkestako arduradunak emaitzen laburpen bat egin du eta ondorengo kooperatibista talde edo motak atzeman ditu: konprometituak, benetakoak, pragmatikoak, teknokratak, integratuak, atxikitasun gabeak eta bestelakoak. Nolanahi ere, bazkide bat multzo bat baino gehiagotan ere egon daitekeela argitzen du aurrez. Kontuan izan behar da 35.000 lagunetik gorako plantila duen MCC ondorengo taldeez osaturik dagoela: Talde Industrialak, 19.000 langilerekin, Banaketa Taldea, 14.000 langilerekin, Finantza Taldea 1.800 langilerekin eta Jarduera Korporatiboak, 496 langilerekin.

Konprometituak kooperatibisten % 22,6 dira. Nolabaiteko ikuspegi ideologikoa (erlijioso humanista) duten pertsonak dira, alderdi sozialekiko, filosofia kooperatibistarekiko eta aurrerapen tek-

■ Langile belaunaldi berriek, bestela pentsatzen badute ere, ez diete hastapeneko zergatietan uko egiten.

nologikoekiko nahiko interesatuak. Beren lan jarduerarekin nahiko pozik daude. Gipuzkoarrak dira, baina ez dira Deba Garaian edo Deba Barrenan bizi («Arrasateko kooperatibismora hurbiltzen dira»).

Benetakoak kooperatibisten % 21,6 dira. Pertsona beterranoak eta esperimentatuak dira. Mugimendu kooperatibistaren barruan gizarteratu dira eta neurri handi batean «betiko kooperatibistaren arima-

■ Zazpi motatako kooperatibistak bereizi zituen Siadecok MCCrentzat eginiko azterketan

ren» eredu nagusia dira (batez ere Talde Industrialean daude). Beren inguruko errealitatearekiko ardura handia dute. Bere bizimoduarekin eta bere buruarekin oso pozik dagoen jendea da.

Pragmatikoak % 17,2 ordezkatzen dute. Kooperatibista gazteak dira, ezaugarri ideologiko handirik gabekoak, alderdi sozialekiko eta filosofia kooperatibista be-

rarekiko ardura gehiegirik ez dutenak; aldiz, aurrerapenaz, teknologiaz eta bizi-kalitateaz nahiko interesatuak (Banaketa Taldean daude gehienak).

Teknokratak % 13,5 ordezkatzen dute. Gizarte eta lan arloko estatus handiko kooperatibistak dira, prestakuntza eta kontsumo maila handikoak. Beren kooperatibaz oso ondo informaturik daudela uste dute eta, maila apalago batean, proiektu kooperatiboaz ere bai (Finantza Taldean daude batez ere).

Integratuak % 10,7 ordezkatzen dute. Zorrotzak dira eta oso zuhur jokatzeko ekonomia eta

kontsumo ikuspegitik («gutxi arriskatzeko dute»). Giro euskaldunean oso sarturik dauden kooperatibistak dira. Beren aisialdiari ahalik eta etekin handiena ateratzen diotela esan daiteke, era guztietako jardueretan arituz.

Atxikitasun gabeak % 6,8 ordezkatzen dute. Errealitate sozialekiko oso atxikitasun gutxi duten kooperatibistak dira, gizarte gaiekiko batere interesik ez dutenak.

Orokorrean, euskara ez dakien jendea da. Aurrerapenarekiko eta teknologiarekiko interes handia erakusten dute. Proiektu kooperatiboaz oso ondo informaturik daudela uste dute, bai orokorrean eta

bai beren kooperatibari dagokionez. Errenta maila baxu samarrekoak dira (Arabako kokatutako kooperatibetan aurkitzen dira batez ere).

Gainerakoak kooperatibisten % 7,6 dira. Sailkatzen zailak gertatzen diren pertsonak dira, eta ezin dira aurreko taldeetako batean ere sartu.

◆ DANIEL UDALAITZ

Iparraldean, Seaskan, eskola publikoan eta pribatuan erakusten da euskaraz; maila ezberdinetan. Publiko nahiz pribatuan, bi elkartek dihardute irakaskuntza euskaraz sustatzeko: Ikas-Bi eta Haziak. Biak ikasleen gurasoak osatuak dira. Egungo gaia besterik da ordea.

ZEIN DA IRAKASKUNTZA ELEBIDUN HONEN XEDEA?

Sarrerako lerroak argibide gisa eman dira, aipatu bi elkartek irakaskuntzako erakundeak bailiran hartuak izan baitira sarritan; eta berauek gurasoen elkarte baino ez dira. Artikulu honetako sujetak, ordea, eskola publiko nahiz pribatuan ari diren gela elebidunetako irakasleak dira. Egun, 75 irakasleek dihardute eskola elebidunetan, hauetatik ordea, 33k baino ez dute kontratu finkorik. Gaineratiko 42tik 36k irakasle izateko baldintzak betetzen dituzte. Kontratu finko bat erdiesteko ordea, Hezkuntza

Nazionalak jarritako baldintzak ez dira samurrak. Hezkuntza ministroak lehiaketa berezia proposatu du Ipar Euskal Herrirako; datozen hiru urteetan betetzen joanen dena. Anartearen, 42 irakasle hauek ordezkotako irakasleak bezala jo behar ditugu, oro har, irakaskuntzan ari diren irakasle guztien baldintza didaktikoak oso eskasak izanik.

IRAKASLEEN OKUPAZIOAK. Auzia ez da oraingoa, aipatu lehiaketa lortu ahal izateko hainbat izan dira irakasleek burutu izan dituzten mobilizazioak. Hezkuntza

Nazionalak Uztaritzen duen Akademia okupatu zuten 30 irakasleek azken aldikotz. Aurretik berriz, 24an, Jean Espilondo diputatu sozialistari bisita egin zioten Baionan, hezkuntza ministroari irtenbide bat eskatzea. Gestio horren ondotik, Claude Allegre hezkuntza ministroak *concours* edo lehiaketa bat jarri izan du indarrean. Lehiaketa gainditzeko lau urteko esperientzia behar dute irakasleek alta, eta bertan ez da irakaskuntzan zenbat irakasle integratuko diren zehazten. Thierry Delobel Ikas-Bi elkarterako lehendakariak interesgarritzat jo zuen Frantziako Gobernuak eginiko proposamena, gutxitan baita halakorik bere ustez. Delobelek ordea, kritikatu zuen euskarazko postuak kentzeko dagoen mehatxua. Baionan, esaterako, datorren ikasturterako gela elebidun bateko haur kopurua 20 ikasletara iristen ez denez, Hezkuntza Nazionalak gela ixteko asmoa agertu du. Sarako eskola publikoan antzeko kasua izanez Hezkuntza Nazionalak ez du gela itxiko, herriak borrokatu baitu erabakiaren kontra.

LAN BALDINTZA KASKARRAK.

Baionako egoera oso da kezagarria. Ikasle kopurua ari da emendatzen eta zenbait eskolatan sistema elebidunean ikasteko eskaera gero eta handiago da. Haurrak hirietako erdal itsasoan tantak baino ez dira, eta herri txikietan ez bezala euskarazko irakaskuntza erdiestea zailago dute hauen gurasoek. Pantxo Michelena dugu euskarazko irakaskuntzan aspaldidanik ari den irakaslea. Kontratu finkoa dauka eta esperientzia luzea gela elebidunetan: «Irakasleok ez dugu onartzen Hezkuntza Nazionaletik dagoen diskurtsoa. Konparazioak biltzen ditugu anitz ikasle lehen mailan, batere euskaldunak ez direnak; etxeko transmisioa eten baita. Haurrek ez dute hitz egiten, zenbait kasutan hogeik ikasle erdaldunekin osatzen dugu gela, eta gela

■ Iparraldeko eskola elebidunetako irakasleek Ustaritzeko Akademia okupatu zutenean.

Euskara sailaren babeslea:

OIARTZUN, UDALERRI EUSKALDUNA

Oiarzongo udala

*Osasungintza, Justizia, Lan Mundua...
Hamaika urrats euskaraz eman beharrean.*

UEMA

Arturok jakin nahiko luke...

■ Zein ekintza burutzen dira Gorliz eta Plentzian euskara bultzatzeko?

“Euskararen erabilera murriztaz jabetu ginen”

Gotzone Butron

Plentzia-Gorlizko AEK-ko irakaslea.

Duela hiru bat urte hasi ginen biltzen herri hauetan euskararen inguruko kezka dugunok: AEK, HABE, Plentziako Ikastetxea, Gorlizko Ikastetxea, Uribe Kostako Institutua, Arratalo Euskara Taldea, Gorlizko Kultur Etxea eta Gorliz Irratia taldeak.

Izatez edo ezagupenari dagokionez hain erdaldunak ez izan arren, gure herrian euskararen erabilera oso murrizta zela jabetu ginen. Gauzak horrela, herrian, euskaltzegiekin, zentro ezberdinetan euskara bultzatzeko asmoz egindako lana kaleratzearen beharraz konturatu ginen, honela alde batetik burututako ekintzen garrantzia azpimarratuko genuke, eta bestetik herriko jendearen

konzientzia euskaltzalea piztuko genuke. Bilerak eta hausnarketa hauetatik ateratako emaitza bikoitza izan zen: batetik, urtean zehar talde hauetako batzuk euskararen

aldeko «Txapla-Txapla» izeneko aldirikarixoa ateratzea; eta bestetik, urtero maiatzaren partean euskal jaia antolatzea, euskal jai honen bidez ospakizunaz gain, aldarrikapena ere burutuz, hau da herri hauetan euskarak dituen gabeziak eta beharraz azpimarratuko dituen ospakizun-aldarrikapena. Azken edizio honetan denetarik izan genuen ondo pasatzeko: burrunba goiztiarra, alkateari euskararen konpromisoa tinkotzeko eskatuz emandako gutuna, erromeria, antzerkia, jolasa eta abar.

Maritxu Charriton, kontrato finkorik gabeko irakaslea.

horretan ez duzu erakasten ahal. Guk eskatzen dugu kopurua hamabost ikaslara jaustea. Kezkagarria da egoera. Batzutan ikasle baten faltan (hemeretzi ikasle) ez da gela elebidun bat irekitzen, eta bestetan, irakasleok hogeitalau ikasleko gela kudeatu behar dugu».

Irakasle hauen lan baldintzak ez dira batere hobetzen. Konparazioa, irakaskuntzarako materiala oso eskasa da beraien ustez. Ikas zentroaren laguntzarekin konstatzen badute ere, Hezkuntza Nazionalaren aldetik laguntza oso eskasatzen jotzen dute. Militante lanari esker ateratzen ari dira aitzina gela elebidunak. Irakasle militante, baina aspertzen ari dira. Maritxu Charriton dugu kontratu finkorik ez duenetako bat. Lehiaketara aurkezteko bi urte itxaron behar du ordea: «Lau urteko esperientzia behar da, eta nik bi urte baino ez daramatzat eskola publikoan. 2001. urte arte beha egon behar dut *concours* delakora presentatzeko». Irakasle hauen ustez, elebidun sistemaren gibelean gezur bat dago, eta jokutria pixkabat ere bai. Claude Allegre ministroak proposaturikoa irtenbidetzat jo izan bada ere, irakasle hauek, zehazpen bi eta galdera hau pausatzen dizkiote Hezkuntza Nazionalari: «Oraingo baldintzetan ez dira haur elebidunak sortzen. Hezkuntza Nazionalak dituen helburuak finka dituzan garbiki. Zein da irakaskuntza honen xedea, alegia?» ●

◆ MIKEL ASURMENDI

z U r r e a

■ Euskal Herriko Unibertsitateko irakasle euskaldunen talde bat irakaskuntza maila horretan euskararen garapeneren alde lan egiteko elkarte bat osatzen ari da. Euskal Irakasleen Elkarte (EIRE) izena hartuko du eta EHU, NUP, Deustuko Unibertsitatea, Arrasate Unibertsitatea eta Ipar Euskal Herriko zentroetako irakasleak bilduko ditu.

■ Euskal Herriko errepideetan oraindik ere euskaraturik gabeko edo euskarara gaizki itzultitako kartelak ikusi ohi ditugu. Arabako N-1 errepidean jasotako irudi honetan dugu horren adibide garbia. Panelak Gasteizko Garraio-gunerako norabidea ematen digu. Kartela euskaraturik agertzen da, baina antza, itzultzaileak Vitoria euskaraz Gasteiz esaten dela ahaztu egin du.

Astero Euskaraz Bizitzeko

KONPROMISOAREN KOLOREAK DITUGU

(Ezagutzen gaituzu?)

ARGIA jaso nahi dut astero

HARPIDETZA SARIAK (BEZa barne): Hego Euskal Herria: 15.000 pta • Ipar Euskal Herria: 717 libera • Espainia: 15.000 pta • Beste Atzerriak: 19.300 pta • Airez: 30.225 pta

Markatu x batez zure aukera:

- ☐ Hilabetez dohainik jaso nahi dut ARGIA berria ezagutzeko
☐ Urte osoko harpidetza egin nahi dut. (CD bat opari jasoko duzu)

zena:1. deitura2. deitura:
 I.A.F./N.I.F.:Helbidea:
 posta kodea:Herria:Herrialdea:Tel./Faxa:

OILIK URTE OSOKO HARPIDETZA ESKATU DUENAK BETETZEKO:

Ordainketa mota (markatu x batez):

Bankuz Transferentzia ARGIaren kontura ☐

.....Titularra:.....
.....Titularraren helbidea:.....

Entitatea ☐☐☐☐

Sukurtsala ☐☐☐☐

K.D.

Kontu zenbakia

DATA:

SINADURA:

Harpidetza-orri hau bete eta bidali helbide honetara:

GIA, Harpidetza Saila: Zirkuitu Ibilbidea, 15. pabil. 20160 Lasarte-Oria (Gipuzkoa) • Tel.: 943 37 15 45 • FAXA: 943 36 10 48 • posta-e: harpide@argia.com • www.argia.com

ARGIAk zure datuak gure arteko harremanetarako soilik erabiliko dituela bermatzen du.

GASTEIZ

B E R R I A

Lautadako hiri eredugarria

Gasteiz ongi antolaturiko hiria dela begibistakoa da. Naturak Arabako hiriburuan bizileku proposa aurkitu du. Gasteiztarrek aisialdirako aukera ezin hobe dute hirian zehar barreiaturik dauden gizarte-etxeetan. Bestalde, euren bi kirol talde nagusien partidak jarraitzeko toki gehiago dute, Mendizorroza eta Araba Arena handitu eta eraberritu dituzte.

Hiriaren historia gordetzen duen Alde Zaharrari aurpegia ere garbitzen ari zaio eta kulturak Arte Garaikidearen museo berri batekin emango dio ongi etorria mende berriari.

Gasteiztik hurbil Euskal Herriako motore ekonomikoa bihurtu nahi dute makropoligonoa egitearen ideia gorpuztuz doa.

Sari asko jasotako hiria da Gasteiz. Gizaki bat balitz, bihotz ekologikoa, arima soziala eta atalak ongi antolaturiko gorputza izango luke.

Gasteizek garapen jasagarriarekiko konpromiso handia du, hots, garapen ekonomikoak eta sozialak ingurugiroarekiko errespetua gorde behar dute. 1992an, Agenda 21 sinatu zuten hirien artean dago. Gasteizek arima ekologikoa du eta kolore berdea; izan ere, estatuko berdegune gehien dituen hiriburua da.

BIHOTZ EKOLOGIKOA ETA AZAL BERDEKO HIRIA

Gasteiz hiri ordenatua dela eta ongi antolatua dagoela esan ohi da betidanik. Hiria egiteko ahaleginean oso kontuan hartu dituzte ingurugiroa eta ikuspuntu soziala.

Ingurugiroarekiko arreta horri dagokionez, Gasteizi Aalborgeko Eskutitza berresteko gonbidapena egin zioten 1995ean. Sinadura horren birtatez Arabako hiriburuak ingurugiroa zaindu behar duen garapen ekonomiko eta soziala izateko konpromisoa hartu zuen, hiritarren bizi-kalitatea areagotuz eta etorkizuneko belaunaldien bizi-kalitatea arriskuan jarri barik.

Aalborgeko Eskutitza zinatuen Gasteizek harturiko konpromisoetariko bat Agenda Lokal 21 egitea izan

Hiria egiteko ahaleginean oso kontuan hartu dituzte ingurugiroa eta ikuspuntu soziala.

zen, hau da, garapen jasagarriarekin zerikusia duten udalpolitikak integratu eta antolatzen dituen dokumentua. Agenda Lokal 21 hura iazko uztailaren 31ean onartu zuen

Udalak.

Agendan agertzen diren eta Arabako hiriburuak landu behar dituen gaiak hurrengoak dira: hiriko kutsadura, trafikoa eta garraioak, ura, argindarra,

industria, hondakinak, urberismoa, osasuna eta natura.

Gasteizek arlo hauek guztiak zaintzeko konpromezua du.

Trafikoa eta garraioen kasuan, esaterako, Udalaren helburua hiritarrek kotxea gero eta gutxiago erabiltzea da, garraio publikoaren onurako. Egitasmo hau burutu ahal izateko, Udaleko arduradunek hiri-autobusak egoera onean mantendu nahi dituzte. Bestalde, egun, autobusen frekuentziak eta puntualtasuna hobetuko dituen plangintza egiteaz bat, lineak berriro diseinatzen ari dira. Gasteiztarrek kotxea etxean uzteko ahaleginean zerikusi handia dute hirian oinezkoen erabilerarako egokitu dituzten esparruek.

Agenda 21ak industriak

■ Iritzi publikoa

Zer uste dute gasteiztarrek?

Agenda Lokal 21ak lantzen dituen gaien inguruan inkesta bat egin zaie gasteiztarrei eta ondoko iritziak eman dituzte:

- ✓ Hiriko kutsadura: Hiritarren %67k uste du Gasteizen dagoen zarata, trafikoa sortzen duela.
- ✓ Trafikoa eta garraioa: Gasteiztarrek uste dute trafikoa dela Udalak gehien zaindu beharko lukeen ataletariko bat.
- ✓ Ura: Hiritarren artean uraren kalitatea kezkarik garrantzitsuen da baina berorren kontsumoari berriz ez diote hainbestekoa ematen.

✓ Argindarra: Gasteiztarrek uste dute argindarraren aurrezpenaren eta argindar nuklearraren arazoan inguruan informazio gutxi dagoela.

Industria: Gasteizko bizilagunen usteetan, kutsagarriak ez diren industriak dira hiri bateko ingurugiro-kalitatean eragiten dutenak.

Hondakinak: Hondakinak birziklatzeari garrantzi handia ematen diote gasteiztarrek eta, potentziatu behar den joera dela uste dute hirian birziklapen maila urria delakoan.

Hirigintza: Hiritarren irudiko, ingurugi-

ro-irizpidetan oinarrituriko etxebizitzak eraiki behar dira eta alde zaharrean egin den antzera, eraberritze lanei ekin behar zaie.

✓ Natura: Naturaren babesa da gasteiztarrek gehien arduratzen dituen gaia.

✓ Osasuna: Gasteiztarren % 82 bat dator ikastetxetan eta kirol-gunetan erretzea debekatzearekin.

✓ Informazioa eta hiritarren partehartzea: Ingurugiroan hezteko oso garrantzitsutzat jotzen dute hiritarrek. Inkesta egin zutenen %45 ingurugiroa hobetzeko neurriak hartzearen alde legoke ●

sortzen dituen hondakinak eta kalteak saihestea du beste helburuetako bat. Orain arte, Gasteizen finkaturiko enpresa batek ere ez du ingurugiroaren kudeaketarako ziurtagiririk; alabaina, ahaleginak egiten ari dira lortze aldera.

Gasteiztar batek batz bestea 0,7 kilogramo hondakin sortzen ditu egunero. Horri dago-kionez, hirian hondakinak (papera, beira, pilak, plastikoa) biltzeko gune berde mugikorrek martxan jarri dituzte, baita arazoak ohartzeko kanpainak ere. Aurten 800 kontenedore jartzeko asmoa dute.

4.400.000 metro karratu berdegune hirian

Gasteizek ondare natural garrantzitsua du. Parkeen eta lorategien hiria da. 40 bat daude hirian barreiatutik, batzuk oso txikiak eta beste hainbat nahiko zabalak. Handiena San Juan de Arriagako parkea da, 190.000 metro karratu dituela. Naturak

Gasteiz aukeratu du bizitzeko eta hiri moderno batek dituen eskakizunekin bat egiten du. 4.400.000 metro karratu berdegune ditu Gasteizek, eta beraz, hiritar bakoitzari 20,5 metro karratu berdegune dagokio. Estatuko hiriburuaren artean, Gasteiz da berdegune gehien duena.

Hirian barrena 65.000 zuhaitz inguru daude, 35.000 parkean eta gainontzekoak espaloietan landaturik daude.

Hala eta guztiz ere, ondare natural hori luzaroan mantendu nahi dute eta xede hori betetzeko asmoz Udala zenbait ekintza burutzen ari da eta burutuko ditu etorkizunean. Azken urteotan adibidez, Armentia basoaren paisaia egokitu dute eta Lamikela mendia oihanez-

Hiritar bakoitzari 20'5 metro karratu berdegune dagokio. Estatuko hiriburuaren artean, Gasteiz da berdegune gehien duena.

tatu egin dute. Datorren urtean Alegria errekararekin batera Lasarte zabortegia berriztatu dute.

Hirigintza, Arabako hiriburuak betidanik asko zaindu eta Agenda Lokal 21ean azaltzen den atala da. Udala, urte batzuetatik hona, hiriko eraiki-

nen kalitateaz arduratzen da, eta esate baterako, Alde Zaharreko etxeak eraberritzeko diru asko inbertitu du. Horrezaz gain, etorkizunean egingo diren etxebizitzak ingurugiroa zaintzeko irizpideak, energetikoak kasu, kontuan hartuz eraiki nahi dituzte ●

■ Parke tematikoa

Ekologia, aisialdia, turismoa...

Gasteizko Udalak parke tematiko bat abian jarri nahi du hiriburuan. Ingurugiro-gune handi bat eraikitzearen ideia 1989tik biraka izan da udaleko bulegoetan. Hamarkada bat geroago Udalak gaia berreskuratu du eta egun, Gasteizen parke tematiko bat jartzeari zilegia den ala ez aztertzen ari dira. Ikerketa, estatuko beste parke batzuen proiektuak egin dituen Xabide kooperatibaren esku dago, Price & Coopers multinazionalaren laguntzarekin. Gasteizko parke tematikoaren ikerketa gauzatzeko 50 milioi pezetan inguru dute.

Aipatu enpresak ingurugiro-guneak edukiko lituzkeen aukera ekonomikoak aztertu behar ditu. Ikerketa-proiektuak datorren hilean egon beharko luke bukatutik.

Parke tematikoa kokatzeko hiru aukera aztergai daude baina badirudi azkenean Salburuan izango duela egoitza.

Salburua hiriaren ekialdean dagoen lur eremu zabala da. Parkeak izango duen zabalera ez dute ikerketa bukatu arte erabakiko, baina bai 15 eta 32 hektarea bitarteko zabalera izango duela.

Udaleko teknikariek ingurugiro-gune erraldoiak jarraitu behar dituen irizpideak ezarri dituzte.

15.000 milioitik gorako proiektu futurista

Hiru ardatz nagusi izango ditu parkeak: ekologia, baliabide naturalen kontserbazioaren zentzuan; ingurugiroan oinarritutako estrategiaren diseinua eta kudeaketa; eta hirugarrenik, turismoa, kultura eta aisialdia bultzatzeko dituzten ekintzak.

Halaber, Gasteizko parke tematikoak hiru gune izango lituzke. Alde batetik gune nagusia legoke, non, erakusketak,

haurtzaindegia eta entzutoki bat egongo litatekeen. Bigarren gunean, produktu ekologikoak salduko lituzketen dendak, jantokiak eta zineak leudeke. Udaleko teknikarien egitasmoen arabera hirugarren gunea toki zientifiko-ekonomikoa izango da. Gune horretan, EHUK Ingurugiro Zientziak irakasteko gela eta laborategiak atonduko lituzkete.

Horrezaz gain, Gasteizko Udalak etorkizuneko parke tematikoan ur-parke bat edo parke botaniko bat egin nahi du jendea erakartzeko asmoz.

Proiektu futurista hori guztia gauzatzeko 15.000 milioi pezetatik gora behar izango dira. Egitea zilegi den ala ez aztertzen ari diren adituek estatuan egin diren beste batzuk adibidetzat hartu dituzte, esaterako, Port Aventura, Benidormen eraikitzen ari diren Terra Mítica deritzona eta Sevillan dagoen Isla Mágica parkea ●

Ingurugiroa zaintzea Gasteizek duen ardatz nagusienetarikoa da. Honekin batera, hiritarren ongizateaz asko arduratzen den hiria dugu. Gasteizen gizarte- etxeak deritzaten eta hiriko sinbolo bihurtu diren 13 zentro daude, berauetan kirol, kultura zein gizarte izaerako edozein jarduera burutzen direlarik.

HIRIAREN GIZA ARIMA

Gasteiztarrek urte batzuetatik hona itxura modernoa duten eraikinak ikus ditzakete hirian. Udalak duela hamahiru urte ekin zion hiriko auzoetan zehar barreiatutako gizarte etxeetako sare berria eta modernoa sortzeari. Azkena, Aldabekoa, iragan irailean martxan jarri zuten. Egun guztira, hamahiru zentro osatzen dute gizarte-etxeen sarea: Abetxuko, Arana, Ariznabarra, Arriaga, El Campillo, Judimendi, Europa, Iparralde, Olarizu, Sansomendi, Hegoalde, Lakua eta Landabek.

Horien helburu nagusiak hiritarren garapen pertsonal osoa bultzatu, elkarrekiko harremanak sendotu eta gasteiztarren auzoan zein hirian parte hartzea areagotzea dira. Bertan, adin bereizketarik gabeko hamaika zerbitzu eskaintzen dira, kirol, kultura eta gizarte izaera duten jarduerak. Gizarte-etxeek gasteiztarren ongizatea eta gizarte oreka erdiesten lagundu nahi dute.

Gizarte-zentroetan giza laguntza behar duten pertsonentzako zerbitzu sozialen aretoak egokitu dituzte.

Udal ekimen hori errotuz joan da hiritarren artean eta aretoak bete ezezik, lantegi eta jardueretako zerrendak ere berehala agortzen dira. Gizarte etxe bakoitzera 10.000 pertsona inguru hurbiltzen da batez beste egunero. Besteak beste, gizarte-etxeek liburutegi, heimeroteka, elkartzetxe, ludoeteka, infoteka, gimnasio, kiroldegia eta zenbaitetan, igerileku estaliak ere izaten dituzte. Sarrera doakoa da. Areto ho-

riek guztiez gain, gizarte-zentroetan giza laguntza behar duten pertsonentzako zerbitzu sozialen aretoak egokitu dituzte. Areto hauetara jotzen dute, batik bat, egoera zailan dauden gazteek, arazo ekonomikoak dituzten familiek, bakarrik dauden agureek zein minoria etnikoek.

Trebezia artistikoa garatzeko aukera bikaina
Gizarte-etxe guztietan

ekintza artistikoei ekiteko tailerrak ere antolatzen dituzte. Horretarako, propio egokitu hamaika gune ere badira. Asotelehenetik igandera eta ordutegi ezberdinetan, lagun askok margolaritzan, dantzan, argazkilaritzan, koadernaketan eta aeromodelismoan dihardu.

Alabaina, klase horiek bukatu eta gero gune horiek hutsik geratzen dira. Hori dela kausa, gizarte-etxeetako arduradunek Areto edo Galeria irekia delako proiektua sortu dute. Galeria ireki horretara trebezia artistikoa garatu nahi duten pertsonak jo dezakete. Bakarrik edo begirale batek lagunduta egin ahal izango dituzte lanak. Ekimen hori 16 urtetik gorako biztanleriari zuzenduta dago.

Areto horietan lekua izango duten jarduerak zerikusi handia dute Arte Plastikoei: margolaritza, marrazketa, eskultura eta koadernaketa, besteak beste. Nork bere lantegia baitan erabili ahal izango dituen areto horiek, jardura eta ordutegia aukerakoak izango dituelarik ●

■ Hiri solidarioa eta tolerantia

273.000.000 pezeta GKE erakundeentzako

Gasteizko Udalak 1998. urtetik Garapenerako Laguntza proiektuetarako hasieran aurrekontuen %0'7 ematen bazuen ere, egun %1 ematen du. Dirua garapen proiektuetara eta Gobernu Kanpoko Erakundetara zuzentzen dute. Duela hamar urte zazpi GKEk aurkezturiko 11 proiektuen-

tzat Udalak 87.889.000 pezeta eman zituen. Aurten berriz, 273.000.000 pezeta zuzenduko dituzte 30 bat proiektu solidarioetara.

1994. urtean, Gasteizko Udalak konzientiazio kanpainak abian jarri zituen, Arabako hiriburuko biztanleak herrialde aberats eta txiroen artean dagoen alde

izugarriaz ohartarazteko helburuarekin.

Bestalde, aipagarria da Gasteiz izan dela estatuko lehendabiziko hiria Egitatezko Bikoteentzako udal erregistroa sortzen. 1994an dekretua Arabako buletinean kaleratu zen. Joan den urtean 400 bikote inguru egitatezko bikote apuntaturik zeuden aipatu erregistroan ●

Ingurune lehiakorra

Arabako Teknologi Elkartegiak hainbat abantaila eskaintzen dizkio bere industriari: garapen teknologikoa, berrikuntza, balio erantsiko zerbitzuak eta lokalen alokairua zein erosketa.

Enpresen arteko elkarlana eta Unibertsitatearekiko zein Teknologi Zentroekiko lankidetzak sustatzen ditugu, eta horiek Araban hainbat sektore garatu eta bultzatzeko aukera eman digute, hala nola Aeronautika, Energia, Nekazaritzako Elikagaiak, Elektronika, Automatizazioa eta Telekomunikazioak.

PARQUE TECNOLÓGICO

ALAVA

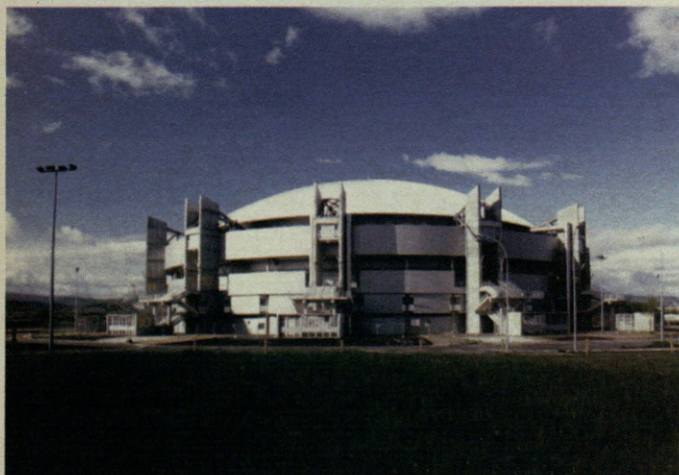
ARABAKO
TEKNOLOGI ELKARTEGIA

B e r e z i a

Alavés Futbol Taldeak eta Tau Ceramica Baskoniak egun egoitza handiagoa dute. Eraikinak handitu eta berritu dituzte. Mendizorrozan 20.000 ikusle sar daitezke eta Araba Pabilioian, 9.000. Arabako kirolaren ardatz diren bi eraikinen lanak 3.000 milioi pezeta inguru kostatu dira. Gasteizek du EAEn kirolari gehien biltzen dituen kirol sarea du.

TOKI GEHIAGO ALAVES ETA TAU TALDEEN JARRAITZAILEENTZAT

Araba Pabilioiaren lanik esanguratsuena eta konplexuena kupula altxatzea izan da; egun lurretik 19 metrora dago.

Iragan urtariletik Tau Baskoniak eraikin eraberritu eta handiago batean entrenatu eta jokatzeko du. Araba pabeiloia, egun Araba Arena izenez ezagutua, txikia geratu zen talde gasteiztarrek dituen jarraitzaile guztiak bere baitan hartzeko. Lanak joan den urteko ekainean hasi eta sei hilabete geroago bukatu zituzten. Bi fasetan egin dira: lehenengoan, ekainetik urriak bitartera, pabeiloia itxita egon zen eta bigarrenean ordea, lanek eta partiduek bat egin behar izan zuten.

Lanik esanguratsuena eta konplexuena pabeiloaren kupula altxatzea izan da. Lehen lurretik 7'5 metrora zegoen eta egun berriz, 19ra. Honi esker, tokia irabazi du eraikinak eta 4.404 lagunentzako harmaila berria egin dute. Guztira Araban orain, 9.008 saskibaloi ja-

rraitzaile sar daitezke partidu bakoitzeko.

Kupularen azpian tabernak, dendak, bulegoak, jantokiak eta gelak egokitu dituzte. Kupulari hormigoizko hamabi zutabek eusten diote eta bakoitzak 30 tonako pisua jasotzen du.

Araba pabeiloiko lanek 1.200 pezetako kostua izan dute. Finantzaketa Eusko Jaurlaritzak, Arabako Foru Aldundiak eta Vitoria-Gasteizko Udalak hartu dute bere gain, bakoitzak 600 milioi pezeta jarri dituelarik.

Eraikinen beraren lanekin batera, ingurunea ere urbanizatu dute. Lan hauek Udalak proiektatu eta kontratatu ditu.

Lehen mailako futbol zelaia

Alavesek iaz berreskuratu zuen azken 42 urteetan lortzerik izan ez duen lehen maila eta

honekin bat eginez, Mendizorroza futbol zelaiaren handitze eta eraberritze lanei ekin zieten. Talde gasteiztarrek ez zuen 98-99 Ligako lehenengo partidua instalazio eraberrituan jokatzerik izan eta zelai berria irailaren 14an estreinatu zuen Zaragozaren aurkako partidurekin.

Lanak iragan urteko ekainean hasi zituzten eta nahiz eta burutzeko 100 eguneko epea izan, bukatu gabe daude eta gainera, egunotan geldirik daude.

Baina, lanik garrantzitsuenak eginak daude, hau da, tribuna printzipal berria egin dute, 5.561 lagunentzako ahalmena duena. Alboetan ere bi harmaila egin dituzte. Belarra aldatu dute eta butakak jarri dituzte eserleku guztietan.

Harmaila berriak lau solairu ditu: lehenengoa joko kan-

poaren maila berberean dago, honen gainean solairuen artekoa dago eta gainean lehendabiziko solairua da, aurrepalkoa eta pertsona garrantzitsuentzako aretoa dituen. Azkenik, bigarren solairua dago. Oro, Mendizorrozan egun 20.000 ikus-entzule sar daitezke.

Futbol zelaira sartu eta irteetako ate ezberdinak daude. Sartzekoak sistema elektronikoen bitartez kontrolatuak egongo dira. Elbarriek ertaineko solairura sartzerik izango dute aldapa bati esker.

Egiteke dauden lanak bi-deozaintza eta instalazioen sartzeko kontrol sistemak ezartzea dira. Mendizorrozako jabea den Gasteizko Udaleko arduradunen hitzetan lan hauei heldu den ekainean ekingo zaie. Udaleko teknikoei era berean, azken proiektuan dihardute, hau da, Tribuna Nagusiaren az-

Lanak iragan urteko ekainean hasi zituzten eta nahiz eta 100 eguneko epea izan bukatu gabe daude.

■ Udal sarea

Udal kirol instalakuntzek 90.000 Bazkide baino gehiago dituzte

Gasteizko udal instalakuntzak dira, Euskal Autonomi Erke-
dego osoan, kirolari-kopuru-
rik handiena biltzen
dituztenak. Egun, 93.000
bazkidek gora ditu udal kirol
sareak eta beraz, gasteiztarren
erdiak inguruk, kirol instala-
kuntzak erabiltzen ditu.

Hiriak dituen 30 kirol-
gune inguruk, horietako asko
kiroldegiak, eta eskaintzen
duen instalakuntzen aniztasunak
estatu osoan kirolerako
eta prestakuntza fisikorako

ongien hornitutako hirien ar-
ten kokatzen dute Gasteiz.
10.000 bat lagun baliatzen di-
ra egunero, batz bestea, aipatu
azpiegitura horretaz. Gas-
teiztarren %60 inguru kirol-
gune pribatu edo publiko ba-
ten kide edo bazkide da.

Udal kirol-sarea hirian
zehar barreiatutako azpiegi-
tura handia da. Zenbait zentro
aipatze aldera hurrengoak di-
tu Arabako hiriburuak: estali
gabeko bi igerileku handi,
Gamarra eta Mendizorroza,
hiru igerileku estaliak, ha-

mabi polikiroldegi, sei frontoi
estaliak eta beste bederatzi
estali gabekoak, hamahiru
futbol zelai, tenis zelai kopuru
berbera, atletismorako bi
pista, halterofilia areto bi eta
elbarritu fisikoentzako ego-
kituriko areto bat, beste asko-
ren artean.

Kirol sare hori osatzeko
hogei urte baino gehiago be-
har izan dira. Egitura guztia
Udaleko Kirol Sailaren men-
pean dago eta honek hiru arlo
jorratzen ditu: kirola, arlo tek-
nikoa eta medikuntza arloa.

Lehenengoari dagokionez
Kirol sailak zenbait ekintza
burutzen ditu: ikastaroak, le-
hiaketak... Arlo teknikoan,
Udalaren zerbitzu hori insta-
lakuntzen mantenuaz, admi-
nistrazioaz eta garbiketaz ar-
duratzen da. Medikuntza ar-
loan, udal zentro guztien bo-
tikinaren eta errehabilita-
zioaren ardura du. Gasteizek
duen kirol azpiegitura hori
dela medio zenbait sari iraba-
zi ditu, esaterako, 1994an ja-
sotako Placa de Plata al Mé-
rito Deportivo deritzona ●

pialdeak, aldagelak, parkina eta
palkuen eraikipena lantzen di-
tuen.

Alavesen futbol zelaia

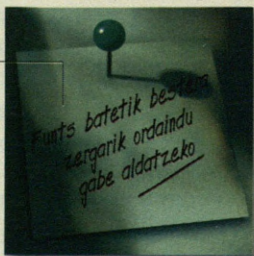
azken hilabeteotan pairatu di-
tuen lanak inauguratu zutene-
tik, 1924an egin diren garran-
tzietsuenak izan dira. 1.200 mi-

lio pezetako aurrekontua zuen
baina azkenean kostua altuagoa
izan da. Finantzaketa Eusko
Jaurlaritza, Arabako Foru Al-

dundia eta Gasteizko Udalaren
esku egon da hiru erakundeen
arteant lorturiko akordioari es-
ker ●

Denborak aldatzen doaz,
baita zure diruarentzat ere

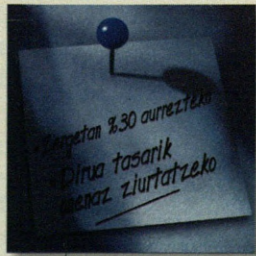
EGUNERA EZAZU ZEURE INBERTSIOA

Galdegiozu Caja Vital Kutxako
zeure aholkulari pertsonalari

"zer komeni zaizun
hitz egingo dugu"

1999 urtea berrikuntzaz beterik etorri zaie inbertitzen duten pertsonari.
Horregatik, garrantzi handikoa da informazioz onena, konfiantzako
aholkularia eta produktu sorta zabalena izatea. Hiru faktore horiek jartzen
ditu zure esku Caja Vital Kutxak, errentagarritasun aukerarik gal ez dezazun
eta zergetan dauden abantaila guztiei etekinik handiena atera diezaziezun..

Aholkulari Pertsonala

Caja Vital Vital Kutxa

B e r e z i a

Azken urteotan poligono berriak sortu dira Gasteizen, sei probintzian eta hiriburuan Jundizekoa eta Arabako Teknologi Elkartegia. Araba Erdialdeko Lurraldearen Zatiko Planak Langraiztik Legutiora bitartean makropoligono bat egitea aurreikusten du, berton dauden industri eta zerbitzu enpresen jarduera bultzatzeko asmoz.

BERRIKUNTZAREN ARKUA, PROIEKTUEN PROIEKTUA

1982an lehenengo enpresak kokatu ziren Jundizen eta egun 250 baino gehiago daude, horien artean Daewoo eta Saunier Duval.

Aurreko legegintzaldian Lurraldearen Antolamendurako Artezpideak (LAA) onartu ziren. LAAetan garrantzi handia eskaini zitzaion lurraldearen antolamenduari. Horren ondorioz, Arabako Foru Aldundiak beharrezkotzat jo zuen LAAetan Araba banatzen den hiru ere-

muen (Araba erdialdea, Aiara eta Arabako Errioxa) antolamendua egiteko ahaleginei eustea. 1998. urteaz geroztik Aldundia, Eusko Jaurlaritzarekin batera, urratsak ematen hasi da eta horien fruitua Araba Erdialdeko Lurraldearen Zatiko Plana (LZP) izan da.

LZPn eskualdea berrantolatzeke proposamen ugari da-

go, baina, proposamenak baino ez dira, oraindik dokumentua onartu gabe dago eta. Hemen-dik urtebetera abian jarriko dela uste dute foru-arduradunek.

LZPren proposamen estrategiko garrantzitsuenak Berrikuntzaren Arkua deritzona da. Berrikuntzaren Arkuak Jundizeko poligonoa, Forondako aireportua, Miñanoko Teknologi Elkartegia, Goiaineko parke teknologikoa eta jarduera aeronautikoak eta logistikoak bere baitan hartzen ditu, besteak beste. LZPk euren jarduera indartzea du helburu.

Jundizeko poligonoa dinamikoenetarikoa

Berrikuntzaren Arkuaren antolamenduak Langraiztik Legutiora zabaltzen den lurralde zabala hartzen du. Arkua Gasteizko hirigunetik hurbil eta hiri nagusiaren udal-mugartearen barruan ezartzen da zati batean.

Guztira 5.000 ha. inguruko

lur-eremua hartuko luke Berrikuntzaren Arkuak. Eredu horretan Jundizeko industrialdeak 400 ha. hartzen ditu. Poligono hori Arabako dinamikoenen artean dago.

1982an lehendabiziko enpresak kokatu ziren Jundizen eta egun 250 baino gehiago daude, horien artean, Daewoo eta Saunier Duval. Jundizen gainera, penintsulako iparraldeko merkantzia zentrorik esanguratsuenak dago, Gasteizko Garraio Zentroa, bere baitan Renfeko merkantzi-geltoki berria duela.

Berrikuntzaren Arkuak bere baitan jasotzen dituen proiektuak eta ekintza bideak hurrengoak dira: N-1 errepideari beste motatako tratamendua ematea, Merkantzia-rako tren-igarobide berria eta metro arineko garraio-linea arina eta zeharkakoa, aireportuari mesede egingo liokeena. Lakuarekin eta Gasteizko gunearekin lotuz ●

■ Aireportua

Forondan merkatal gaien trafikoak gora egin du

Berrikuntzaren Arkuak Foronda plataforma ekoizle-produktibo bihurtu nahi du.

Gasteizko aireportuko merkatal gaien trafikoak gora egin zuen 1998an. Forondatik 42.300.000 kilo zama igaro ziren, aurreko urtean baino hamaika milioi kilo gehiago.

Hortaz, Madrilan eta Bartzelonaren

atzetik, hirugarren postua du Gasteizko aireportuak zama jasotzeko eta bidaltzeko orduan.

Gasteizko aireportua suspertzeko VIA enpresa sortu zen 1994. urtean. Orduetik VIA Arabako Foru Aldundia, Eusko Jaurlaritza, Merkatal Ganbara eta Gasteizko Udala ari dira lanean. Arduradunen helburua Foronda industria ar-

datza duen aireportua izatea da eta euren produktuak garraiatzeko aireportua ezinbestekoa dutenak erakarri nahi dituzte.

Bidaia-errien joan-etorriei dagokienez berriz, emaitzak ez ziren onak izan. Iaz 135.597 lagunek erabili zuten Gasteizko aireportua, azken hamarkadako bidaia-rikopururik txikiena ●

Gasteizetik bost kilometrora, Miñanon, Arabako Teknologia Elkartegia sendotuz doa. 1992an sortu zen punta-puntako teknologiako enpresen topaleku gisa. Elkartegian nabarmentzekoak dira aeronautika eta energiari dagozkion sektoreak. Guztira Teknologia Elkartegian 32 enpresa daude, iaz 33 milioi pezeta fakturatu zituztelarik.

AERONAUTIKA ETA ENERGIA ZENTROEN PARKEA MIÑANON

Arabako industri-azpiegitura bultzatzeko ekimenez jaio zen Arabako Teknologia Elkartegia 1992ko urrian. Gasteiztik gertu dagoen Miñano udalerrian erabaki zuten Elkartegiko arduradunek egoitza kokatzea. 117 hektareako gainazalera du, eta horietatik 24, enpresek betetzen dituzte. Gaur egun, Teknologia Elkartegian dauden 32 enpresek, Zamudion eta Donostian dauden beste Elkartegikoek bezala, hiru helburu dituzte: industria eta teknologiaren arteko kooperazioa bultzatu, industria unibertsitateko ikerkuntzarekin lotu eta berrikuntzaren kultura eta teknologia hedatu.

Miñanon dauden enpresek 1.500 langilek egiten dute lan eta iazko fakturazioa 33.000 milioi pezetakoa izan zen.

Arabako Teknologia Elkartegiak bertan finkatu nahi diren enpresei kalitate urbanoa eta ingurugiroa zaindu ezezik, teknologia oso aurreratuak dituzten eraikinak izatea ere eskaintzen dizkie.

Sektore asko dago Elkartegian, beti ere, punta-puntako teknologiekin zerikusia dutenak eta kalitate handiko zerbitzuak eskaintzen dituztenak: aeronautika, ingurugiroaren inguruko teknologiak, nekazaritzako elikagaien ingurukoak, elektronika, informatika, telekomunikazioak, opto-elektro-

nika, ongizatearen teknologia...

CEIAk Miñanon du egoitza
Jarduera nagusienak sektore aeronautikoa eta energetikoa dira. Aeronautikako Teknologia Zentroak (CTAk), esaterako,

Arabako Elkartegia aukeratu du bere egoitza finkatzeko. Teknologia aeronautikoekin zerikusirik dituzten ekintzak bultzatzen ditu zentroak. Bere baitan Gamesa Aeronautica, ITP (Industria de Turbopropulsores), eta Sener bezalako enpresa indartsuak daude.

Bestalde, Miñanoko parkean, Energiaren Teknologia Zentroa ere badago. Zentroa Mondragon Corporación Cooperativa (MCC), Iberdrola, Babcock Wilcox, EVE eta Idom enpresek osatzen dute.

Arabako Enpresen eta Berrikuntzen Zentroa (CEIA) Teknologia Elkartegian kokatua dago. Berriztapen asmoa duten enpresei tokia eta oinarrizko baldintzak

eskaintzen dizkie enpresa-proiektuak burutu ditzaten. Gaur egun, aipatu baldintzak betetzen dituzten 25 enpresa inguru daude CEIAren baitan.

Arabako Teknologia Elkartegiko egitasmoen artean hitzaldiak, mintegiak, erakuske-

irakasgaia emateko eta hitzaldiak zein ikastaroak antolatze-ko.

Arabako Teknologia Elkartegia abian jarri zenetik, urtetik urtera enpresen kopurua gora doa. Arduradunek egingdako aurreikuspenen arabera, 2002. urtean 75 izango dira Miñanon finkaturik egongo diren enpresak, eta horretarako Elkartegiak bere azpiegitura garatzen eta handitzen jarraitu beharko du. Horrek 47.000 milioi pezetako inbertsioa eskaintzen du.

Parkea Batzorde batek kudeatzen du. Gehiengo, %51 alegia, SPRIk dauka eta gainontzekoa Arabako Foru Aldundiak. Gasteizeko Udalak akzioak ditu Arabako Teknologia Elkartegian ●

tak eta biltzarrak antolatzea daude. Gainera, industria unibertsitateko ikerkuntzarekin lotzeko asmoz, Elkartegiko arduradunek Euskal Herriko Unibertsitateari gela bat utzi diote Unibertsitate-ikasketen amaierako proiektua izeneko

Teknologia Elkartegiak, bertan finkatu nahi diren enpresei kalitate urbanoa eta ingurugiroa zainitzen duten eraikinak eskaintzen dizkie.

JOSEBA OLALDE

2.000. urteari begira, Gasteizek atea irekiko dizkio mendebalde eta ekialderako zabalkundeari. Hiriak hazten jarraitu behar du eta hori dela eta, Udalak, Zabalzana eta Salburua eremuetako 6,2 milioi metro karratu bere egin nahi ditu 22.000 etxebizitza eraikitzeko. Estatuan inoiz egindako zoruaren municipalizaziorik handiena izango da.

GASTEIZ MENDEBALDERA ETA EKIALDERA ZABALDUKO DA

Lehendabiziko etxeak urte honen bukaeran edo hurrengoaren hasieran eraikitzen hasiko dira.

Arabako hiriburua Zabalganarantz (mendebalderantz) eta Salburuarantz (ekialderantz) zabalduz haziko da. Iparrean, (Lakua, Lakua-bizkarra eta Ibaiondo) eta He-goan hiria handitzeko aukerak agortu dira, azken urteotako etxebizitzak eraikitzeko

proiektuak inguru horietara zuzendu baitira.

Gasteizko Udalak Zabalgana eta Salburuako lur eremu oso zabala erosi nahi du, 2,5 milioi metro karratu Zabalgana eta 3,7, Salburuan. Estatu-ko Udal batek inoiz municipalizaturiko lur eremurik handiena izango da.

Hitzarmen horren lehendabiziko urratsak 1996. urtearen bukaeran eman ziren. Udal arduradunek diotenaren arabera, hil honetan onarturik egongo da eta lehendabiziko etxeak urte honen bukaeran edo hurrengoaren hasieran eraikitzen hasiko dira.

Udalari, 6,2 milioi metro karratu horiek erosteak ez dio kosturik eragingo. Lur eremu horien %27 erakunde publikoena da eta gainontzekoa jabe partikularrei dagokie. Azken hauek euren lur eremua doan emango diote udalari etxebizitza libreak eraikitzeko eskubidearen truke.

Etxebizitzaren %70 babestuen izango dira

Salburuan eta Zabalganan 22.000 etxebizitza eraiki nahi ditu Gasteizko Udalak, egun dagoen eskaerari aurre egiteko. Horietan, Udalak eginiko kalkuluen arabera, 66.000 pertso-

na biziko dira. Etxebizitzaren %70 babestuen izango lirateke (%20 salgai edo alokatzeko etxe sozialak, %40 erdi mailan babestuen eta %10 maila altuan) eta gainontzekoak libreak.

Lur eremu horien urbanizazio eta ekipamendu gastuak Gasteizko Udalak eta jabe partikularrek erdibana ordainduko dituzte. Honenbestez, zenbait urrats eman da udalarenak diren lur eremuetan 6.000 etxebizitza egiteko.

Udalak etxebizitzaren atalean beste zenbait ekintza burutu nahi ditu. 32 poligonoan ekimen pribatuaren esku utziko lituzkeen 192 etxebizitza babespeko eraikitzeko adjudikazioari ekingo dio. Vital Kutxak bestalde, erdi mailan eta maila altuan babesturiko 840 etxe bultzatu nahi ditu Lakua-bizkarra 4n eta ekimen pribatuak berri, babes ofizialeko 27 eraikituko ditu Castilla Sur-en ●

■ Etxebizitza

Etxebizitzaren inguruko zenbait datu

Azken eroldaren arabera, Gasteiz 218.629 bizilagun eta 73.865 etxebizitza ditu eta beraz, etxe bakoitzeko, batez beste, 2,97 pertsona bizi dira.

✓ Udalak agindutako ikerketa baten arabera, 14.218 etxeetan pertsona bakarra bizi da. 33.835 etxebizitza bi edo hiru pertsonak betetzen dituzte eta 25.812 lau pertsonatik gorako familiek.

✓ Ikerketa horretan Arabako hiriburuan 1.500 etxebizitza inguru hutsik daude azaltzen zen.

✓ Babes ofizialeko etxebizitza eskuratzeko iaz 4.400 eskari zituen Udalak. Horietatik 3.000 pertsona bakarreko unitate familiarroak ziren, 900 bi pertsonako unitatekoak eta 475 hiru kide-rik gorako familiak.

✓ Eusko Jaurlaritzaren Etxebizitza Egi-

tasmo Nagusiak-Etxebidek 1996-99 urteetako Gasteizerako 5.624 etxebizitzaren eraikuntza ezartzen zuen helburutzat, 3.515 libreak eta gainontzekoak babestuen. Orain arte aurreikusitakoaren %75 egin da.

✓ Gasteizen, etxebizitza batek, batez beste, 31,9 milioi pezeta (1,2 milioi libe-ra) balio du eta metro karratuak 373.000 (14.300 libe-ra)pezeta inguru ●

Gasteiz ez da inondik inora hiri zaharra ezta zikina ere. Hala ere, kaleak denborak aurrera egin ahala zaharkitu, apurtu eta eraberritu behar dira. Hori dela eta, urbanizatzeko eta berritze lanak burutzen ari dira hiriko zenbait gunetan. Alde zaharrari ere aurpegia garbitzen ari zaio, eta zoladura berria jarriko diote.

HIRIAREN AURPEGIA BETI GARBIA

Urteek aurrera egin ahala etxeak, kaleak eta bazterrak garai batean zuten itxura ona galduz doaz, baita Gasteiz bezalako hiri moderno eta garbi batekoak ere. Horregatik, ez da harritzekoa hiriburuko kale eta txokoetan berritze eta urbanizatzeko lanak ikustea.

Berritze-lanik esanguratsuena Gasteizko Alde Zaharrean egiten ari dena da. Udal-arduradunek ingurune horrek bizitza berreskuratu dezala nahi dute. 1982an Udalak Kasko Gotikoa birgaitzeko plangintza onartu zuen, non helburua, hiriko alderik zaharrena ekonomikoki, kulturalki, urbanistikoki eta sozialki berreskuratzea zen. 1984. urteaz geroztik 1.200 etxe eraberritu dituzte.

Alde Zaharreko zorua eraberritzeko txanda

Alde Zaharreko etxe gehienek beraz, aurpegi berria erakusten dute eta orain zorua

Alde Zaharreko etxe gehienek aurpegi berria erakusten dute egun; 1984. urteaz geroztik 1.200 etxe eraberritu dituzte.

eraberritzeko unea iritsi da. Iragan martxotik, Alde Zaharreko ekialdeko hegaleko zorua or-

dezkatzen ari dira. Orain arte zegoen asfaltozko galtzadarrak jaso eta kuartzitazko be-

rezko lauzak jartzen ari zaizkio.

Alde Zaharreko ekialdeko hegalean egiten ari diren lanek 200 milioi pezetako kostua izango dute eta irailean bukatuturik egon beharko lukete. Guztira, 8.800 metro karratuko gainazalera eraberrituko dute. Zoladura lanak Cuchilleria, Chiquita, Pintorería, Santo Domingo eta Nueva Dentro kaleetan egiten ari dira. Ekialdeko hegaleko lanak bukatu bezain pronto mendebaldekoek ekingo zaie.

Zoladura berria jartzeak bestelako lan batzuk egin beharra eragin du: komunikazio-sarea handitzea eta hustubide berriak ezartzea.

40.000 metro karratu gasteiztarren erabilerarako

Hiriko kaleak eta plazak oinezkoentzat bihurtzeko prozesuaren sorrera 1976 aldera izan zen. Oinezkoentzako esparruak sortzeko oinezkoari zekarzkie onurak aztertu eta gero, 1980. urtean Posta kalearekin batera hiriko hainbat kale eta plaza oinezkoentzako jartzeari ekin zitzaion gaur arte.

Urteek eta peatonalizazio lanek aurrera egin dute eta egun gasteiztarrek 20 kale, hots, 40.000 metro karratu dituzte trafikoari itxita. Plaza guztiak kontuan hartzen badira, oinezkoek duten esparrua 200.000 metro karratukoa da.

Esparru hori handiago izango da, izan ere, Errioxa kaleko azken zatia oinezkoentzako gune bihurtzeko lanak martxan dira 850 metro karratu peatonalizatzeko ●

Kultura

Arte Garaikidearen Museoa 2001. urterako

Gasteizko kulturak Arte Garaikidearen Museoaren irekierarekin ongi etorria emango dio mende berriari. Hil honetan foru arduradunek lanak adjudikatuko dituztela ziurtatu dute, eta irailean lehenengo harria jarriko dela.

Museoak autobus geltoki zaharra zegoen lekua beteko du eta 3.500 milioi pezetako

kostua aurreikusita dauka.

Museoaren arima eta motorea mila lan inguru izango dituen bilduma izango da. Azken 50 urteetan Picassok, Mirok, Tapiasek eta Saurak margoturiko lanak, besteak beste, zintzilik izango dira pinakotekaren hormetan.

Aditu askoren ustetan Espainiako bildumarik onenetarikoa izango du Gas-

teizko Museoak. Arabako Foru Aldundiaren asmoa museo zirkuitu nazioanalarne barne egotea da eta horregatik, sustapen kanpaina garrantzitsua egiten ari dira museo arduradunek Euskal Herrian zein Estatuan.

Museoaren kostu osoa Eusko Jaurlaritzak eta Foru Aldundiak hartu dute bere gain erdi bana ●

«La voz de la Merindad» izenarekin hilabetekari berria karrikaratu dute Tafallaldean bertako historia eta kulturari arreta berezia eskaintzeko. Egon egon zen, alta, antzeko izenarekin bertze aldizkari bat, 1929an sorturik 36ko gerra zibilak antzutu zuena urte bat beranduago.

«LA VOZ DE LA MERINDAD», TAFALLALDEKO AHOTSA

Herri aldizkariaren afera azken urteotako kontua da. Nonbait, informazioa zabaltu den heinean, eta edozein muturretan edonongo berri ukaiterik badagoen denbora hauetan, informazioaren globalizazioa aipatzen dela horrenbertzez, leku jakinakoek bertako berriak izateko eskubidea aldarrikatu dute.

Erriberriko merindadean eta Tafallaldeko ordokietan etzanik dauden herri koskorretako gizon eta emakumeek gauza bera egin dutela erran daiteke. Izan ere, hiru zenbaki jadanik, eta hemendik gutxira maiatzari dagokiona kale-ratuko dutela, «La voz de la Merindad» hilabetekaria ibilian jarri dute, argitara eman, gaurkotasunezko notizi eta berrietaz landara eskualdeko historiari eta kulturari orrialde franko eskainiaz.

ARRAZOIAK. Otsailean agertu zuten estraineko zenbakia. Horretan, Rosa Barasoain eskualdeko historialariak aipatzen zuenari lotuta, aldizkari bat ateratzea, erditzea nahi bada, ez dela guztietan gauzarik zailena zioen. Lehendabizikotik bigarren zenbakira ailegatzea, hirugarrenera gero, eta horrela aitzina segi, hauxe dela benetazko erronka. Noski, honek ez du eztabaidarako tarteterik uzten.

Hala eta guztiz ere, eta laugarren bat jadanik labean dagoela, hilabetekariko zuzendari den Maite Lopezengana jo dugu, azal ditzala zeintzuk diren aldizkariaren helburu eta zergatiak: «Horrelakoetan gertatzen den lez, informazioari dagokionez, eskualdean hutsune bat zegoela pentsatu ge-

nuen, gertuko berrien beharra erran nahi baldin bada. Horrela, eskualdean distantziak txikiak izan arren herri batetik bestera, modu batean edo bestean, hauek laburtu nahi ditugu. Amankomunean dugun guztia islatu nahi dugu. Guztiagatik bada, berriz ere 'La Voz de la Merindad' argitaratzea pentsatu genuen».

Berriz, bai. Izan ere bi aurrekari nagusi ditu aldizkari honek historian. Batetik, 1929tik 1937. urtera bitarte karrikaratu izen berdineko argitalpena. Bigarrenik, Me-

rindad moduan ezagurutikoa dago. 1976 eta 1987 urte bitartean agertu zen astekari hau. Azken urte hauetan, aldiz, urtekaria zen, Tafallak abuztua aldera ospatzen dituen jaiekin karrikaratzen zutena. «Kazetaritzaren tradizioa nabarmena da Tafalla aldean. Merindad astekariaren kasuan oso harrera ona izan du oraino eskualdean. Apika, hau dela eta, gure aldizkari berri-rako aitzineko izena berreskuratu dugu, merindade hitza nabarmentzen dela. Bertako jendeak oso gustokoa zuen».

■ «La voz de la Merindad» aldizkariaren hirugarren zenbakiko azala.

HISTORIARI ARRETA. Merindad Kultur Elkartek argitaratzen duen aldizkari honek eskualdeko historia eta kultura jende-ari ezagutaraztea du helburu nagusizat. Dagoeneko karrikaratu dituzten hiru zenbakietan, horrela, merindadeko kazetaritzaren tradizioa mintzagai duen erreportaje zabala eskaintzen du Rosa Barasoainek.

Martxoari zegokion bigarren zenbakia eta bertan, Iruñean ospatu zen Euskal Herriko Udal Hautetsien Biltzarren haritik, 1931. urtean Lizarran ospatu zen Udal Batzarren ingurukoak biltzen du Luis Miguel Escudero, bertan Erriberrik izandako jorkaera aztertzen duela. Apirileko zenbakian berriz, orain dela hogeitau urte Tafallako udaletxean egin ziren hauteskundeak hautsez garbitzen ditu Maite Lopez zuzendariak berak, demokratikoki aukeratu zen lehendabizikoa izanagatik. Ukitu honetan kokatzen du Lopezek aldizkariaren bereizitasuna: «Bai, gure herrietako historia berreskuratu-

izea da erronketako bat. Eskualdeko beste aldizkarietatik ezberdintzen gaituen punua da, nolabait. Honexegatik, zenbaki guztietan tratamendu zabala emanen diegu historiako gaiari. Honetarako zonaldeko historialarien ekarpena dugu. Luis Miguel Escudero, Pedro Mari Flamarique, Jose Mari Esparza, Rosa Barasoain... Aipatuko dut gainera, bide honetan, gure ekarpenak grafikoa ere izan gura duela. Izan ere, aldizkari bakoitzean aitzinako argazki bat tartekatzen dugu. Batetik, aktualitateari begira egonen da aldizkaria, eta hileroko hileroko, pil-pilean dauden gaiak jorratuko ditu, baina historiak eta kulturak txoko garrantzitsua izanen du».

Halaber, eta herri aldizkaria den heinean, berriemalen sarea eratuta dute ia kasik, izatez, zabala baita Erriberri eta Tafalla arteko merindadeak bazterreratzen dituen herrien zerrenda: hegoalderantz Peralta, Baldorba muga izanik iparrean, Artaxona eta Mendigorria ekialdean eta, azkenik, Uxueko San Martin mendialderako abixu. 20 herri koxkor inguru: «Noski, hurbileko kontuak bildu behar ditugu. Eskualde modura amankomunean ditugun gaiak ere arras garrantzitsuak dira aldizkarirako».

EUSKARA Gaztelaniazko hitzak dira nagusi eta arto aldizkariaren orrialdeetan. Jakina, Euskal Herriari buruz mintzo eta hainbatetan atzentzen zaion aurpegia baitu merindade honek. Batzuk, nahikoa erdaldun, bertze batzuk euskaldunagoak izan arren; Nafarroako zatikela linguistikoan mistoan bilduak erdiak, eta gainontzekoak erdaldunduta. «Linguisti-

■ «Merindad» astekariak oso harrera ona izan du eskualde osoan».

koki gure egoeraren jakitun gara», azaltzen du aldizkari zuzendariak. «Baina, egia da, alderdi honetan euskararen berreskurapena gero eta nabariagoa dela. Gure aldetik, zenbaki bakoitzeko euskarazko bi erreportaje edo sartuko ditugu. Berriemailetan gainera aunitz gara eus-

badugu, gehiena gaztelaniaz izan behar duela derrigorrez, betiere aintzat harturik euskararekin zerikusia duten gai guztiak». Karrikatu dituzten hiru zenbakietan horrela, Korrikaren inguruko idazlana agerian dago batean, Tafallako liburutegiaren inguruko berri bat euskaraz bildua bertzean, eta gehiago ere bada.

Doan jendaurreratu zuten estraineko zenbakia. Harpidetza kanpaina paratu zuten ibilian hurrengoetarako eta 1000 pertsona inguru bereganatu nahi dituzte

egitasmo honen bitarte. Gainera, eskualdekoak izanagatik ere kanpoan bizi arren, ahaleginak egiten dituzte aldizkaria haiei igortzeko. Bertzela, 300 pezetatan eskura daiteke «La Voz de La Merindad» en la bealdir berri honen zenbakia ●

◆ DANI MARTIARENA

■ «Euskararen berreskuratze prozesu honetan aldizkariak beste elementu bat izan nahi du»

kaldunak garenak. Hizkuntzaren berreskuratze prozesu honetan aldizkariak beste elementu bat izan nahi du. Herrien deiturak, keinu gisa bada ere, elebidun paratzen ditugu. Zonaldeko euskaldunei ere zutabe bat eskaini behar zaie hurrengo zenbakitik aitzina. Kontua da guztiengana iritsi nahi

■ Aurrekariak

Aurrekari nagusi bi ditu berriz ere argitara eman duten «La Voz de la Merindad» hilabetekariak. Aitzinekoak, eta izen berdinarekin, 1929tik 1937. urte bitartean iraun zuen. Espainiako Gerrate Zibilak antzutu zuen aldizkaria. Kaleetan bizirik egon zen garai hura, alta, bereziak izan zen oso. Alfonsito XIII.aren erregetza, Primo de Riveraren diktadura, Berenguerren 'diktablanda' moduan ezagututakoa eta 1931an aldarrikatu zen Errepublika, guztiak zeharkatu zituen izkiriaturiko orrialdeak medio. Abertzale kutsua

omen zuen gainera ordukoak, PNVren ukitua. Rosa Barasoain historialariaren aburuz, dena den, moderatua zen gehiago, eta edukinek nozpait zalaparta sortu bazuten politikariengan, gehiago izan zen Udaletxearen inguruko kontuengatik, herriko aferak soilak zirela eta.

Hartara, 36ko gerra piztu eta urte batzutan itzali zen «La Voz de la Merindad». Papera falta aipatu zuten arduradunek. Barasoainek udal errepublikarraren eta aldizkari arduradunen tirabirak aipatzen ditu. Batzuen zentsura batetik, baina baita aldizkari autozentsura ere. Hon-

darreko, bada, zortzi urteko bideari etena eman zioten.

Bigarren saiakera 1973ko Uztailaren 28an agertu zen, Merindad izenarekin. Eskualdeko berriak bilduz astekaria izan zen hamaika urtez. Haatik, ia kasik itota, urtekaria izatera behartu zutela publizitate ofial ezak, iragarleen presioak... bustidurak zituelako politikarekin, aipatzen du Rosa Barasoainek.

Hirugarren saiakera da oraingoa, la-bealdi berri batena hortaz, «La Voz de la Merindad» izena atxikituz, merindadea aintzat hartzeko bere osotasunean ●

ERRAMUN MARTIKORENA

“EUSKAL KANTUA BIZIKO DA, GURE MINTZAIRA BIZI BADA”

*Aita Bidarraikoa izan
zuen, eta haren gurasoak
Baztanetik etorriak. Ama
berriz Kalifornian sortu
zen; Otsobi etxaldea
amaren aldekoengandik
jaso du. Bi ahizpen
ondoko haurride honek
etxaldearen segida hartu
zuen. Bederatzi
hektareako baserrian
ehun bat ardiburu
gobernatzan ditu.
Kantagintzan eginiko
ibilbidea ez da samurra:
Sei disko grabatu ditu, eta
zazpigarrena ontzen ari
da. Bakarrik bizi zen
orain gutxi arte, eta
familia osatu du.
Nafarroako
Parlamenturako EHko
bigarren hautagaia da.*

Baigorriko artzaina eta gizon bakartia zinela bagenekien. Orain gutxi ordea, zure bizimoldea aldatu dela jakin dugu. Familia osatu omen duzu, hola dea Erramun?

Hala duzu bai! Soltero izan naiz orain urte bat artio, orain berriz, frantses familia batekin abiatu naiz. Bizi berri bat hasi dut. Badakizu, hutsa den tokian ez da deusik egiten, jendea den tokian berriz...

■ **Jakin izan dudanez, zure emaztea eta hiru alabak (13, 11 eta 5 urtekoak) Proventzakoak dira. Nondik nora halako ezagutza?**

Patrizia sortzez Tolosa (Toulouse) ondokoa da, amaren aldetik Vietnamgoa. Bera eta bere alabak menturak ekarri ditu Oxobirat: Tolosako emazte zinegile bat Euskal Herriari buruzko laburmetraia egin nahian zebilen eta Tolosan bizi den euskaldun bikote batek ene berri eman zion. Zinegile hori ni ikustera jin zen, laburmetraia bat egin nahi zuela erranez. Ni ardatz gisa nahi ninduen. Bere ikusmoldeak eta nireak ez ziren berdinak ordea. Kamera aitzinean nik gauza batzuk agertu behar nituen eta arrunt bestelako gauza ateratzen zen. Ez nuen ene burua zeregin horretan ikusten, hara!

■ **Beraz aktore izateko asmorik ez oraingoz bederen?**

Ez da ene ofizioa, ez. Hala ere, zinegile hori pare bat aldiz etorri zen, eta halako batean Konpostelako bidea egiteko etorri zen Patriziarekin. Honek Euskal Herriko txokoak ezagutu zituen eta denbora berean solas egiteko parada ukan genuen. Nik laburmetraia ez dut egin zuzendari horrekin, baina bere laguna Patrizia eta alabekin luzemetraia abiatu dut.

■ **Gibelera eginez. Jose Maria Iparagirreraren kantuak biltzen dituen «Zure Oroiz» diskoaren bidez izan nuen zure lehen berri; orain hogei bat urte. «Nere**

izarra» abesten zenuen. Zer oroitzapena gordetzen duzu lan hartaz?

Galdetu zidaten Iparragirre uretzearen omenez diskoan parte hartzea, eta joan eta pixka bat, nola erran, ez zen ene lanerako maneran hain gustukoa izan. Den prestatua zen, eta nik ene burua musikan kokatu behar nuen. Kantu bat ontzeko norberak denbora behar du bere baitan. Pixka bat, presaka egindako lan bat bezala oroitzen dut. Nik ez nuen jakitate musikarik eta orain baino esperientzia guttiago.

■ **Are atzerago egingen dugu. 1974an Larzabalen eginiko Txapelgo historiko harrez gero plazaratu zinen. Etxekoengandik heldu zitzaizun kanturako duzun dohaina?**

Bon, ene belaunaldiak eta denek ukan duten bezala. Orduan ez zen telebistarik ez irratirik, beraz etxekoengandik ikasten zen kantuz. Horiek ziren lehendabiziko urratsak. Txapelgo hura hastapen biziki inportante izan zen, bistan da.

■ **Etxetik kanpo nortzuk zenituen eredu-edo?**

Lehen-lehenik Mixel Labeguerie; bazkari eta bilkura ttipien karietara abesten zuena. Orduan hasi zen euskal mugimendua azkartzen. Aldaketa bat eman zen, euskal militantismoa sortu zen nolazpait. Guk taldea, Etxamendi eta Larralde herri herri hasi ziren, eta ni haien ondotik abiatu nintzen. Geroago, kantaldien egiteko grina eta indarra etorri zen.

■ **Hego nahiz Iparrean bizi izan zen fenomeno azkar hura, herria kantua bidez mintzo zen nolabait. Hamaika piasadizo bizi ziren. Zuk ere biziko zenuen baten bat?**

Bai. 1978an, Otxagabiako festetara joan ginen kantatzera Etxamendi-Larralde eta ni. Guardia zibil tropa alimalekoa zen herrian, eta ez ziguten kantatzen utzi nahi. Azkenik, ordena eman zuten: Oren erdi batez baino ez genuela kantatzerik. Hirurok suharretan ginen. Etxamendik kopeta

ALBERTO ELOSEGI

■ «46 urterekin ez naiz kapritxo etxean geldituko; fede onez jokatu dut beti nik uste».

gehiago duenez, badakizu, bizpauru hitz egin zituen kantaldia hasi aitzin, gaztelaniaz. Ez dut gogoratzen zer erran zuen, baina sutsu aritu zen bere aitzinean guardia zibilak lerroan zeudela. Estradaren itzuli osoa guardia zibilez inguratua egin genuen orduerdiko kantaldi hura. Publiko artean tentsio izugarria zegoen.

■ Sei disko grabatu dituzu, kantaldi ugari eman ere. Artzain-laborari ofizioarekin tartekatzen duzu kantua. Gazteago zinela profesional gisa aritzea bururatu al zitzaizun inoiz?

Soldadugoa musika erregimentuan egin nuen; Paris ondoan. Han baziren jadanik profesionalak zirenak, edo gero profesional bilakatu zirenak. Estatuan gerora ezagunak egin zirenak ezagutu nituen. Haien munduaz solasean aritzen ginen, haiiek telebistan ikustea gauza ederra zen, baina mundu horren gibelean gauza ainitz zirela ohartzen nintzen, ez zen ene mundua. Nik denbora hartan laborantzian nahi nuen ari izan. Profesional gisa aritzea zaila da bestalde.

■ Tomas Aragues musikariak hauxe erran zuen zutaz: «Musikarekiko duen

zentzuarekin, saiatu izan balitz profesional gisa, norbait izan zitekeela iruditzen zait». Ez duzu pentsatu inoiz, Gaiarre nafarraren hurrengo izatera irits zitekeela?

Ez. Nik opera maite dut, baina erran bezala mundu hori enegandik urrun dago. Profesional mailan aritzekotan, hemengo kantarien ibilmoldean ibil ninteke. Iparraldean badira bizpauru hola, ofizioz edo, baina obligatuak dira Frantzia aldera joaitera, *intermittent de spectacles* gisa aritzen

■ **“Gauzak mutur bateraino joan ez daitezen, bakar batzuk dena egin ez dezaten, denok egin behar dugu poxi bat”**

baitira, eta nik bide hori hautatu izan banu, obligatua egongo nintzen horrela ibiltzera ere. Hegoaldean egiten dituzun kantaldiak ez dira horien barnean sartzen. Europa berriaren barnean agian, hemendik urte batzutura musikariak arituko dira horrela...

■ Plazarik plaza ibili ohi zara. Zenbat kantaldi ematen duzu urtean? A *capella* abesten duzuen kantari gutti gelditzen zarete. Zer diozu kantagintzari buruz?

Ene garai hoberenean 35-40 bat kantaldi egin izan dut, eta orain 30-35 bat. Erdiak Hegoaldean eta beste erdiak gure kostapartean. Kantua biziko da, mintzaira bizi bada. A *capella* moldean gutti gara, Naski, kantu molde hau denborarekin joanen da, hau da, ahots soilean nehork guttik kantatuko du, baina kantu bat edo bertze beti emanen da kantaldietan.

■ Laborari eta kantari dituzu ofiziotzat. Erraza dea uztartzen biak?

Etxalde tipia dudanez, biak eraman ditut aldean. Haatik, kantaldiak egin behar direlarik galtze bat da beti, ezin duzu eraman dena behar bezala. Gainera, dena ez da sosa, batzutan diru laguntza ekartzeko ekimen batzuen alde kantuz aritzen naiz; eta gogotik gainera. Handik itzulitakoan etxeko martxa hartu behar. Osagarri ontsa izanez gero ez da inposiblea.

■ Osasunez gaizki ibilitakoa zarela jakin dut ere bai...

Bai. 95ean, hernia diskala izan nuen. Fisikoki gaizki eta moral aldetik eroria, ez nekien itzuliko nintzen ere lanera eta kantatzera. Lau hilabetez langile bat ukan nuen

ALBERTO ELOSEGI

■ «Hemengo jendearen lelo bat da: 'Parisek eman du; halako presidenteak eman du'».

baserrian. Hala ere, borondate eta sendagile on baten laguntzarekin hartu dut gaina, gauza horiek gogorrek dira pasatzeko gero!

■ **Galdere gaizto bat dut zuretzako. Donibane-Lohizunen egin ohi den «Kantuaren Eguna» kari hitza emana zenuen, baina ez zinen agertu. Batzuk kexu ziren zurekin.**

Hala entzun dut bai. Ene arrapostua han berean ukan zuten ordea, bertsolariengandik. Batzutan gertatzen da kantaldi bat hitzeman izana, eta nik Altsasun egin nuen egun horren bezperan; kontratuz. «Kantuaren eguna» delakora iaz ere ez nintzen joan minez nintzelako; erran nien joanen nintzela aurten. Altsasun izugarri berant hasi zuten kantaldia, nik azkeneko partean kantatu nuen, eta artean, gau hotza zela-eta arrunt hoztu nintzen afarian. Goizeko hiruretan bidean nintzen, elur erauntsi artean. Bi egun lehenago dentistan izana nintzen gainera, nik ez dut bertzerik erraiteko. Gauza horiek ulertzen ez dituen... Ez naiz 46 urterekin kapritxo batengatik etxean geldituko. Uste dut fede onez jokatu dudala beti.

■ **Zure kasuan, ahotsik ezean, musikari lagun gutxi ukanik zaila abestea?**

Fisikoki ez banaiz osorik, ez dut deus egiterik, ez baititut hamar musikari ene-

kin. Nik daramat kantaldi osoa, eta osoa behar dut izan. Bizkarrezurra gorputzaren erdia da eta kanturako ere oinarria.

■ **Beste gaietara etorriaz. Baigorri eza-guturik; aldeak alde, Gipuzkoako goierriarekin parekatu izan nuen nik behiala. Orain hogeit bat urte, abertzale-tasuna tinko jaldi zen Baigorriin...**

Abertzale-tasuna gauza berria da gure artean. Gure aitzinekoek lurrari atxikimendua gorde zuten, eta Hegoaldearen indarraz batera, iratzartze bat eman zen hemen ere. Abertzale-tasuna gure mintzaira galtzera zihoala oharturik sortu zen.

Ohartu ginen, euskara salbatzeko tokian tokiko indarra eta lanari lotu behar zela. Alta, hemengo jendearen lelo bat dago sartua: «Parisek eman du, halako presidenteak eman du!». Halako arrazoinamendua biziki sartu da jendearen baitan.

■ **Horren aitzinean militante ugari sortu, baten bat hil, eta beste batzuk presondegian dira. Une estuak bizi izan ziren, Monlog auzapezak hitz gogorrek erabili izan ditu gazterien aurka. Zer giro dago Baigorriin?**

Egun uste dut gauzak hobeto konprenitzen hasi dela jendea, eta errespetua dago euskal militanteekiko. Maleruski halako pertsonen badute indar bat edozein

■ **“Laburme-traia egitea proposatu zidan tolosar batek, eta nik beste tolosar batekin luzemetraia abiatu dut”**

H a m a r r e k o a

FERNANDO AIRE “XALBADOR”

«Goi-mailako ikasketarik gabe, gauzak barnerraino gogoetatzen zituen gizona»

MIXEL LABEGUERIE

«Bihotz handiko gizona, umoretsua eta biziki sentsiblea»

BENITO LERTXUNDI

«Ni lainoetan nagoela erran zuen behin, baina uste dut bera dela ni baino gehiago lainoetan. Musika belarrian daukan aments egile, hitzen musikari trebea»

TOMAS ARAGÜES

«Talentu handiko musikaria eta denbora berean xumea»

MIXEL DUCAU

«Musikari handia, pixka bat hotza»

JOSEBA TAPIA

«Gizon goxoa, ernea. Jendearekiko dohain berezia du eta musikari bezala denok dakigu nolakoa den»

MIXEL BERGOUIGNAN

«Merkatal alorrean trebe den gizona»

MARCEL MONLOG

«Auzapez bezala herriaren minak sendatzen ez dituen, baizik okertu. Medikuntzan segitzea hobeago zukeen»

FILIFE BIDART

«Goi eta beheko nafarren arteko adixkidetasun hazia erein duen borrokalaria»

JOJO BIDART

«Pazientzia handiko kultura langilea»

ERNEST ALKHAT

«‘Aments bat egin dut’ idatzi zuen, eta neurri batean gauzatzen ari da»

gauza egiteko. Berea jainko batek egin bezala da. Alta, herri mailan, estatu nahiz mundu mailan gauzak zein gaizki doatzen ikustea baino ez da ohartzeko zerbaitetan huts egiten dutela. Beraz, gazteri berria heldu bada, erreakzio objetiboak dituen, gauzak nolani egin ez daitezen lanean ari dena, auzapezak ez du zergatik gazte horiek agitatzaileak direla erran behar.

■ Nafarroaren Eguna ongi pasa dea?

Herriko harremanak sano ikusten ditut. Gero politikan ari direnek bi aldetako nafarren arteko lotura errekuiperatzea nahi dutenetz, ez dakit?

■ Auzapezak hirigunetan gertatzen denaren berri gutti dauka nonbait, baigorriar gazteak agitatzaileak deitzeko.

Pentsa, Pariseko auzo handietan edo Hegoaldean dauden karrika borrokak hemen balira. Halarik ere, borroka horiek ez dira mesprexuz hartu behar, nahiz eta ekintza okerrak izan. Kargudunek entseatu behar dute aterabide bat bilatzen, zergatik ari diren gazte horiek horrela beren buruari galdetu. Bistan da, bakoitzak badu bere erresposabilitatea pertsona bezala, bakoitzak bere erantzukizuna hartu behar du egiten denari buruz. Alta, arazoa, nahitaez, hor dago.

■ Nafarroako Parlamenturako hauteskundeetan bigarrena zara EHko zerrendan...

ALBERTO ELOSEGI

■ «Hutsa den tokian ez dago deusik, jendea den tokian berriz izanen da zerbait».

Galdetu didate urrats hori nahi nuen egin, eta bai erran dut, jakinean sinbolikoa dela. Urrats garrantzizkoa da. Izan ere, iragan historiari behatuz, Baxenabarre Nafarroakoa izan da betidanik, frantziar iraultza arte. Egun muinetaraino sartu ziguten muga jasan behar dugu.

■ Herriko lagun batzuk kartzelan dira. haientzako hitz bat-edo?

Urtean behin idazten diet bederen, eta haiek niri ere bai. Indartsuak dira, eta biziki pozten naiz. Orain guri dagokigu borrokan aritzea, ez baitituzte batzuk bakarrik "pekatuak" ordaindu behar. Gauzak mutur bateraino joan ez daitezen, bakar batzuk dena egin ez dezaten, denok egin behar dugu poxi bat. Mezua?: *Zuekin gaude!* ●

◆ MIKEL ASURMENDI

T a n t o a

Sendimenduen emaila hitz laburretan

■ Jojo Bidart
Kazetaria

Nere haur denboratik Erramun Martikorena Baigorriko Otsobiko semeaz gogoan atxikitzen dutan oroitzapena herriko antzerki gelan kokatzen da. Euskal Herri barnekaldeko herri anitzetan bezala, parrokiako antzerki talde bat bazen Baigorri eta kantari baino lehen antzerkilari bezala ezagutu nuen Erramun.

Handiagoekin ibiltzeko adinean sartu nintzelarik elgar ezagutzeko parada ukan genuen: gazteen artean muntatu antzerki berrietan, toberak, kabalkada edo kantaldietan. Ez da sekulan minzolari handi horietarik izan baina artzain-laborari gehienak bezala hitz labur bezain xuxenez badaki bere barneko sendimenduen berri emaiten, eta prediku luzeak baino edozoin espresio mota herrikoiak baliatu nahiago ditu, izan dadin antzerki dantza edo kantu. Besta egiteko ere lagun fina da Erramun, ostatu xokoak bere boz paregabeaz berehala animatzen badaki eta giroa berotzen hasia deneko dantza jauzien emaitako lehenetarik agertzen da. Oroit naiz, gaua frango aintzinatua zen aldi batez, txistulariak edo gaiteroak akituak

izanik, segida hartu zuela bere ahozko soinuarekin inguruko jende guziak arrotzazten zituela.

Urteak pasatu dira, gure herriko artzain-kantariaren boza kanpoan ezagutua izan da, eta haren arrakasta handituz joan da. Kantaldi, grabaketak egin, eta entzuleak baditu milaka orain, baina ez zaio hortako burua berotu gure Erramuni. Kanpoko ikusgarri batetarik itzuli eta pentzeak, ardiak eta gasnak hor ditu eguneroko lanaren errealitatea oroitarazteko, eta ez ditu ahanztekoak, hortan baita hazia izan, eta ororen gainetik hori du maite, bere dorpetasun eta goxotasunean, diru gutiekilako aberastasuna. Erramunek, bere lagun gehienek bezala, Euskal Herri barnekaldean bizitzeko nahikeria frogatzen du egunero, programatua den odolusteari desafioa eginez.

Harat-hunaten ondotik bakarrik etxeratzen zen adixkideak bere biziko laguna atxeman du, eta familia oso bat kokatu da Otsobiko kafiran. Ainitz urtez Erramun! Ea antzerki berririk emanen daukuzuen bezala Baigorri-Bastidako xokoan ●

E Z P

PRINTZA

LANA ETA EUSKARA

Oraingo eta garai bateko lan munduan euskarak izan duen eta duen garrantziaz hausnartu du **Jose Maria Zendoiak** «Euskonews & Media»ren 31. zenbakian: «...Baina era berean, ezin da ahaztu industrializazio prozesuak indartu zuen hiri giroan euskarak eduki duela bere babesik nagusienetakoa. Euskararen suspertze mugimendua hirietako klase herrikoiak bultzatu du: langile, administrazio, teknikariak etabar izan dira euskararen aldeko ezinbesteko bultzatzaileak. Inmigrazio mugimendua mende honetako 60-70 hamarkadetan eten bazen ere, aurkako norabidea duten bi joera hauek areagotu egin dira zerbitzuen gizarteak gizarte industrialia ordezkatu duenean(...)

Etorkizuneko langileak diren ikasleek geroz eta gehiago burutzen dute beren heziketa euskaraz, bezeroek euskarazko zerbitzuak eskatu eta jasotzeko joera gorantz doa eta langile euskaldunek lan harremanak euskaraz egitea, enpresaren kohesiorako bidea izan daiteke. Gaur egun, enpresa askorentzat euskara integrazteak aukera gehiago edukitzea suposa dezake, bai barne jardueran zein kanporako irudian. Hala bada, behintzat, azken mendeetako tendentziak aldatzen ari direla esan dezakegu, agian euskararen gutxitze prozesuan behin betiko inflexio-puntura iritsi garelarik».

KONTSEILUA EKAINEN BATZARRA PRESTATZEN ARI DA

«LAN ordu bat euskararen alde» kanpaina bukatuta eta Euskararen Plangintza Orokorra martxan jartzen hasi baino lehen, Kontseilua bere Batzar nagusia prestatze lanetan ari da. Ekainean izango da batzar hori, eta ordurako elkartearen finantz arduradun berria hautaturik egongo da. Bitartean, Kontseiluko zuzendaritza bazkide diren elkarrekin ari da biltzen, zuzendaritzako kide bakoitza hiruzpalau elkarre, erakunde edo enpresarekin elkartzen delarik. Bilkura horietan, Kontseiluak azken hamabi hilabeteetan markatu duen dinamikaz bazkide bakoitzak duen iritzia jaso nahi da.

81 LAN EUSKARAZ GABRIEL ARESTI IPUIN SARIETARAKO

GABRIEL Aresti sariak banatu berriak dira Bilbon. Apirilaren 30ean 16. ekitaldia burutu duen lehiaketak saridunei bere garaikurrak banatu zizkieten Udaletxean. Lehiaketa honetara 681 lan gaztelaniaz eta 81 euskaraz aurkeztu dira. Euskarazko lanen atalean Ana Isabel Morales bilbotarrak irabazi zuen eta Joxe Belmonte bilbotarrak eta Fernando Morillo azpeitiarrak akzesita jaso zuten.

■ Gabriel Aresti XVI. Ipuin Lehiaketako saridunak.

ZUMETA «GERNIKA» BERRIA PRESTATZEN ARI DA

ESKOZIATIK egin zaion eskabide bati erantzunez, Pablo Picassok margotu zuen «Gernika» koadro famatuaren bertsio berria prestatzen ari da Jose Luis Zumeta pintore usurbildarra. Picassoren irudi famatuaren neurri berekoa izango den koadroa Beteluko bere baserrian margotzen du egunotan Zumetak, eta abiatu aurretik Oiarzun-go Pagoarte elkarrekin edukiko du erakusgai.

ANBROSIO ZATARAIN HIL DA

Donostiako bere etxean hil da 86 urterekin Anbrosio Zatarain euskaltzain urgazlea, maiatzaren 3an. Lur eta baserri ugariaren jabe zen familia batean sortua (Zataraindarrek oraindik baserri eta maizterrak badituzte dorre-jauregia duten Usurbilgo Aginaga eta inguruetan), aita Anbrosiogandik jaso zuen Anbrosio semeak kultu-

HITZ BITAN

- Jakes Bortairuk euskara dela-eta lasai egoterik ez dugula dio: «Erreferentzia bakarra Carcassonen txostena da eta bertan egiten den irakurketa oso murriztailea da, hizkuntza eskubideak ugatuz, eta neurri apalenak sinatzea proposatuz»
- Euroituna du hizpide Koldo Gorostiagak: «Ekimena bururaino badoa zirrikitu bat irekiko da hizkuntza komunitate gida agertzeko. Lehen urratsa da. Ezinbestekoa dugu Estatu frantsesean hizkuntzen eskubideak eta hiztunenak ere onartuko dituen barruko lege bat»

L A K

rarako grina eta euskaltzaletasuna. Gerra aurreko ARGIAren historia oso atxikia dago Zataraindare, eta gerra ondoren frankisten errepresaliak jasan behar izan zituen.

Ikasketaz ingeniari eta lanbidez urte luzez irakasle, Azkueren kantutegiaren azterketak sona eman zion bere garaian. Artikulu asko idatzi zuen eta Euskaltzaindiak euskara batuaren bidea hartu zuenean horren eta batik bat «h» hizkiaren erabileraren kontra azaldu zen, polemika horrek eta abertzale gazteekiko ezinegonak markaturik utzi zituen beste zenbait euskaltzalerekin batera.

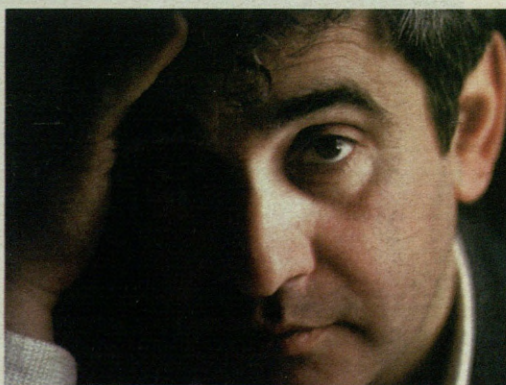
BERNARDO ATXAGAREN BILDUMA

OBABAKOAK liburu ospetsua katalanera itzulita dago, baina oraingoan egitasmo bati esker beste bi liburu itzuliko dituzte. Bartzelonako La Malgrana argitaletxeak Bernardo Atxaga bilduma edo saila sortu du. Bere liburuak katalanera

EITB ZUZENDARIK GABE

Maiatzaren 4an utzi zion Iñaki Zarrakoak Euskal Irrati Telebistako zuzendari nagusi izateari. Hurrengo zuzendaria Legebiltzarrak aukeratu behar du, baina EHren desadostasuna dela-eta (Eusko Jaurilaritzak proposatutako Andoni Ortuzar ez du onartzen euskaraz ez dakielako) aukeraketa goizenez hilaren 14ko bilkuran egingo da eta beranduenez 21ean. Dena den, EITBko Administrazio Kontseilua hilaren 7an aukeratu zuten. Zarrakoak EITBko zuzendaritza izateaz gain ETBkoa ere bere gain zuen 1995ean Luis Alberto Aranberri kargua utzi zuenetik. Getxoko alkatetzarako aurkeztu denez, Bingen Zupiria izendatu du Zarrakoak ETBko zuzendari.

itzultzeko egitasmoaren lehen emaitza «Un traductor a Paris i altres relats» da. Pau Hernandezek itzuli du liburu hau. Hurrengo liburuak «Aquells cels» («Zeru horiek») eta «Obabakoak» (berrargitaratuko dute agortuta baitago) dira.

AUTOR BAYOAJAKIN

■ Atxagaren liburuak katalanera itzuliko dira.

■ R. Saizarbitoria.

IZENAK

Ramon Saizarbitoria duela hiru urte argitaratu zuen «Bihotz bi. Gerrako kronikak» eleberria. Orain lan horrek «Amor y Guerra» izenburua hartu du gaztelaniazko bertsioan. Itzulpena Espasa Calpe argitaletxeak egin du.

Luis Aranburu musikari gasteiztarra zendu da, 94 urterekin, maiatzaren 4an. Konposatzaile izateaz at, organoa eta pianoa jotzen zituen eta 50 himno erlijiosotik gora burutu zituen. Txistularien Elkartek domina oparitu zion musika tresna hori maitatu eta bere xarma mantentzeagatik.

Koldo Izagirre berriz ere saritua izan da. Oraingoan Gipuzkoako liburu denden Zilarrezko Euskadi saria irabazi du «Agirre zahararren kartzelaldi berriak» liburuarekin. Saria Liburuaren Nazioarteko Eguneko Azokan gehien saldatukoari ematen zaio.

■ Koldo Izagirre.

● Julio Ibarra kazetariak prentsa askatasunaren gaia jorratu du: «Prentsa askatasuna egon badago, baina medioz medio aztertu beharko litzateke. Kasu bakoitza ikusi, eta bakoitzaren jarrera aztertu. Askatasuna egon badago, baina aplikatzen den edo ez ikusi behar da»
● Irakaskuntzaren egituraketaz aritu da berriz Joana Etxebarria: «Irakaskuntzaren egituraketa ez da aldatu azken hogeitaz urteotan eta horrek ondorio larriak ekarri dizkio Euskal Herriari. Horregatik orain da garaia berezko eredu sortzeko». Eta jarraian: «Euskalduntzea da autoritarismoa eta antzeko arazoak gainditzeko giltza»

Bilbon jaio zen 1960an; Historia ikasi ostean, euskara-irakasle gisa dihardu beharrean. 1990ean egin zuen lehen sartu-irtena literaturan, Erdi Aroan girotutako «Ez dira ilunak» nobelarekin. Bederatzi urte beranduago, «Amodio zoroak» izeneko ipuin-bilduma aurkeztu du.

“AMODIO EZA IZAN DAITEKE LIBURUAREN ARDATZA”

Hamaika ipuin bildu dituzu liburuan, eta denek amodioa dute hizpide; egia esan, apika zuzenagoa litzateke hizpide duzuna amodioa beharrean bikote-harremana dela esatea...

Bai; egia esan, liburuaren ardatza ez da amodioa, gehiago da bikote-harremana, eta, horrekin batera, amodioaren ostean geratzen diren errautsetatik ateratako zenbait gauza: zeloak, bikoteen arteko harremanetan agertu ohi den monotonia, pertbertsio batzuk ere bai... Hortaz, amodioa baino gehiago, amodio eza izan daiteke liburuaren ardatza.

■ **Zelakoa izaten da oro har zure ipuin baten sorrera-prozesua?**

Ipuin batzuk pertsonaietatik tira eginez sortu nituen; hau da, pertsona bat hartzen nuen kaletik eta gero, idazterakoan, gogora ekartzen nuen, eta baita egoera jakin batean jarri ere. Demagun, esaterako, hondartzako txuloa hartzen dudala. Bada, egoera zehatz batean irudikatzen nuen tipo hori, eta gero zera imajinatzen saiatzen nintzen: ea zer egingo lukeen tipo horrek egoera horretan. Hortik tira eginez ateratzen nuen ipuina. Beste batzuk, aldiz, gehiago dira alde zurreretik planifikatutako ipuinak. Eskultorearen ipuinaren kasuan, esate baterako, kaletik nindoala etorri zitzaidan ideia burura; orduan, poltsikoan beti eramaten ditudan paperetako bat atera eta ideia apuntatu nuen: jeloskorkeria, eskultura bat... Etxera bueltan, eskeima gauzatu eta ipuina egin nuen. Beraz, hasi baino lehen amaiera ondo pentsatuta zegoen, dena ondo planifikatuta. Beste batzuetan, be-

rriz, hasi eta ez dut jakiten zelan amaituko diren. Hortaz, liburuan bi ipuin-mota desberdin daude sorrera-prozesuari erreparatuz gero.

■ **Perspektiba kontuetara etorrira, bi ikuspuntu baliatzen dituzu batik bat: batetik, iraganeko jazoerak kontagai dituen hirugarren pertsona; bestetik, lehenengo pertsona. Noiz hautatzen duzu bat eta noiz bestea?**

Beharbada ez duzu alde zurreretik hautu kontziente bat egiten, baina gero, jada

ipuina idatzia dagoenean, gogoetan hasten zara: «Zergatik egin dut hau lehenengo pertsonan? Zergatik beste hau hirugarrenean?». Orduan konturatzen zara pertsonaiarik zail edota identifikagaitzenak lehenengo pertsonan neureganatu ditudala. Nik uste erronka bat izan dela niretzat; hau da: pertsonaia horien psikologiak aztertu nahi izan ditut, eta horretarako sakon sartu nahi izan dut pertsonaia horietan, ondorio guztiekin, eta horretarako lehenengo pertsona erabili dut. Gero, gauza arinagoak, barre-

garriagoak izan direnean, edota ipuinetan pertsonaiak ez baizik eta istorioa bera denean protagonista nagusi, nahiago izan dut hirugarren pertsona. Nolanahi dela, horiek denak ipuinak idatzi ondorengo hausnarketak dira.

■ **Gehien-gehienetan ipuinetan suspentsea bermatuko duen elementuren bat tarte-katzen saiatzen zara, amaieran ipuinei ustekaberen batekin errematea jarrita...**

Nire ustez ipuin on batek izan behar duen ezaugarrietariko bat ustekabeko amaiera da. Oso gogoan izan dut hori ipuin bat idatzi dudana bakoitzean.

■ **Matxismoa (edota gizon estereotipo jakin bat, nahi bada) gogor kritikatzeko duzu zenbait ipuinetan, ironia baliatuta.**

Salaketa batzuk egin ditut, nahiz eta beharbada oso modu kontzientean egin ez. Izan ere, nik ez dut alde zurreretik planik egiten, ez dut esaten «honen kontra idatziko dut», ez, baina noski, nire ideiak hor daude, buruan, eta liburuetan jartzen dugun guztia burutik ateratzen da.

MONIKA DEL VALLE

■ «Izugarri hobetu da kontua, baina inguruko literaturekin alderatuta oraindik pobre gailtza».

■ Bikote-harremanen oso irudi gatazkatsua eskaintzen duzu ipuinetan...

Ez dut uste bikote-harremanen irudi ezkorra daukadanik; nik ipuinetan jarri ditudanak gertatu egiten dira, baina kontrako adibideak ere badaude. Hala ere, bikote-harremanen alde ilunak joko literario gehiago ematen zidan alde arrosak baino. Alde hori ez zitzaidan interesatzen.

■ Kontakizunei umore beltza darie...

Niretzat ironia baliabide literario bezala erabiltzen hasia aurkikuntza bat izan da, eta ondo funtzionatzen duela egiaztatu ahal izan dut. Ezaugarri hori liburu osoan zehar aurki daiteke, maila desberdinetan izan arren. Badago ironia arina, barrea eragiten duena, eta badago halaber ironia gogorrago bat. Umorearekin ia-ia gauza bera gertatzen da (ironia eta umorea paraleloki doazelako, besteak beste).

■ Sexua da ipuinetan ageri den beste konstantetako bat.

Bikote-harremanak ukitzen direnean logikoa da sexua ukitzea. Hor bai egon zela egitasmo kontziente bat nire aldetik: euskal literaturan ia ez da jorratu sexua. Azken urteetako kontua da, eta oraindik ez dugu asmatu horretan. Horregatik, niretzat sexua modu sinesgarri batean tratatzea gainditu beharreko erronka izan zen; ezen (orain arte behintzat) sexua ukitu denean pasarte horrek atera egiten zintuen narrazioetik, ez zegoelako ondo idatzia, artifizial samarra geratzen zelako. Hori ikusita, zera pentsatu nuen: «*Idazten ari garenok aha-lerin bat egin behar dugu sexuaren kontua onik atera dadin*». Gai hori modu naturalean tratatzen saiatu naiz.

■ Nobela bat idatzi zenuen lehenengo, eta ipuinak orain. Zein generotan zaude erosoago?

Uste dut nire idazteko moduagatik erosoago sentitu naizela

ipuinetan, oso noizbehinka idazten dudalako. Ipuina hobeto egokitzen da erritmo horretara, eleberrri batek egunero ordu asko lanean ematea eskatzen baitiz.

■ Bekak daude orain. Ez duzu bide hori probatu?

Nik ezagutzen ditudanak behintzat berri samarrak dira. Baliteke aukera hori aztertzeke modukoa izatea.

■ Lehiaketan bidea ere hor dago: batzuk alde daude, besteak kontra. Zu zeu, sari garrantzitsuak irabazitakoa izaki, ez zara nonbait kontra dagoenetakoa izango...

Ez, ez. Kontua da literatur lehiaketa

■ «Liburuan bi ipuin-mota daude sorrera-prozesuari erreparatuz gero».

batean zer ikusi nahi dugun; hau da, hori kultur politika dela pentsatzen badugu, noski, hori ez da aski, ez du ezertarako balio. Baina literatur lehiaketek badute balioa: batetik, idazle ezezagunei beren lanak ezagutarazten laguntzen diete; bestetik, soilik idaztera dedikatzen ez garenontzat epe batzuk markatzeko lagungarri dira. Izan ere, badugu beste lanbide bat, beste zeregin batzuk ere baditugu, ez gara idaztetik bizi, eta, hortaz, derrigortzen gaituen motibazio bat bilatu behar dugu. Bekena da alternatiba bat, baina Sarriñandia aurkeztuten bada, zer egingo dut nik? Horrez gain,

dela. Lehenengo lauretan daudenek, berriz, badute meritu bat. Gero, egia da lan sari-
tuak askotan banketxeen biltegietan galtzen direla, edo ez direla editatzen, edota editatzen badira ere, kalitate txarrez eta zabalkunde murrizteaz... Hori bai bada arazoa.

■ Zer moduz ikusten duzu euskal letren mundua osasun aldetik?

Orain dela hogeitau urte zegoenarekin alderatzen badugu, zoragarria da. Logikoa ere bada: orain dela hogeitau urte lau oilo zeuden hor lumekin lau gauzatxo idazten, tradizioz gabe. Imagina ezazu zer den hori. Hogeitau urte ez dira ezer tradizioan, baina tira, badugu salda bat behintzat, eta baita salda horretan mugitzeko aukera ere. Izugarri hobetu da kontua, bai, baina inguruko literaturekin alderatuta oraindik

pobre gabilta. Baina bagoaz aurrera eta hori da inportantea, ez gaudela geldirik.

■ Gaur egun baduzu ezer esku artean?

Aspaldi hasitako eleberrri-egitasmo bat daukat. Utzi, berreskuratu, aldatu, berriro hasi... denetarik egin dut berarekin. Ehundik gora orrialde izan ditut idatziak, baina asko eta asko baztertu egin ditut azken boladan, gaindituta daudela iruditzen zaidalako. Hasieran neukan asmoak ez du zerikusirik gaur egun daukadanarekin. Egitasmo hori behingoz gauzatzea da nire helburua: edo oraintxe argitaratzen dut edo zaramara botako dut ●

♦ AITOR ZUBEROGOITIA

□ “Euskal literaturan ia ez da jorratu sexua. Azken urteetako kontua da, eta oraindik ez dugu asmatu horretan”

literatura lehiaketa bidez neurtzerik bada-
goen? Non neurtzen da ordea behar bezala literatura? Gehien saltzen dena da ona? Kritikari batek ondo jartzen duena da ona eta txarto jartzen duena txarra? Lehiaketa batean behintzat —eta ez dut horrekin defendatzaile sutsua izan nahi— literaturan adituak diren hiruzpalau pertsona daude epaimahaiari, eta zure ipuin edo eleberririk balio duela esaterakoan bat egiten badute, hori zure lana baliagarri den seinale da. Batzuetan esaten da —eta ni bat nator horrekin— irabazten duena ez dela agian onena, baina onenen artean egon badagoe-
la. Berrogeigarrena, aldiz, ia-ia ziur txarra

Bi urte joan dira Alaitz eta Maiderrek euren lehen diskoa aurkeztu zutenetik eta egun gutxi barru bigarrena, «Inshala» izenekoa, kalean izango da, Elkarlanean etxearen babesean. Lehen diskoan jorratutako bideari jarraiki, doinu dantzagarriak dira nagusi lan berrian.

ALAITZ ETA MAIDER: «INSHALA» ITXAROPENA DA

Martxoaren 15ean sartu ziren bigarreniz Alaitz Telletxea eta Maider Zabalegi Elkarlaneanek Donostiako Igara auzoan duen estudiora. Bost aste beranduago, euren gana hurbildu ginenean, artean grabaketa lanak amaitzeke zituzten. «Inshala» izenburuko bigarren lan honen grabaketak lehenak baino luzeago jo die,

bi urteko grabaketatik hona. Inguruan dituzten musikari guztiak berriak dira. Haitz Ostolaza izan dute baterian, Jean-Lou Corrihons gitarra akustiko eta elektrikoan eta Mikel Artieda baxuan. Grabaketa prozedura ere goitik behera aldatu dute eta Corrihonsen lanak garrantzi berezia izan du zentzu horretan, moldaketa guztiak aldeztatik aurretik berak egin baititu ordenadore bi-

dea, ez da lehen diskoan jorratutako bidetik aldendu. Kunbia, ska, pop, bals... doinuak ziren entzungarri egileek «disco dantzagarri» gisa definitu zuten horretan. Oraingoan ere hainbat estilo nahastu dute trikitiarekin, heldu den udan ziurrenik plazaz plaza entzungo diren 14 kantu borobilduz.

«INSHALA», 14 KANTUKO BIDAIA ANITZA. «Mila galdera»rekin eman diote hasiera diskoari, Maialen Lujanbio hermaniarren galdera esistentzialei Alaitzek

■ «Grabaketa sekulako ikasgaia da» Alaitz Telletxearen ustez.

beraz. Haatik, lana zehatzagoa dela diote.

Lehen diskoaren esperientziak, gainera, bigarrenarako balio izan die. «Lehen diskoa grabatzen hasi ginenean— aipatu du Alaitzek adibide modura —ez nekien trikitixa afinatu behar zenik ere». Grabaketan ikusten omen da zertan hobetu behar den eta «alde horretatik sekulako ikasgaia da» oiartzuar bikotearen esanetan.

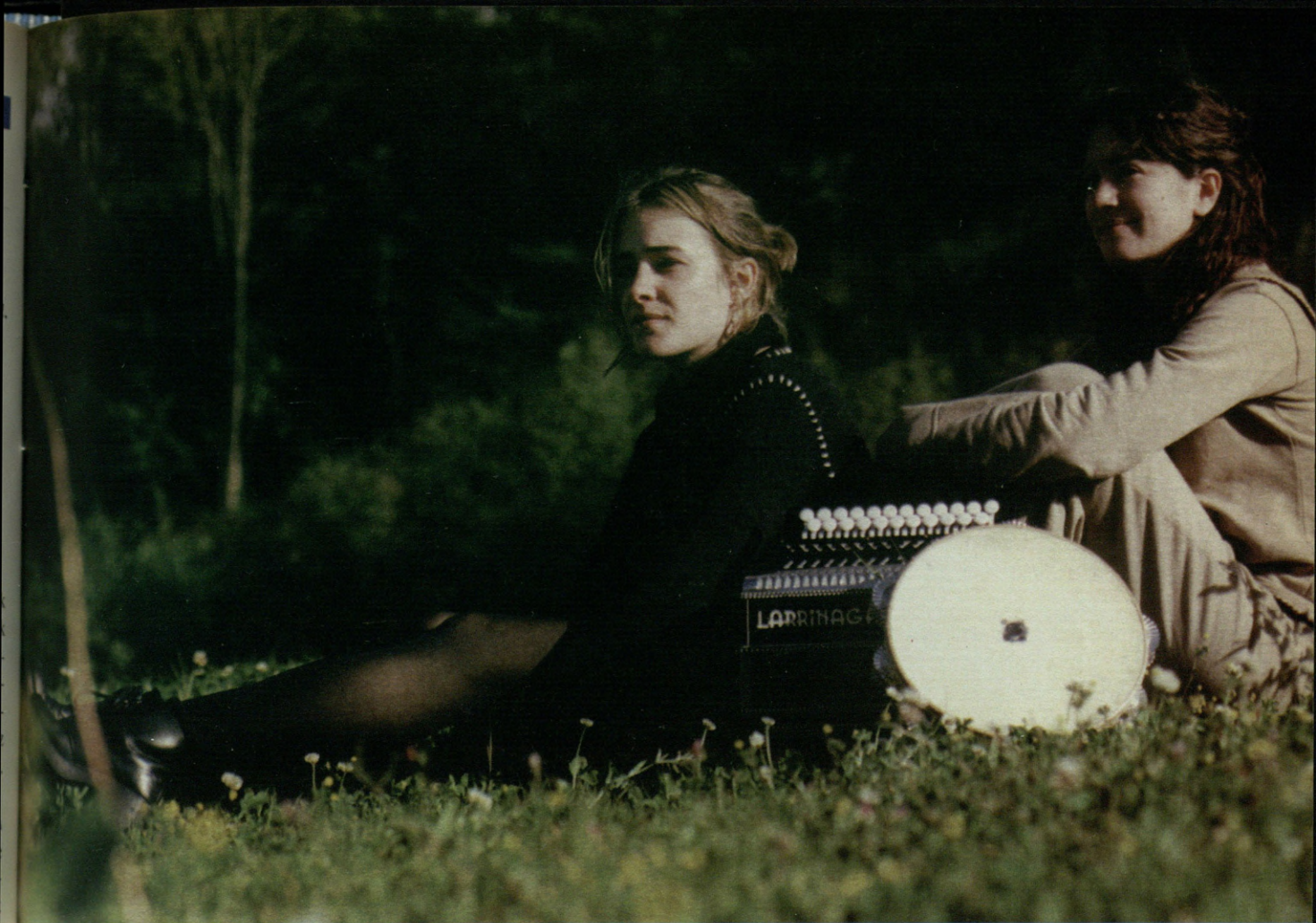
Dena den, gauza ugari aldatu da duela

dez. «Aurrekoa talde lana izan zen gehiago, entsegu mordoa egin eta moldaketa guztiak denon artean erabakiz joan ginen. Oraingoan, gure iritzia kontuan harturik ere, Jean-Louren lana izan da gehienbat».

Azken emaitza, or-

■ Maider Zabalegiaren esanetan, «errealistak izan behar dugu, Euskal Herriko merkatua oso txikia da».

■ Alaitz eta Maider Japoniara joango dira udazkenean, euren lehen diskoak bertan izandako salmenten ondorioz.

doinu bizia ipiniz. Milakoekin jarraituz, «Milaka zati» dator ondoren; Gotzon Sanchezen hitzek bikote harremanetako arazoak dituzte hizpide, Maiderrek konposatutako pop kutsuko kantu honetan. «Diruaren pasarella» trikitixan, oster, egungo gizartearen estereotipoei egiten zaie kritika. Diskoa irekitzen duen abestian bezala, musika Alaitzena da eta hitzak Maialen Lujanbiorenak.

Arin-arin berezia da «Haren begirada» diskoko laugarren alea, Quebecoko estiloan moldatua Karlos Aranzegiren kajoien eta Xabier Zeberioaren bibolinaren laguntzaz.

Aurrerago, «Nahigabetuen mugak» kantuan kartzelako bisi-taldi batek eragindako sentipenak adierazi ondoren, kolore alaiak jantziko da diskoak; Esteban Martiarenak andaluz eta oiartzuar baten arteko pasadizo bitxia jaso du «Hamaika holako» abestiko hitzetan eta Alaitzek salsa doinuak erantsi dizkio gero.

Ahotsei atsedean eman eta «Hirumugarrieta» arin-arin instrumentalaren txanda dator gero, Alaitzek aspaldi konposatua —lehen maketan grabatu zuten— eta orain reggae ukituz moldatua.

«Kaosaren xarma»n Maialen Lujan-

biok egiten duen ikasle pisu baten deskripzioa kantatu eta «Laberinto sendaezina»rekin Maiderren eskutik berriro doinu poperoetan sartu ondoren, «Hiesa» dator, gaixotasun horren inguruan Alaitzek konposatutakoa.

Andoni Egañak egin ditu «Txipristinikan ez utzi» hurrengo kantuen hitzak, komun publikoetan ageri ohi diren pintadak gai moduan harturik. Hitzok batere serioak ez direnez, musika ere ezin serioa izan: heavy ikutuaz gain, ahotsak bereziki

kantatu ditu bikoteak.

«Tren leihotikan begira» da diskoko azken titulua. Pop-rock doinuez eta, berriro ere, Andoni Egañaren hitzez eman diote amaiera lan berriari.

Instrumentazioari dagokionean, lehenengotik bigarren lanera ez da oinarritzko desberdintasunik nabari. Trikitixa taldeen formatuan ohikoak diren bateria, gitarra eta baxua erabili dituzte soinu txikiaren lagungarri. Berrikuntzaren bat azpimarratzeko-tan bibolinaren presentzia beharko dugu aipatu, orotara lau abestietan erabili baitute berau, Xabier Zeberio- ren eskutik. Ezin ahasztu perkusioari emandako garrantzia, Luis Camino, Andoni Zugasti eta Karlos Aranzegi izan baitituzte horretan kolaboratzaile. Horiez gain, lagun izan dituzte Josu Zalbide flautan, Ana Tolosa irrintzietan eta baita Gotzon Sanchez eta Corrihons bera abestiren baten ahotsetan ere.

Lehen diskoko ahotsen leuntasuna, neurri batean efektuen bidez lorturikoa izaki, bigarren honetan gehiago landu behar izan dituzte, emaitza naturalagoaren bila. Maiderren esanetan «hori ematen du- zu zuzenean eta hori jaso beharko luke

■ Grabaketa prozedura aldatuta ere, bigarren diskoak lehenengoaren estilo berari heldu dio

egokitzen zaizkie Egañaren hitzei. Serioa- go dator ondoren «Zorion gailurra» Ega- ñak berak gazteen arazoen inguruan ida- tztako hitzen harian.

Azken aurreko abestiak ematen dio izena diskoari. «Inshala» arabierazko hitza da itxaropena azaltzeko erabiltzen dena. Maider Zabalegik Saharako desertura egi- niko bidaia bat du abiapuntu abesti honek; hitzek «Inshala» horrek adierazten duen itxaropena dute hizpide eta bals doinuak

■ Joseba Tapiari eta akats bati eskertu beharreko arrakasta

Hamarkada honen hastapenetan ekin zioten Alaitz Telletxea eta Maider Zabalegi oiartzuarrek plaza eta erromerietan jotzeari. Hamalau urte baino ez zituzten orduan. Bi urte geroago, 1992ko azaroan, euren lehen maketa grabatu zuten, «Tradi-modern» izenburuz eta hamar kantu bilduz. Doinu guztiak Alaitzek konposatuak ziren eta hitzak Aitor Etxebesterenak. Joseba Tapiaren laguntzaz burutu zuten lehen lan hau. Hasierako bikotea talde formatuan

jarduten hasi zen garai hartan.

Handik lau urtera, bigarren maketa grabatu eta kopiak egitera Bartzelonara eramane zutenean, akats batek bertan behera utzi zuen argitalpen berria. Horren aurrean, zer egin? Nahikoa material zutela-eta, lehen diskoa grabatzeko aukera zabaldu zitzaion. 1997ko maiatzan ikusi zuen argia «Alaitz eta Maider» lehen lan luzeak, Elkar etxearen eskutik. 15 kantuetatik guztiak ziren bikoteak konposatutakoak eta hitz batzuk ere eurek ida-

tziak ziren. Berriro ere, Joseba Tapiaren laguntza eskertu zuten orduan.

Duela bi urteko uda hartan edonon ziren entzungai oiartzuarren amets eztiak edota kalenkantoiaren txanpon baten truke ipuinak kontatzen dituen gizonarenak. Emaizta onak lortu zituzten salmentan eta zuzeneko katxetak gora egin zuen, kontzertu kopuruak bezala. Bi urte geroago, bigarren diskoa kaleratzear dela, horrek guztiak ezustean harrapatu zituela aitortu digute ●

■ Ezkerrean, bikotea 1992an, lehen maketaren azaleko irudian; eskuinean lehen diskoaren aurkezpena, 1997an.

diskoak. Azken finean, disko berrian entzuten dena, gehiago edo gutxiago gustatu, gure ahotsak dira».

ETA ORAIN ZER? Egun gutxi barru diskoaren aurkezpena egin eta apurka-apurka ikusi beharko da zein erantzun duen bigarren lan honek. Lehen diskoaren freskotasuna eta naturaltasuna azpimarratu zuen askok duela bi urte. Bigarren lanean hori galdu egiten dela esan ohi da. Bikotearen aburuz «lehen diskoarekin, nobedadea izanik, normala da horrelakoak entzutea, bigarren honekin agian zorrotzagoak izango dira. Guk gure bideari jarraituko diogu, gustatzen zaiguna, barritik ateratzen zaiguna egiten».

Trikitixa beste doinuekin nahasten duten taldeen arrakasta moda kontua ote den galdetzean, Maiderren erantzuna honakoa izan da: «Errealistak izan behar dugu,

Euskal Herriko merkatua oso txikia da». Horregatik, publikoa berehala nazkatzeko arriskua omen dago. Alaitz baikorrango mintzo da: «Moda kontua ala ez, badirudi joera honek jarraipena duela».

Merkatua aipatu dutela, ezin ahaztu az-

ken aldiaren agertu den albisteak: Alaitz eta Maider Japoniara joango dira udazkenean, euren lehen diskoak bertan izandako salmenten ondorioz. «Horrela entzunda, badirudi kontzertu piloan ematera goazela, baina oraindik bat bera ere ez dugu ziurtaturik, oraingoz diskoaren aurkezpena egitera goaz».

Bitartean, zuzeneko emakaldira prestatzeari ekin diote. Iragan ostiralean hasi ziren entseguekin Ostolaza, Corrihons Olivier Larronderekin batera —lan teknikoetan Alain Sammade eta Karlos Gartzia ere izango dituzte lagun—. Oraindik egutegia finkatu gabe badute ere, azken udan bezalatsu, 80-85 kontzertu inguru aurreikusten dituzte. Aurki «Inshala» osatzen duten abestiak nonahi entzungo ditugu ●

■ Martxoaren 15etik apirilaren amaiera bitarte jardun dute Alaitz eta Maiderrek lan berriaren grabaketa lanetan.

ALBERTO ELOSEGI

◆ NAGORE
IRAZUSTABARRENA

M U S I K A

Begiak itxi eta Irlanda edo Eskozian dagoela pentsatuko du ostiral gauean Usurbilera hurbiltzen denak. Gualdi Zelta antolatu du Aitzaga Kultur Taldeak. Mackenzie ahizpek eta Gránna & Dána taldeak giro zeltiarra eta dudarik gabe bitxia emango diote gauari.

ESKOZIA ETA EIREKO MUSIKAK USURBILGO GAUALDI BEREZIAN

Usurbil urrun dago Irlanda eta Eskozia inguruetatik. Alabaina, ostiralean, maiatzaren 14an, musikak batu egingo ditu hango eta hemengo lurraldeak. Aitzaga Elkarteko Kultur Taldeak Gualdi Zelta antolatu du Usurbilgo Udarregi ikastolan. Doinuak Eskoziako Mackenzie ahizpek eta musika irlandarra joko duen Gránna & Dána taldeak jarriko dituzte.

Urte batzuetatik hona Zuberoako Urdaibarra elkarteak antolatzen duen, eta aurreko maiatzaren 15 eta 16an ospatuko duten, «Musika Eguna»-a etorriko dira Eskoziako ahizpak. Aitzaga Elkartek aukera aprobetxatu eta Usurbilera hurbilduko du hirukotea.

Hebrida irlatan sorturiko Eilidh, Gillian eta Fiona ahizpek, euren sorterriko doinuak era tradizionalen abestuko dituzte, hau da, *a capella*, instrumenturik gabe eta oraindik beren sorterriko irlatan bizirik den gaeliko hizkuntzan. Eskoziako tradizio gaelikoko abestiak entzun ahal izango dituzte Usurbilera bertaraten direnek, horien artean, ezagunenak «working songs» deritzenak. Emakume eskoziarrek duela urte asko lan aspergarrietan elkarrekin abesten zizuten kantak dira. Bestalde Mackenzie ahizpek maitasunaren eta emigrazioaren ingurukoak ere abestuko dituzte. Azken diskoa, «Camhanach» izenekoa, 1997an kaleratu zuten. Lan horren abestiak eskainiko ditu Eskoziako hirukoteak.

Oso txikitatik ari dira kantuan Eskoziako ahizpak eta sari ugari irabazteaz gain, ezagunak dira Eskoziako zenbait lekutan kultura gaelikoarekiko duten atxekimen-

■ Mackenzie ahizpek 1997an kaleratu zuten «Camhanach» azken diskoan agertzen diren kantak eskainiko dituzte.

duarengatik. Eskozian 30.000 lagunek hitz egiten dute gaelikoz.

GRANA & DANA. Entzuleak irlandar giroan murgilduko dituzte irlandar musika joko duten sei lagunek. Ez dute talde profesional bat osatzen baina hilean behin gustukoa duten irlandar musika elkarrekin jotzeko elkartzen diren sei lagun dira: frantziar bi, hiru irlandar eta bilbotar bat.

■ Kanta, musika, tea eta garagardoz, herrialde zeltiarretako ostatueto giro goxoan pasako dira orduak

Usurbilen antolaturiko ekitaldirako «Grána & Dána» izena hartzea erabaki dute, irlandar hizkuntzan «Itsusiak eta Bihurriak» esan nahi duena.

Sei lagunek beren etxeetan nahiz tabernetan «session» delakoak egiten dituzte. Bibolinarekin, aireko instrumentuekin eta gitarrekin doinu irlandarrak sortzen dituzte.

Alan Griffin ostiralean talde horretan joko duen musikari irlandar-euskalduna da, ezaguna gure artean, besteak beste Ganbara eta Alboka taldeetan duen parraidetzagatik.

Griffinek azaltzen duenez irlandar musika jotzen dutenek erreperitorio luzea izaten dute, 500 abestitik gorakoa, eta «session» delakoetan elkartzen direnean aldeztu aurretik entseatu gabe, erreperitorio horretako kantak atera eta jotzen hasten dira. «Abestu ezezik, elkarrekin hitz egiten dugu, barreak egiten ditugu, baita edan ere. Giro ona sortzen da, azken batean, 'session'etan ongi pasatzea da helburua» azaltzen du Griffinek.

Ekitaldi horiek oso ohikoak dira Irlandan eta orduak eta orduak iraun dezakete. Alabaina, Usurbilen «Grána & Dána»-ko kideak aurreratu duenez, «session»-a ez da gehiegi luzatuko.

Euskal Herrian ez dago musika mota hori lantzen duen talderik. Usurbilen aukera ezin hobea izango da beraz, ostiral gaueko hamar t'erdietatik aurrera, Irlandako kantekin eta doinuekin gozatzeko. Ekitaldia Udarregi ikastolak duen patio estalian izango da. 300 lagunentzako tokia du patioak eta bertan musikari, kantari eta entzuleek Eskozia eta Hebrida irlatera bezala Irlandako zelaia eta ostatueto artean ibiltzeko aukera izango dute, tea edo garagardo bat hartuz.

Larunbat-igandean berriz, Zuberoako Urdaibarretik ibiliko dira Mackenzie ahizpak, euskaldun, okzitaniar, kortsikar eta bretoiekin batera. Euskaldunen artean

◆ ZALOA MENDEZ

Astia Hartuta

L I B U R U A K

NAPARTHEID

25. alea

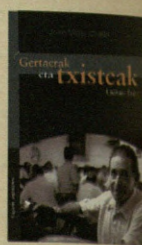
56 orrialde
300pta-12 libera

Napartheid aldizkaria komiki eta marrazkien ildoari jarraituz 25. alera iritsi da. 25. ale hau ospatzeko asmoz aldizkariaren orrialde guztiak oso trinkoak egite erabaki dute eta horregatik ez dute publizitate bat bera ere sartu.

Zenbaki honek lana eta txanponaren beste aldea, langabezia alegia, ditu gai nagusi eta «lan egiteari uko egin ez dion alferron omenez» eginitako alea da. Gai horien inguruko marrazkiak ezezik, artikulua gutxi batzuk ere agertzen dira.

Orrialdetan barrena, bertoko eta erbesteko komikien berri eta beroiek eskuratzeko modua ematen dizkigute. Langabeziaz barre egiteko aukera bikaina, Napartheid aldizkariaren 25. ale honetan ●

GERTAERAK ETA TXISTEAK

Joxe Migel Iztueta
Lazkao TxikiAuzpoa
255 orrialde
1.710 pta.

Lazkao Txikik, bertsolaria izateaz gain, bertozale guztiek ondotxo ezagutzen zuten beste alderdi bat ere bazuen: bere gertaerak eta txistek; bere xeblekeri edo «picaresca». Lazkao Txikiren gertaera eta txisteen bilduma eskaintzen zaio irakurleari liburu honetan. Baserritarren, medikuen, apaizen eta senar-emazteen inguruko 50 txistetik gora azaltzen dira. Bertsolari lazkaotarrak bizitzan zehar igarotakoek eta bizitako «egun bereziek» liburu erdia betetzen dute. Hitzaurrean Antonio Zavalak azaltzen duenez, «bera degu, zalantzarik gabe, gure XXgarren mende ontako Pernando Amezketarra». Duda barik, irakurleari barrea eragingo dion liburu da «Gertaerak eta txistek» ●

BRITTANY

European Bureau
for Lesser Used
Languages

37 orrialde

Hizkuntza etorkizunaren bila» azpitulua du hasieratik bukaeraraino ingeleraz idatzia dagoen aldizkari honek. Bretoieraren inguruko nondik norakoak azaltzen ditu: zergatik hitz egiten den Bretainian bretoieraz, noiz eta nondik sortutako hizkuntza den eta ahoskatzeko modua, besteak beste. Bretoieraren garapena jorratzen du aldizkariak, sortu zenetik egungo bretoiera modernoraino. Bestalde, Bretainiaren lurraldetasunaren eta kulturaren inguruko kontuak ere azaltzen dira. Orrialde trinkoak dituen aldizkari txikia aurkituko du irakurleak. Koloredun argazki ugari ere agertzen da orrialdetan barrena, baita Bretainiaren mapa soziolingustiko bat ere ●

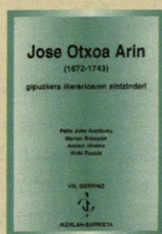
EUSKARAREN JARRAIPENA II EKE

Eusko Jaurlaritza
Nafarroako
Gobernua

Lau liburuxkek osatzen dute «Euskararen Jarraipena II» lana. Berton, 1996an Euskal Herrian egindako inkesta soziolinguistikoaren emaitzak jasotzen dira. Liburuxka batean Nafarroakoak azaltzen dira, bestean Euskal Autonomia Erkidegokoak, hirugarren batean Iparraldekoak eta laugarrengan Euskal Herrikoak. Euskal Herri osoan egin den inkesta honek 1991koa osatu eta biztanleei buruzko zenbait ezaugarri aztertzei aukera ematen du; ama-hizkuntza, euskararen galera-irabaziaz eta eremu desberdinetako euskararen erabileran gehien eragiten duten faktoreak, besteak beste. Liburuxkak karpeta batean aurkituko ditu irakurleak ●

JOSE OTXOA ARIN
(1672-1743)
GIPUZKERA
LITERARIOAREN
AITZINDARI
lauen artean

154 orrialde

Maizpide Euskaltegiak, Lazkaoko Udaleko Kultur Batzordeak eta Goiherriko Eskolak antolatzen duten Gerriko Ikerlan-Sariketan esperientzia zabala dute liburu honen egileek, hots, Pello Joxe Aranburu, Marian Bidegain, Antton Idiakez eta Iñaki Rezolak. Aurten-goarekin, bost dira eskuratutako sariak. Jose Otxoa Arinen (1672-1743) lana az-

tertu dute oraingoan, eta bitan banatu dute ikerketa. Lehen zatian bere bizitzaren berri ematen dute, Ordizian bizitako hainbat pasadizo, kartzelaldiak, eta abar. Bigarrenean, darabilen hizkuntza dute aztergai, lexikoa, perpausen osagaiak eta deklinabidea, aditza eta joskera landuz. Liburuaren azken orrialdeetan egileen ondorioak eta zati hautatuak topatuko dituzu ●

«Bere bizitza erakargarria iruditu zaigu»

■ **Antton Idiakez**

*«Jose Otxoa Arin...»
liburuaren egileetako bat*

Nolatan erabaki zenuten Jose Otxoa Arin idazlearen lana ikertu eta sariketara aurkezte? Lau lagunok duela hamar bat urte, Ikerlan Sariketa eratu eta bi urtera, parte hartzeko urratsa eman genuen. Pentsatu genuen Goierriko idazle klasikoren bat aztertzea. Lehenengo Juan Inazio Iztuetari buruz egin genuen ikerketa, hurrena Klaudio Otaegiri buruz... eta horrela, antolatu den guztietan parte hartu dugu, aldiro Goierriko idazle klasiko bat ikertuz. Azken honetan, Jose Otxoa Arin aukeratu genuen. Daturik ez zegoen batere; Villasantek aipamentxo bat egiten du «Historia de la literatura vasca»n, Mitxelenak ere berean, baina bigarren mailako idazle moduan. Honi heldzea erabaki genuen, ikerketara aurkeztu eta saria irabazi genuen.

■ **Azpititulan, gipuzkera literarioaren aitzindariat jotzen duzue Jose Otxoa Garin. Zergatik aitzindari?** Gipuzkoan badago zerbait idatzia Otxoa Arin baino lehenago, doktrinaren bat edo beste, baina Villasante eta Mitxelenak ere

hau baino liburu zaharragorik ez dagoela diote. Beti esan izan da gipuzkera literarioaren sortzaile Larramendi izan zela, eta hau Larramendiren eta ondorengo idazleen (Gerriko, Iztueta, Kardaberaz...) aurrekoa da.

■ **Zer nabarmenduko zenukete ikertu duzuen Jose Otxoa Arinen lanetik?**

Bere bizitza oso erakargarria iruditu zitzaigun; XVIII. mende hasieran, Gipuzkoan egundoko istiluak izan ziren: eliza eta agintari zibilak, elkarrekin haserre eta egundoko istilutan ibili ziren. Otxoa Arin elizaren kartzelan egon zen, atzerriratu ere egin zuten... Bigarren zatian, hizkuntzaren ikerketan, zera azpimarratuko nuke: lexikoari dagokionez, atzizkien edo hitz eratorrien erabilera oso urria; Larramendi aurrekoa dela argi ikusten da. Aditzean, oso gauza bitxia; adibidez, nor-nori-nork pluralean, Nafarroan bezala, dirautza, dirautz, dirauzkagu... eta halakoak erabiltzen ditu. Handik mende batera forma hau desagertua da erabat. Eta joskerari dagokionez, kausazko formak erabiltzerakoan «-lako» forma ez du erabiltzen, gaur egun harrigarria dirudiena ●

LENTE PROGRESIBOAK
3 punturen arteko distantziarik erosoena

urruti

tarteko distantzia

hurbil

Edozein distantziatar ongi ikus dezazun, MULTIOPTICAsen irtenbiderik onena dugu. INDO betaurreko progresiboak. Erosoak eta eraginkorrak. Ikusmen nekatua ahantz dezazun. Gainera, gure MULTIOPTICAs txartelarekin ordainketa hiru hilabete erosotan egin ahal izango duzu inolako gainkargurik gabe. Eta Travel Club puntuak lortu ahal izango dituzu. Dei ezazu 900 34 35 36 telefonora eta informazio gehiago emango dizugu. INDO DISTANTZIA GUZTIAK BETAURREKO BAKARREAN

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAs
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a

Hernani, 4 - DONOSTIA

FRANTZISKO ARESO TOLOSA (1869-1954)

Nerea
Murumendiaraz

218 orrialde

Frantzisko Areso Tolosa
(1869-1954)

ZATOZ GUREKIN

Caroline Phillips eta
Mixel Ducau

Agorila

D I S K O A K

hen diskoan ez genuen gure estiloa atze-
man, eta lau urtez lan egin dugu gure nor-
tasunaren bidean». Bide hori jorratuta,
euskal dantzak edo tradiziozko musikak
hartu dituzte oinarritzat, hortik sorkuntza
berriak lantzeko. Diskoa osatzen duten ha-
mabi abestietan doinu erdi tradizionalak
erdi modernoak egin dituzte.

Hamabi kantu berri horien batzuk aipa-
tzearen «Zatoz gurekin eta goza» abestia
dugu, bertan ohiko dantzetan parte har-
tzearen plazerra da muina. Neska maina-
tuegi baten bizitzako zailtasunak «Alaia's
Blues» abestian jaso dituzte. Presondegitik
preso batek bere gogoetak egin ditu «Zen-
bat Eternitate» kantuan. «Aditzen
Labirintoa»n berriz, euskararen pozak eta
koskak abestu dituzte.

Maitasun bereziz eginiko bi abesti ere
badira. Bata «Tupac Amaru» Peruko indio
gudariei eginiko olerkia eta bestea, «Eu-
ropa Handi» naizo txikiekin osatutako Eu-
roparen aldeko abestia ●

Nerea Murumendiaraz Aranburuk,
VIII. Gerriko Ikerlan-Sariketako
bigarren saridunak, «Frantzisko
Areso Tolosa (1869-1954) euskal etnomu-
sikari berreskuratua» liburua dakarkigu.
Musikariak bizitako garaiaren testuingu-
rura hurbilduko gaitu hasieran egileak,
segidan nazionalismo musikaz jardute-
ko. Musikariaren bizitza aztertuko du ja-
rraian, ondoren F. Aresoren obra xeheki
azalduz. «Lorea» izeneko liburuan musi-
kariak Ama Birjinari eskainitako zazpi
kanten azalpena dator bukaera aldera.
«Azken hitza»ren ondotik, partitura oriji-
nalek isten dute liburua ●

Bigarren diskoa plazaratu dute jada
Caroline Phillipsek eta Mixel Du-
cauk Agorila disketxearekin. Bost
urte daramatzate elkarrekin abestuz eta el-
karlan horren ondorioz jaio da «Zatoz Gu-
rekin» disko berria. Diskoa, noski, ez dute
bien artean soilik burutu. Alboan izan di-
tuzte Luis Camino perkusio lanetan eta
Ritxi Salaberria baxujolea.

Lehen diskoarekin alderatuz ekoizpen
desberdina izan da hau. Mixel Ducauk be-
rak prentsa idatzian adierazi duenez, «le-

Herri Irratia
RADIO POPULAR
www.herri-irratia.com

URTEETAN EUSKAL HERRIA GURE UHINETAN

LEMOA maiatzak 15
Oskorri & the pub ibiltaria
Folk taldeak jendearen partehartzea eskatzen duen kontzertua emango du.
Frontoia 19:30

EIBAR maiatzak 14
Tapia, Leturia eta Patxiren erromeria
Eibarrek antolatutako Euskal Jaiaren barruan eskainiko dute kontzertua.
Institutoko gimansioa 21:30

USURBIL maiatzak 15
Gau Zeltiarra
Mackenzie ahizpek eta Grána Dána taldeak Eskoziako eta Irlandako musika eskainiko dute.
Udarregi Ikastola 22:30

BAIONA maiatzak 15
Bi kontzertu
Sustraina eta Ska-P taldeek, Xabaltzekin batera, giroa alaituko dute.
Laua 22:00

IRUN maiatzak 14 eta 15
Reggae asteburua
Bob Marleyren heriotzaren omenez antolatu dute reggae asteburua. Hainbat talde izango da bertan.
Tunk! Aretoa 20:00etatik aurrera

BILBO maiatzak 14
Trikibertsio saioa
Gozategi-Egaña-Sarasua hirukoteak trikibertsio saioa eskainiko du.
Bilborock aretoa 20:30

TOLOSA maiatzak 13
Hitzaldia
Elkarri eta Bakearen Aldeko koordinakundeak antolatutako hitzaldia entzungai.
Kultur Etxea 19:30

IRUÑEA maiatzak 13
Juan Lita Zabala
Azkoitiko gaztetxea eta "Galdutako arte" eleberraren sorreraren inguruan hitz egingo du.
Zaldiko Maldiko elkarteak 20:00

GASTEIZ maiatzak 15
Kontzertu didaktikoa
Euskadiko Orkestra Sinfonikoak emanaldi berezia eta hezigarria eskainiko du.
Printzipal Antzokia 11:15

HERNANI maiatzak 15
Txalaparta festa
Alboka, dultzaina, trikitixa eta txistu taldeak ikusteko aukera izango da Hernaniko kale eta plazetan zehar.
19:00etatik aurrera

Agendarako deialdiak hogeit egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora:

kutxa

fundazioa
fundación

Audientzia lortzeko zurrumbiloan, informazio lokalaren aroan gaude. Azkenaldian, telebista kanalak horren aldeko apustua ari dira egiten. Halaxe, «Atlas Pais Vasco»k ekoiztua, Tele 5-ak, goizean goizekoaz gain, deskonexio berria abiarazi du hirurak eta laurdenetan hasita.

ALBISTE LOKALEN EHIZAN

■ Galdakaoko K2000 estudioetatik egiten dute deskonexioa.

Estilo amerikarra du deskonexioak. Sarrerari dinamismoa ematearren, bi zoom azkar egiten dituzte Agustin Hernandez aurkezlea dagoen tokirantz. Iazko irailean abiatu zuten albistegi labur hau, goizeko zortzietan hasita. Orain, eguerdiko informatiboaren hondarrean, hamar minutuz bigarren deskonexioa hasi dute; ETB eta Telenorte baino ordubete beranduago, alegia. Hori, jakina, mesedegarria da azken orduko berriak sakondu, ikuspegi ezberdina eskaini eta besteek eman dutena baztertzeko. Halaber, azken txanpan eguraldiaren iragarpena Euskal Herrirako ematen du Mario Picazok; arratsalde on esanez eta hemengo kontuen aipu eginez; esaterako, antxoaren harrapaketa ugaria ari dela izaten aurrean.

HIZKUNTZA HURBILA. Informazio alternatibo eta freskoa ematea du xede deskonexioak, jendeagandik gertu, gizarte, osasun, kirol eta ingurugiro gaiei lotua, politikatik nolabait aldenduko dena. «Gure apustua informazioa lurraldeka xehe-tzea da. Baina ez ditugu bezperako berriak jorratzen, hauen zergati eta ondorioak

■ **Albisteak erreportaje bihurtzea dute helburu. Irudiari ere garrantzi handia ematen zaio, hitzari bezainbeste.**

baizik. Albisteak erreportaje bihurtu, irudiari garrantzi handia eman, hizkuntza hurbila erabili eta ikuslea banan banan hartuz» argitzen digu Txelu Izagirre «Atlas Pais Vasco»ko erredaktore buruak. «Goi

mailako politika, hau da, gertaerak, Arzalluz edo Otegiren adierazpenak zuzenean Madrilera igortzen ditugu. Deskonexioan aldiz, politika ukituz gero, zeharka izango da, inkestak plazaratuz, eta abar».

IRUDIA ZAINDUZ. Bitartekoak kanal publiko batekoak baino urriagoak izanik, lan dinamika trinkoagoa izaten da. Eskerrak lantalde gaztea den, kemenez betea. «Ordainetan, libre gara zernahi, nolana ukitzeko, beti oreka bila ibili gabe. Telenorte edo ETBen, kanal publikoa izatean, legez kuota jakin bat bete beharra daukate, eguneroko prentsaurrekoak jarraitu, eta abar».

Eli Lizundia erredaktorearen esanetan, «ETB elefante bat da gure ondoan; hori dela eta, hemen irudimena gehiago landu behar dugu daukaguna ahal den ondoan aprobetxatzeko. Dena den, ENG (kanpora ateratzen den kamera) piloa ditugu, irudia asko zaintzen da-eta; testua bezainbeste esango nuke».

HARRERA ONA. Arazorik gabe igaro dira estreineko bi asteak. «Lehenengo egunean lehendakariaren mezua eman genuen Eusko Jaurlaritzatik. Nahiz eta gu 'Españolistas' hartu, harrera ezin hobea egin digute. Bestalde, datozen hauteskundeetan botu intentzioa argitzeko zabaldu dugun inkestak zalaparta sortu du; 'kal-tetuek' azalpen eske hots egin digute» diosku Izagirrek.

ATLAS KATALUNIA. Euskal Herriko deskonexioa erdara hutsean den bitartean, Kataluniakoa goitik behera katalanez da. Atlas Kataluniak ekoiztua, «Bon dia noticies»ek urtebete egin du antenan, harrera polita lortuz. 35.000 ikusle, hots, % 8ko audientzia. «La Vanguardia» egunkaria eta Tele 5 dira

akziodunak, bakoitza % 50arekin. Bere hedadura informatiboaren zabaltzeko, Tele 5k Katalunia hautatu zuen lehenengoa izan zedila deskonexioa egiten. Galiza izan zen hurrengoa, «La voz» taldea eta Tele 5-ek osatua. Ondoren, Euskal Herrikoa etorri zen.

EMAKUME ETA GAZTEEI BEGIRA.

Goizean, 60.000 laguneko unibertsoa duen deskonexioak. Azkenaldian ordea, «Barrio sesamo» goizeko zortzietan sartu izanak «Goizeko telediario»k baino kalte gehiago egin die. Zaila omen da jakitea goizean zein den ikusle mota, ordu horretan jendea iratzargailuaren kontra aritzen baita borrokan. Eguerdia partean ordea, Izagirrek ez du zalantzarik «*emakume eta gazteak dira gure jomuga*».

Epe erdira, uda partean bi deskonexioekin jarraituko dute eta, geroari begira, ilunabarreko informatiboan deskonexioa ere egitea litzateke hurrengo erronka.

HARROBI LOKALA. «Atlas»en 30 bat lagun ari dira lanean, Galdakaoko estudio eta erredakzioan batetik, Gasteiz eta Donostiako delegazioetan bestetik. Gehienak telebista lokaletan eskarmentua hartutakoak, beste mardoska bat ETBtik. Andoaingo Bideo Eskolan ikasi dutenak ere ez dira falta.

«CORREO»REN ERAGINA.

Tele 5ekin batera «Correo» taldea akziodun nagusia denez, susmoa bazen irizpide editoriala haien eraginpean ote zegoen. Izagirreren irudiko ez dute inolako presio zantzurik somatu. «Hutsaren hurrengoa da 'Correo' taldearen presioa, haiengandik deirik ez dugu jasotzen-eta».

■ Erredakzio nagusiaz gain, Gasteiz eta Donostiakoak daude, 30 lagun guztira.

JENDEA PASO EGITEN. Ikerketa gaiak omen dira zailenak. «Beste leku batzuetan jendea irrikitan dago kamera aurrean agertzeko. Hemen oster, jendea ez zaio telebistan agertzea gustatzen. Hortaz, lekukotasunak biltzea zaila egiten zaigu,

EUSKARA 0,7. «Arratsalde on eta ongi izan». Horiek dira Agustin Hernandez aurkezleak euskaraz esaten dituen hitz bakarrak. Izagirrek hautu hori justifikatzen du: «Lehen sumarioa euskaraz jartzen genuen. Orain aldiz, eguraldia sartzean, euskara kendu behar izan dugu. Euskara sartuz gero audientzia jaitsi egiten da, nabarmen gainera. Finantzaketa bikoitzik ez dugunez, publizitatetik atera behar dugu etekina. Katalunian ez bezala, hemen ez dago dudarik; Araba erdalduna da, Bizkaian ere, biztanle gehien dituen ibar ezkerria erdalduna da. Hori ikusle multzo handia da, eta gu audientziaren morroi gara» ●

◆ BEÑAT DOXANDABARATZ

Nahiz eta «Correo» taldea akzioduna izan, ez dute inolako presiorik jasotzen berriak aukeratzerakoan.

osasun kontuak direla, rottweiller baten eraso dela... Telefonoz egiteko ez da arazorik izaten, kamera eta mikroarekin joanez gero ordea, jendea kokildu egiten da nonbait. Baina, kosta ahala kosta atera beharra dago».

hemen ez dago dudarik; Araba erdalduna da, Bizkaian ere, biztanle gehien dituen ibar ezkerria erdalduna da. Hori ikusle multzo handia da, eta gu audientziaren morroi gara» ●

T x o r i B a t e k E s a n D i g u

■ «MEXIKON BARRENA» PRESTATZEN ARI DIRA

Mexikon diren euskaldunen bizimodua izango dute ardatz Agustin Goenaga kazetaria prestatzen ari den sei dokumentalek. Zinez interesgarria dirudi proiektuak; orain arte bakarrik Estatu Batu eta Hego Ameriketako euskaldunen harat honatak agertu direlako, hamaika bider gainera. Grabazioen burutzeko, Goenagak berak ekoiztu ditu sei atalak ●

■ «LAU HAIZETARA» DOKUMENTALA MARTXAN

Dokumentalekin jarraiki, Iñaki Panguaren egitasmo berria dugu, Euskal Herria aietik nolakoa den erakutsiko diguna, txokoz txoko eta gure ama lurraren hamaika ezusteko eskainiz. Ikusmina piztu du, ezohiko irudi zoragarriak izango baitira, hegazkin eta helikopteroen babesetik hartuak, arrano handi baten begiak bailiran ●

■ OSKAR TEROL «LA NOCHE DE» KO AURKEZLEA

Izen franko proposatu ondoren, azkenean badirudi «Abasolo» ekoiztetxeak Oskar Terol «Lourvier's» taldeko «argala» hautatu duela «El Show de» ETB 2-saioko aurkezlea izateko. Bere ondoan, aurpegi berri samar baten aldeko apustua egin dute: Patricia Zabala, Txetxu Ugaldere «Todo para un sueño» lehiaketan agertzen zen nesketako bat ●

M O L O T O F F I R R A T I A

Hernaniko irrati librea airean da berriro; baina oraingoan Udalaren lokarritik aske. Goizeko hamarretatik gauerdia arte, FMko 99.2an. Bazkide kanpaina bat egin eta lokal bat alokatu dute

KOKTELAREN ITZULERA

Kale gorrian geratu ziren duela urtebete; udalak lokala hustuarazi baitzien garban obrak egin behar zituztela argudiatuz. Hori ordea, aitzakia ofiziala izan da. Horren atzean arrazoi politikoak egon dira. «*Rekondo alkateak udal irrati egitea proposatu zigun; guk noski, ezezko bobobila eman genion*» azaltzen digu Sera Molotoffeko buruak. «*Irratia sortu zenetik, 1987tik, udalak utzitako garbaratik emititzen genuen. Zoritzarrez, harremanak haiekin okertzen joan ziren eta programazio berria prestatzen ari ginela, alkatetzatik agindu bat jaso genuen ospa egin behar genuela esanez*».

PABLO SANCHEZ

■ Sagastialde kalean 73 metro karratuko lokala alokatu eta herritarren laguntza jasota hornitu dute egoitza berria.

Komeriak atzean utzita, ezerezetik eraiki dute irrati berria. Makina bat lokal ikusi ondoren, azkenean, «Kapote» etxebizitza kooperatibari esker, Sagastialde kalean atzeman dute. Sabaia eta hormak egokitu dituzte irratiagintzan aritu ahal izateko.

«*Hernaniar eta irrati kideen elkar-tasuna eskertu nahi dugu; baita herriko zurgin, elektrikari eta iturginen laguntza ere*». Bitartean, San Juanetan, pizgailuak eta egutegiak saltzen jardun dute. Baina jakina, horrekin ez da aski; lokala hilerorako, kontraesan eta bizipozei bide eman nahian. Eskari bat ere badu Serak, «*Gaur egun Molotoffek ez du lizentziarik. Beraz, Eusko Jaurlaritzari behingoz, irrati libreoi babesa eman diezagula eskatzen diogu*».

ordaindu, lan tresna berriak erosi eta estaldura hobetzeak diru iturria sendotzea eskatzen baitu. Beraz, bazkide sarea antolatuko dute, 105era iritsiz.

Programazioan dauden 29 irratsaioen osatzeko, ehun lagun inguru aritzen dira lanean. 46 ordu zuzenean, 28 errepikapenak eta musika 8 orduz. Euskararen erabilera ere % 90era igo da. Betiko emankizunez gain, «Hamaiketoff» eta «Atsaldetoff» magazinak nabarmentzen dira. Egoera berriaren jakitun, Urumea bailarako hedabidea izaten jarraitu nahi du irratiak, bertako gertaerak, kontraesan eta bizipozei bide eman nahian. Eskari bat ere badu Serak, «*Gaur egun Molotoffek ez du lizentziarik. Beraz, Eusko Jaurlaritzari behingoz, irrati libreoi babesa eman diezagula eskatzen diogu*».

◆ BEÑAT DOXANDABARATZ

A u r p e g i a

■ Oihane Yustos

«Gorritu egiten naiz mikro aurrean»

«*Goizean behin*» saioko bekaduna da Euskadi Irratian.

Lankideen naturaltasuna miresten du 21 urteko oreretarrak. «*Mikro Laurean barre natural egitea, haiek duten bat-batekotasuna gauzak botatzeko. Baina tira, urteekin lortzen omen da hori*». Kazetaritza ikasketekin uztartuz, denetarik egiten du «Goizean behin»en, besteei lagundu, elkarriketa eta inkestak egin, eta abar. Aurretik informatiboetan ibilia dela, berealdiko ikasbidea gertatzen ari zaio arrakasta

gehien duen irratsaioan bere ekarpena egitea. Bere ahots ezia ongi entonatu arren, Oihane exigentea da bere buruarekin: «*Keinu piloa egiten ditut, baina okerrean segituan gorritzen naizela da. Badakit ez dela ikusten, baina ezagutzen nautenek nabarrituko dute seguruen; baita ondokoek ere. Ez zait iruditzen hori inoiz konponduko dudarik, lotsatia naiz-eta. Ez dauka erremediorik*».

B a g a k

■ HAUTESKUNDE GAUAREN BELDUR

Buruhauste galanta Odile Kruzetak Informatiboetako buruak ekainaren 13an izango duena; Euskadi Irratiak berebiziko ahalegina egin beharko baitu gertatuko dena ulertarazteko. Hain zuzen, egun berean Europa, Foru Aldundi eta Udal hauteskundeak izango dira. Txoratzeko moduko gaua, botu eta eserlekuak gora eta behera. Emaitzak bildu ez ezik, jarraitu beharreko irizpidea ere finkatu beharko dute. Hau da, non zentratu, Bilbo, Gasteiz, eta Donostia? Elantxobe, Santurtzi, Irun, Zumarragan? Edo Bruselan akaso? Momentuz, hasiak dira katramilari nondik heldu behar dioten erabakitzen.

L A N D A R E A K

Asuna eta xaingorria, bata zein bestea, erabili izan dira barruak garbitzeko. Goizeko ihintzean jaso, lehortzen utzi, eta gero, irakiten dagoen uretan sartu, eta ahal bada, baraurik edan.

XAINGORRIA ETA ASUNA

Udaberriko izerdi eta odolen bor-borra aitatu nuen duela ale batzuk eta eguraldia berotu eta gu beratuz baretu baino lehen bor-bor horri poz gorrixeago bat somatzeko aukera jarri nahi dizut eskuera.

Odolak irakin egiten omen digu. Udaberriko irakinaldia hartzidurarena izanda ere ona da, legami eta lizunek eta bai baitute bere atze ona. Gurea irakiten, baina odolaren aldean izerdia, landareena alde ederrean.

Zubietako Torilenetik Beizamako Berdiletzara, astoz, jaiotzera amak sabelean eraman zuen Joxeparen iritziz irakite txorotxo hauxe zen barrunbeak garbitzeko urteko sasoi egokiena. Honetarako Barrenezteko katuaren mugarrien barruan biltzen

zituen bi landare arruntentzako, xaingorria (*Geranium robertianum*) eta asuna (*Urtica dioica*). Lehenengoa nahitaezkoa

zen, bigarrena haizeak nondik jotzen zuen eta gogoak nondik jotzen zion.

Goizeko ihintzetan zerbak bildu, itzaltan lehortzen jarri eta hurrengo goizean ura prantatzen zuen. Ura irakiten jarri, zerbak oso osorik bota eta minutu gutxitan prest. Gero ur-zikin itxura zuena hoztu eta ahal izanez gero barau eginez egun guztian ur hori, raka-raka edan. Bat, bi, hiru... ahal zuen egun gehienetan eusten zion demari. Odol guztia garbitu eta berritzen omen zion edabeak. Gernuarekin batera joaten omen zen neguan itsatsitako zoko gustua. Ez da harritzekoa, gernua gorri-gorritzen baitu xaingorriak. Gorritu edo belztu, ez dago alde handirik...

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@redestb.es

O S A S U N A

Euskal bikoteen % 15 antzuak dira eta arrazoi nagusiak estresa eta alkohola eta tabakoaren kontsumoa dira. Alarma argia piztu da; Europako jaiotze tasa txikiena baitu Euskal Herriak.

BIKOTEEN % 15 ANTZUAK

Ugal garaian dauden bikote eukaldunen % 15 antzuak dira, Gipuzkoako Poliklinikan bertako kontsultategi ginekologikoak egindako azterketa batek adierazten duenez. Estresa eta alkohol eta tabakoaren kontsumoa agertu dira gizakien ugaltzeko ahalmenean eragin negatiboa duten faktoreak bezala, Fernando Cristobal ginekologoak esan zuenez. Bestalde, mediku berak alarma argiak piztu zituen, ikerketako datuak kezkatzeko modukoak direla esanez, kontuan hartzen baldin bada Euskal Herria dela Espainian jaiotze tasa edo indizerik baxuena duen eskualdea. Eta ahaztu behar ez den datua: Espainia da Europan tasarik baxuenetakoa duen herrialdea. Ate-

ra, beraz, hortik kontuak.

Cristobal doktoreak adierazi zuenez, era berean, antzutasunaren arrazoiak

% 40an emakumearenak dira, gizonezkoarenak beste % 40an eta gainerako arrazoiak (% 20) batarenak nahiz bestearenak. Ikerketa horren emaitzak Donostian iazko udan burutu zen Ginekologiako egunertzeari buruzko sinposium batean aurkeztu ziren. Bilera zientifiko horrek Espainia osoko medikuak bildu zituen laguntza bidezko erreprodukzioaren teknikak aztertzeko, eta baita teknika horiek gaur egun dituzten abantailak nahiz arriskuak ere. Beste gai batzuk ere jorratu ziren jardunaldi horietan: jaio aurreko diagnostikoa, eta baita emakumeen gernu-inkontinentzia ere, 40 urtetik 50era bitarteko zazpi emakumetatik bat afektatzen duen arazoa

◆ JABIER AGIRRE

Pagadiak eta harria Arabako lautadan

Arabako lautadan, Gipuzkoa eta Nafarroarekin muga kide, Ilarduia eta Eginoko auzoak ditugu, biak Asparrena herriaren barnean. Olano eta Altzanegi mendiek osaturiko mendikatearen hegoaldean daude eta bere kare-harritzko hormei esker egin diru entzutetsu eskalatzaileen artean. Kare-harritzko mendikatea Lezeko erreka zeharkatzen du orratz zorrotz baten moduan. Faila baten laguntzarekin lortu zuen erreka bidea irekitzea eta ondoren harkaitza higatuz leizea eratu du, gaur egun erreka irekina ematen diona, hain zuzen ere.

■ Lezeko aho ingurua malkartsua da.

■ Errekaren sarrera ikusteko, utzi bidea.

Aste honetako ibilbidean, leizearen sarrera eta irteerak bixitatzeo aukera izango dugu, bertan paisaje eta landaredi aldaketa gogorak ikusteko aukeraz. Honela, erkameztitik artadira eta txilarritik errekan barrena pagadira joango gara, berriro hasierako lekura itzuliz.

Eginotik Ilarduia heldu baino apur bat lehenago, Lezera doan pista hartuko dugu ezkerraldera, iturri, haur parke eta zentral hidroelektrikoarekin topo eginez. Txangoa hemendik hasiko dugu, eta iturri alboan dagoen mapan inguruko topografiaz ondo jabetu ondoren, mendebaldera doan bidezidorra hartuko dugu, baserri baten albotik igaroz. Erkamezti dei geniezaiokeen basoa, *Quercus* generoko haritz, arte, ametz eta beste hainbat hibrido osatua dago, baina nahaste horren barnean ere ugaritasunak ordenatuak ageri dira. Haritzak ugariago direlarik basoaren hasieran, ondoren erkamezta eta basoaren amaieran arteak egiten dira jaun eta jabe. Basoko zuhaitzak bakandu eta soilgunera iristean (1 km) Alezeko erreka izango dugu aurrean, berau zeharkatu barik erreka ezkerretatik esemeseka Atxipira doan bidea jarraituko dugu. Bidean, basoa oso irekia da bostorrien (*Potentilla* sp.) lore horiak nabarmen utziz. Bidean deigarria egiten zaizkigu hiru arte sendo, adarrak gurutzatuak dituztenez elkar besarkatzen daudela diruditelako. Maldagatik erortzen diren harriek zaildu egiten duten bertako bizitza eta baldintza desegonkor hauetan hurritzak ugari agertzen zaizkigu bide ertzean.

Atxipi lepoan (2km) landaredia bortizki aldatzen da, bidexkaren arrastoak galduz zohikaztegi barnean. Metro batzuk gorago buztanzuriak eta antzeko txoritxoak ikuskor bilakatzen dira zelaietan etxabekeen artean agertuz. Altzanegira gertura-

tzeko edo ezkerreko harana igarotzen duen basobidea hartzeko aukera izango dugu.

Basabide hauek pagadian sartzean bidea utzi eta beheko erreka hurbilduko gara erreka eskuintetik uraren bidea jarraituko dugularik. Erreka alboetan hezetan ikaragarria denez lurrak etengabe ureztatuak dira elikagaien berziklapena oztopatuz, hau dela eta, zenbait landare intsektiboro bilakatu dira, hauetako bat *Pinguicula vulgaris* dugu eta lezeko erreka ertzeetan ikus genezake. Bere hostoak berde argiak dira eta erroseta moduan kokaturik lore more bat izaten dute. Honek sustantzia ligirdatsuen bidez hostoetan itsasten ditu intsektuak ondoren kanpo liseriketaz behar dituen elikagaiak eskuratuz. Presa igaro eta bere oinetan, (4km) erreka zeharkatuko dugu. Erreka ertzeko haltzen ar-

■ Zuhaitz andanaren artean, hiru arte hauek...

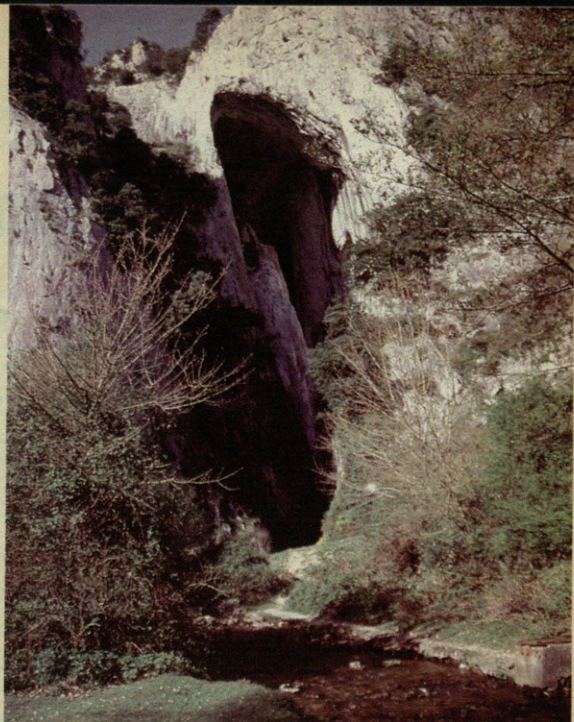

IERNI ARRIETA

tean, iratzeak udaberrian hazkuntza zirtzilatuen eraginez itxura kiribildu bitxia izaten dute. Presaren ezker aldean bidea aurkitu eta lezeko ahora inguratuko gara. Bidezidor hau errekarari paralelo doa baina ez berari itsatsita, ondorioz, errekaaren sarrera ikusteko bidetik irten egin beharko dugu. Lezeko aho ingurua oso malkartsua da leizeak eragiten duen ikara areagotuz, ioiak eta beheak zulo bilakatzen direlarik. Bidera itzuliz pagadian gora egingo dugu. Muxarrarentzat ezinbestekoak diren zuloak pago zaharretan topatzen ditugu, baina muxarra ekainetik abendura soilik ikus dezakegu neguan hibernatzen dirau eta. Urubia du muxarrak harrapakaria eta hau neguan bere dietaren beste osagaiez elikatzen da arratoi, igel, txoritxoak eta abar. Basoetako harrapakari hau gautarra da mu-

ko ditugu.

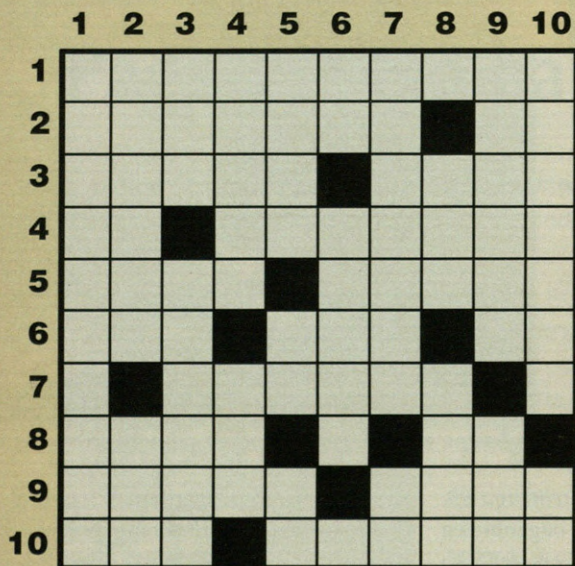
IERNI ARRIETA

Maldak igarota Lezearen hegoaldeko
ahoa da ikusgai. Hormetan eskalatzaileez
gain, usoek egiten dute habia. Amaitzeko
parkea eta iturria bixita genitzake ●

LIERNI ARRIETA

FITXA TEKNIKO A			
Araia	OHARRAK Ibilbidea oso laburra izan arren malda gogorak daude eta aurreko egunetan euri asko egin badu arriskutsua izan daiteke.	LUZERA 6,5 Km DENBORA 6 ordu DESNIBELA 450 m	GARAI EGOKIA Udaberria ZAILTASUNA ●●●●●●
	BIBLIOGRAFIA • Aves de España y Europa 1987 • Christopher Perrins Omega • Itinerarios ecológicos por Araya • Arabako Foru Aldundia		

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN

- 1.- Bilboko museo ezaguna. 2.- Arautegia. Titanioa.
- 3.- Hitzarmena. Kristauen ospakizuna. 4.- Herri hizkeran, eta Pluralean, itsasotik bapatean jotzen duen haize-bolada.
- 5.- Nafarroako ibaia. Esatari. 6.- Begirada. Baita. Kanpo. 7.- Uranioa. Handia. Bokala. 8.- Joan nadin. Bat. Kontsonante errepikatua. 9.- Pixkanaka. Sail. 10.- Suari dariona. Urkamendi.

GOITIK BEHERA

- 1.- Ahalmenak. 2.- Urteko sasoi. Nahastura trinko.
- 3.- Egun-atal. Gazte ederra. 4.- Lekua. Emakume izena.
- 5.- Isurkiak irentsi. Erbioa. Ba..., baneuka. 6.- Naizen hau. Albiste. Röntgen. 7.- Zenbaki bikoiti. Nor, pluralean.
- 8.- Bokala. Juntagailua. Halere. 9.- Ospea. Euskal sindikatu abertzalea. 10.- Araketa. Egile atzizkia.

Kikeren Umorea

OBSESOA

Gurasoak hamabi urteko gazte-txoarekin medikuarengana:

- Gure seme hau obsesoa da eta ea sendatzen duzun sexua besterik ez du buruan eta!

Medikuak orduan galtza diagnostikatu egin nahi duela azaldu die gurasoei eta horretarako marrazki batzuk erabiliko dituela.

Aurrenekoan bi marra zuzen ikus daitezke, bata berdea eta bestea urdina.

- Zer ikusten duzu marrazki honetan?

- Bikote bat ohean jolasean.

Hurrengo orrian zirriborro bat ikusten da:

- Eta hemen?

- Gizon eta emakume pila bat denak biluzik eta ohean jolasean.

Orduan medikuak:

- Bai, garbi dago gazte hau obsesoa dela.

Eta gurasoek:

- Izan ere, a zer nolako marrazkiak erakutsi dizkiozun!

SAGARRAK BARREZ

Sagar bat erori berria da sagarrondotik. Zintzilik geratu direnak barrez hasi dira:

-Ea zuek zeri egiten diozue barre? Heldugabeak!

Letra Zopa

E	T	A	A	S	E	O	I	L	P	G	F	O	R	S	A
R	E	U	D	E	E	N	S	U	G	E	U	R	A	R	L
R	N	T	I	M	N	S	A	K	M	O	Z	I	D	A	A
A	P	I	D	A	H	O	H	U	N	L	A	N	B	U	T
D	O	B	U	L	A	R	R	E	Z	U	R	R	A	K	I
I	R	U	I	A	G	R	P	E	R	A	E	L	E	A	P
O	A	K	N	R	A	Z	I	K	P	I	A	N	I	R	I
A	L	T	A	R	M	I	L	U	G	H	Z	B	S	P	Z
U	A	X	D	A	T	F	A	L	U	K	I	B	A	L	K
H	T	P	U	S	K	E	I	S	E	T	S	D	A	K	O

Aurki itzazu letra zopa honetan giza gorputzeko 10 hezurren izenak. Hitzak ezker-eskuin, goitik-behera edo diagonalean azalduko zaizkizu

Aurreko asteko soluzioak

Gurutzegrama

Ezker-eskuin: 1. Gombidapen. 2. Adeitasuna. 3. Nor. Orai. Z. 4. Onak. Ab. Ok. 5. R. Baztanga. 6. Aker. U. Oin. 7. Gaztelu. At. 8. Aia. Luze. E. 9. Barrea. Tea. 10. Ekorra. Meak.

Goitik-behera: 1. Ganoragabe. 2. Odon. Kaiak. 3. Nerabezero. 4. Bi. Kart. Rr. 5. Ito. Z. Elea. 6. Daratutua. 7. Asaba. Uz. M. 8. Pui. No! Ele. 9. En. Ogia. Ea. 10. Nazkanteak.

				★	H	★	H	★	O	★	O	★	I	★	O	
				A	I	Z	A	R	N	A	Z	A	B	A	L	
				★	G	A	R	A	I	T	E	Z	I	N	A	
				A	I	T	A	★	L	E	L	O	A	★	K	
				★	K	I	N	O	A	★	O	K	★	H	★	
★	T	★	D	★	D	U	K	A	T	★	I	T	A	L	I	A
E	R	R	E	G	I	N	A	★	A	S	T	E	K	A	R	I
★	I	A	I	O	★	D	★	A	R	A	U	A	★	B	E	Z
O	S	T	A	R	T	E	A	★	T	I	R	★	M	E	A	K
★	T	★	L	U	R	★	I	L	E	★	R	I	O	★	K	O
M	E	N	D	A	★	I	Z	U	K	A	I	T	Z	A	★	L
★	Z	A	I	★	A	R	T	★	O	S	A	★	O	R	G	A
B	I	H	A	R	★	M	O	T	A	★	K	O	L	D	A	R
★	A	I	★	E	R	O	★	O	K	A	★	G	O	I	R	I

T	E	T	R	A	E	D	R	O	A	M	I	N	T	A	P
U	Z	O	S	K	A	I	L	U	G	A	T	Z	A	R	I
U	D	N	R	E	H	U	A	E	X	S	I	R	O	N	R
I	P	K	E	G	O	R	S	T	O	L	E	I	N	Z	A
P	A	R	A	L	E	L	E	P	I	P	E	D	O	A	M
A	O	R	I	F	R	E	D	N	E	R	R	A	K	P	I
L	E	T	S	S	U	E	D	I	Z	E	N	G	I	L	D
A	T	E	G	I	M	R	I	A	K	U	B	O	A	T	E
L	O	N	D	N	O	A	R	F	R	O	I	S	E	K	A
A	R	E	H	A	O	R	D	E	O	B	N	O	R	R	E

Hitz Gezidunak

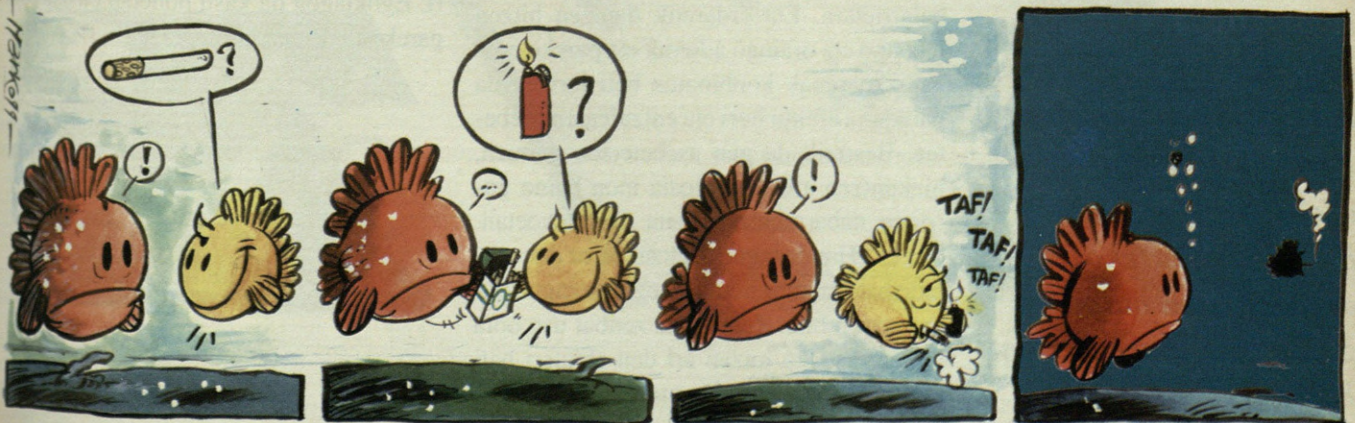
				Altzari handi	Elkarrekin	Erregai-mota	Zezen zikiratu	Bazegoen	Infin., galdu
				Argazkiko herria	Rutenioa	Zeinena	Uranioa	Handiak	Lurrunak
				Automobila			Babes		
				Musika nota			Lohia		
					Bazter		Zegoen		Urkamendian hila
					Eraikina		1000		
				Meritu					
				Haizen hori					
Aletgia	Patu	Ibarrak					50	H ₂ O	
Musika-tresna	Bahikuntza	Musika nota					Ebaki sakona	Nitrogenoa	
						Lehenengo	Ukanak		
						Naizen hau	Oxigenoa		
Hango tokira				Norekin atzizkia		Egokiak		Errep., gorotza	
Mingain				Adiskide handia		Sodioa		Ekialdeko inperio zah	
				Nafarroako herria			Errep., txori-mota	Bokala	Tona
				Boroa			Ez batek, ez hiruk	Aurrizki latinoa	Makina-erreminta
Titanioa		Baleuka				Aberats egin			
Barazki-mota		Garai				Musean esaten da			
				Leku			Metal-mota		
				Kontso-nantea			Norat atzizkia		
Prest					Europako estatua			Kontso, bikoitza	Non atzizkia
Akabo!					Artsenikoa			1050	
				Higuina			Bokala	Gaitza	
				Kontso-nantea			Bokala	1	
Bokal errepi-katua		Baretu					Ahul		

Argazkia: Bizkaiko herria

Denborapasak: LUMA • Umorea: KIKE AMONARRIZ • Komikia: MARKO ARMSPACH

ERROBIKO PIRANJAK

ANDONI EGAÑA

HITZAK ETA ORDAINAK

Hitz-hiltzaile, itzurtzaile, hitzurtzaile... izendatu izan ditugu jatorrizko hizkuntzatik bigarren batera hitzak ekartzen ahalegintzen diren lumaren langile sufrituak. Ez Arduralaritzarekikoak egiteko bakarrik, sormenerako ere ipar ditugu, eta gero idazle puntaeneko gehiagori entzungo diegu itzulpengintza eta itzultzaileen lana dela literatur-hizkuntza tajutzeko aurrerapenen iturburu.

Bertsolariok ere mehategia aurkitu dugu egungo euskararen egoerak eta jatorrizko gaztelerako hitz euskaldunduek bat egiten duten leizean. Orain hamabost urte ezinezko zena umorebide bihurtu zaigu. Orduan «errenta aitorpenik» ez zen egiten, «errenta deklarazioa» baizik. Egun, «errenta aitorpena» zer den edonork daki. «Deklaratu», «deklarazio» eta gainerako ahaide ordea, euskal usadioan oso txertaturiko hitzak dira. Horregatik, bi hitzen askotariko adieren konbinaketak eginez, eta errenta aitorpenaz ari garelarik, esan genezake bertsolari batek plazaz plaza dabilela emakumeen atzetik egiten dituela ahaleginak eta «deklarazio pila egiten duela eta aitorpenikan baterez». Edo lantegiz lantegi lan bila dabilen gazte batek bere arrangura azal dezake esanaz «esperientziarik ez dut baina eskarmentua bai». Edo KORRIKari begira bidertzean dagoenak esan dezake «ez dut testigu soil izan nahi eta emaidazue lekukoa».

Paradoxa oro da danbatekoa entzulearen belarrietara. Eta erdaratik datozen hitzen lehengo eta oraingo adierak eta pareko euskarazkoarenak konbinatuz beti lortzen da paradoxa efektu hori eta entzulearen asebetea. Besterik da geu asebetetzen gaituen, hizkuntzen arteko diglosia inon baino gorriago nabarmentzen baita horrelakoetan”

baina zenbatzen ez». Esperientziaz diot, eskarmentuz alegia, entzuleari harrapagaitzago gertatzen zaiola jolasa bi terminoak euskarazkoak direnean. Tamalez.

Huskeriak dira horiek ordea egun eta kalean ikus daitezkeen beste zenbait itzulpen konturen aldean. Hitzak inon indarririk badu publizitatean du indarra. Edo behar luke. Askotan topatzen ditugu bi hizkuntzetan ere esanindarra duten esaldi eta esloganak. ATZEGIK egin berri duen kanpainakoak dira gazteleraz nahiz euskaraz egoiak, samurrak eta eraginkorrak. «NO SABES LO QUE SIENTO, NO SABES CUANTO LO SIENTO» jarri dute batetik eta «EZ DAKIZU ZER SENTITZEN DUDAN; LASTIMA, SENTITZEN DUT» bestera. Ongi da. «BEGIEK SALATZEN NAUTE NI; ZU BEGIRADAK» izan zitezkeen tankerakoa. Denek ez dute hainbestean asmatzen ordea. Ludopatiaren aurkako kanpaina bateko paskinetan, gaztelerazko «¿A qué juegas?» pipertsuari «Zu zertan jolasten zara» desagokiarekin eman diote ordaina. Jokoa ez dela jolasa jartzearekin aski zuten.

Itzulpengintzaren patua da nonbait bi-dean beti zerbait galtzearena. Ez beti beti ordea. Jose Maria Cabodevillaren «La jirafa tiene ideas muy elevadas» liburu mami-tsuan irakurri dut pasadizo hau. Jauregiko zerbitzarietako batek bere sekulako antza zuela eta Erregeak ezagutu egin nahi izan omen zuen. Galdetu omen zion aspaldi batean bere ama ez al zen Jauregian lanean aritu. Ezetx erantzun zion zerbitzariak. «Pero mi padre si!» erantsi omen zion ezezkoari. Egokiagoa da kasu honetan euskarazko parekoa. «Baina gure aita bai!» ●

“Paradoxa oro da danbatekoa entzulearen belarrietara. Eta erdaratik datozen hitzen lehengo eta oraingo adierak eta pareko euskarazkoarenak konbinatuz beti lortzen da paradoxa efektu hori eta entzulearen asebetea. Besterik da geu asebetetzen gaituen, hizkuntzen arteko diglosia inon baino gorriago nabarmentzen baita horrelakoetan”

ARGI Aren Eskaintzak

Kultura merkeago erosiz, Euskal Herriko Astekaria sendotu

Aukera Berezia Zuretzat

Bidalketa gasturik gabe etxean jasoko duzu

Euskal Herriko Oroitzapena MAKILA

Mizpira/Alpaka

Mizpira/Zilarra

• *Opari Bereziatarako*

• *Pertsonalizatu Daiteke*

• *Neurrira Egiten Dira*

• *Eskaria Denboraz Egin Behar Da*

• *Prezio Aukera Desberdinak*

• *Alberdik eginak*

Gaztaina/Larrua

Mizpira/Larrua

Informazio Edo Argibide Gehiago Nahi Baduzu, Deitu Gure Telefonora
Edo Ondoko Laukia Bete Ondoan, Bidali Gure Helbidera.

IZEN-DEITURAK _____

KALEA _____ ZBKIA _____ SOLAIRUA _____

HERRIA _____ TFNOA _____ POSTA KODEA _____

HERRIALDEA _____ HARPIDETZA ZENBAKIA _____

*Euskarazko eduki bila
zabiltza Interneten?*

ARGIA HAU OSORIK IPINI DUGU HARIAN

www.argia.com

Euskal Prentsa On Line

Ametzagaiñaren Teknologiaz